

NÅR JOURNALISTEN FÅR BORGERNE I TALE

- en specialeafhandling om Berlingske Tidendes artikelserie 'Forbrydelsen'

"Det kan ikke betale sig at sidde og holde sin kæft, for så sker der ikke noget. Det er min erfaring. Det er min borgerpligt at lukke munden op, hvis der er noget, der er ulovligt eller forkert."

Jørn Pedersen

Specialeafhandling, Journalistik
Roskilde Universitet, sommer 2009

Lene Bidstrup
Maria Houen Andersen
Mads Hey

Vejleder: Mark Blach-Ørsten

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. INDLEDNING	6
1.1 ABSTRACT	6
1.2 PROBLEMFELT	7
1.3 PROBLEMFORMLERING	8
1.4 AFGRÆNSNING (MADS HEY)	8
1.5 OPGAVEDESIGN (LENE BIDSTRUP)	9
1.6 GRAFISK DESIGN (LENE BIDSTRUP)	12
1.7 VALG AF CASE (MADS HEY)	13
1.7.1 ‘Forbrydelsen’ på berlingske.dk.....	14
1.8 METODE (MADS HEY)	16
1.8.1 Valg af empiri.....	16
1.8.2 Det kvalitative forskningsinterview	17
1.8.3 Kvantitative interviews	20
1.8.4 Kvantitativ indholdsanalyse	23
1.9 VALG AF TEORI (LENE BIDSTRUP)	26
2. DEMOKRATI OG OFFENTLIGHED	29
2.1 HABERMAS’ OFFENTLIGHEDSBEGREB (LENE BIDSTRUP)	29
2.2 DEMOKRATI-IDEALER (LENE BIDSTRUP)	30
2.2.1 Repræsentativt demokrati.....	31
2.2.2 Deltagerdemokrati	32
2.2.3 Deliberativt demokrati.....	33
2.3 OPSUMMERING (LENE BIDSTRUP)	34
3. JOURNALISTIK I PRAKSIS	36
3.1 PUBLIC JOURNALISM (LENE BIDSTRUP)	36
3.1.1 Public journalism i dansk kontekst.....	38
3.2 HVEM ER KILDERNE? (MARIA HOUEN ANDERSEN)	40
3.3 PROFESSIONALISERING (MARIA HOUEN ANDERSEN)	42
3.4 BORGERNE SOM KONSEKVENSEKSPERTER (MARIA HOUEN ANDERSEN)	43
3.5 INTERNETJOURNALISTIK (MARIA HOUEN ANDERSEN)	46
3.6 GATEKEEPER ELLER INFORMATIONSGUIDE? (MADS HEY)	48

3.7 OPSUMMERING (LENE BIDSTRUP)	49
<u>4. BORGERNES ENGAGEMENT</u>	<u>52</u>
4.1 FORMER FOR ENGAGEMENT (MADS HEY)	52
4.2 NYE MULIGHEDER FOR INDFLYDELSE (LENE BIDSTRUP).....	54
4.2.1 Ekspertborgere	56
4.2.2 Hverdagsmagere	57
4.3 EN UDEMOKRATISK KLØFT (LENE BIDSTRUP).....	58
4.4 OPSUMMERING (LENE BIDSTRUP)	61
<u>5. ANALYSE.....</u>	<u>63</u>
5.1 DESKRIPTIV ANALYSE AF 'FORBRYDELSE' (MADS HEY).....	64
5.2 HVEM ER BORGERNE? (MARIA HOUEN ANDERSEN).....	69
5.2.1 Den brede gruppe	69
5.2.2 Det følelsesladede og selviske engagement	71
5.2.3 Den spontane forbruger	73
5.2.4 Den engagerede lokalaktivist	78
5.2.5 Internettet gør en forskel	82
5.3 HVORDAN BRUGES BORGERNE? (MADS HEY)	84
5.4 OPSUMMERING (LENE BIDSTRUP)	88
<u>6. DISKUSSION</u>	<u>90</u>
6.1 FORANDRINGER I JOURNALISTIKKEN	90
6.2 BORGERNES ENGAGEMENT	94
6.3 DEMOKRATISK DIALOG?	96
<u>7. KONKLUSION</u>	<u>100</u>
<u>8. PERSPEKTIVERING</u>	<u>103</u>
<u>9. LITTERATURLISTE.....</u>	<u>105</u>
9.1 BØGER OG ARTIKLER	105
9.2 HJEMMESIDER	109

10. KOMMENTAR TIL BERLINGSKE TIDENDE..... 110

11. BILAGSLISTE..... 112

1. Indledning

1.1 Abstract

This year the Cavling-award was allotted to Berlingske Tidende's internet-based series of articles 'The Crime' on the basis of the journalists active use of feedback from readers. Using the question "*Did the police respond, when you called?*" the journalists appealed to the readers to help them document police failures after the introduction of new police reforms in 2007. The journalists method appears to run against the recent development in the traditional journalistic practices, where politicians, experts and other so-called professional sources represent a major part of the sources in the Medias. A development that is being criticised for damaging the contact between the journalists and the general public, resulting in a negative effect upon the democratic dialogue in society.

In this dissertation, we study how the journalists involve citizens in the internet-based series of articles, and what impact this form of involvement may have for democratic dialogue in society.

This enables us to conclude that the problems with the police would never have been generalized without the involvement of the citizens, and hence the articles would not have achieved the same effectiveness and political consequence they received. However, despite increased internet opportunities to establish dialogue with citizens, the journalists have chosen to restrict the use of non-elite sources. In almost 100 percent of the cases the journalists used the citizens to talk about personal experiences of police failures, whilst elite sources (i.e. experts, politicians, and other implicated parties) are used in the discussion of solutions to police problems. Thus it seems the involvement of citizens does not differ substantially from the use of sources in traditional journalism.

By using the Internet, the journalists succeeded in mobilising a wider part of the population than traditional journalism. Despite this greater diversity, it remains a relatively socio-economically advantaged part of the population, who participate in the debate, which means that there still remains a resource division between those participating, and those who do not participate. At the same time, the population's commitment is mainly related to their immediate environment, and their major motivation is personal as opposed to the general interests of society.

1.2 Problemfelt

”Kommer politiet, når du ringer?”. Det spørgsmål stillede et par af Berlingske Tidendes journalister deres læsere i sommeren 2008. Spørgsmålet blev stillet i forbindelse med en internetbaseret artikelserie, som tog udgangspunkt i en enkeltsag om, hvordan en kvindes tragiske død formentlig kunne have været forhindret, hvis politiet havde reageret i tide. En enkeltsag er én enkelt sag, og derfor forsøgte journalisterne at appellere til deres læsere for at give et bredere billede af, om der generelt var problemer med politiets indsats efter indførelsen af politireformen i 2007.

Ideen om at inddrage den brede befolkning i journalistikken er langt fra en ny idé. I den journalistiske retning public journalism er det erklærede mål at sætte større fokus på borgernes dagligdag og at inddrage dem i den politiske debat (Bro 1998: 87). Public journalism opstod, som en modreaktion på en udvikling den journalistiske praksis havde taget. Særlig blev journalisternes fokus på og brug af de magthavende elitekilder, som fx politikere, ledende erhvervsfolk og eksperter, kritiseret, da det var med til at forringe den demokratiske dialog, lød det (Merritt 1998: 6, Rosen 1996: 49).

Relationen mellem journalister og kilder har altid været altafgørende for den journalistiske produktion. Uden kildernes informationer er journalisterne ikke i stand til at dokumentere og perspektivere deres historier. Men journalisternes brug af kilder har ændret sig i en retning, hvor politikere, eksperter og andre såkaldte professionelle kilder udgør en stadig større del af kilderne i mediebilledet, hvilket dermed er gået ud over journalisternes kontakt med de almindelige borgere (Bro 1998: 8-9, Allern 1996: 151, Nørgaard Kristensen 2004: 173, Lewis m.fl. 2005: 9).

Denne udvikling er blevet kritiseret bl.a. af fortalere for public journalism, fordi det i et demokratisk samfund er grundlæggende, at borgerne er socialt og politisk engagerede og derved er med til at legitimere politikernes magt (Habermas 1974: 49, Putnam 2000: 33). Journalisterne har derfor ansvar for at sørge for, at det er muligt for borgerne at komme til orde igennem medierne. Berlingske Tidendes artikelserie 'Forbrydelsen' blev ikke nødvendigvis tænkt som et public journalism-projekt eller med særlige demokratiske motiver om at involvere borgerne i den politiske debat. Men da Berlingske Tidende i år fik tildelt Cavling-prisen, bl.a. på baggrund af journalisternes brug af læserhenvendelser, og at journalisternes metode for alvor blev anerkendt, finder vi det interessant at undersøge, hvilke

demokratiske konsekvenser denne systematiske brug af læserhenvendelser kan have. I forhold til den offentlige dialog er det altafgørende, at der er lige adgang for alle borgere uanset deres kompetencer og ressourcer (Habermas 194: 49). Men hvilke borgere er det man tiltrækker ved at benytte de metoder, som man gjorde i Berlingske Tidendes artikelserie? Er det en bred gruppe, som kan anses som repræsentativ for den danske befolkning, eller er det de mere ressourcestærke borgere, som forskeren Henrik Bang betegner som hverdagsmagere og ekspertborgere, som får mulighed for at få indflydelse gennem medierne?

Inddragelse af borgere i fx public journalism har tidligere mest været brugt i lokale eller regionale medier, fordi der er en geografisk begrænsning i at involvere og skabe debat mellem borgere (Haas 2007: 53). Med internettet nedbrydes de geografiske grænser, og flere undersøgelser peger også på, at det er muligt at tiltrække en befolkningsgruppe, som ikke normalt vil søge indflydelse igennem fx medierne (Torpe 2005: 253, Pavlik 2001: 144). Derfor finder vi det også interessant at se på, hvordan Berlingske Tidende i deres artikelserie 'Forbrydelsen' har brugt internettet som værktøj til at inddrage borgerne i deres journalistik.

1.3 Problemformulering

Hvordan har Berlingske Tidende inddraget borgerne i den internetbaserede artikelserie 'Forbrydelsen', og hvilken betydning kan denne form for inddragelse have for demokratisk dialog i samfundet?

1.4 Afgrænsning

Specialets formål er at undersøge, hvorvidt Berlingske Tidendes artikelserie 'Forbrydelsen' er med til at ændre på kontakten mellem borgerne og avisens journalister og dermed om denne kontakt giver borgerne øget demokratisk indflydelse. Da vi har valgt, at 'Forbrydelsen' skal udgøre vores case, er der tale om en yderst afgrænset undersøgelse af et ellers bredt felt. Det giver os til gengæld mulighed for at gennemføre en kvalitativ analyse, hvor vi kun i begrænset omfang vil inddrage eksempler på andre mediers journalistiske praksisser. Vi ser altså ikke på danske mediers generelle inddragelse af borgerne, og dermed afskriver vi os samtidig fra at overføre undersøgelsens resultater til andre medier.

Mange forskellige faktorer som kultur, ejerforhold, politiske forhold, journalistisk tradition etc. kan have betydning for, hvorfor forskellige journalistiske metoder er slået igennem i større eller mindre grad i forskellige lande. Flere afsnit af vores teori indeholder eksempler på journalistiske metoder og udviklingen af dem i andre lande. Disse teorier vil vi selvfølgelig inddrage i analysen af artikelseriens journalistiske metode, men derudover vil vi hverken begive os ud i sammenligninger af de forskellige journalistiske metoder nationalt eller internationalt.

For os er det centralt at undersøge, hvilke journalistiske og redaktionelle overvejelser der har medvirket til, at journalisterne har inddraget borgerne i artikelserien 'Forbrydelsen'. Omvendt har vi valgt ikke at beskæftige os med økonomiske overvejelser. Berlingske Tidende og flere andre danske medier er presset på de traditionelle platforme. Samtidig med, at de fleste danske dagblade oplever, at antallet af abonnenter falder, og annoncemarkedet i forlængelse heraf viger, bliver der stadig flere indtægter at hente på dagbladenes netaviser. Således er der fremkommet nye økonomiske såvel som journalistiske muligheder i den øgede satsning på netjournalistikken, hvilket kan være med til at puste liv i mediernes trængte økonomi. Derfor er det klart interessant at se på internettets betydning i en journalistisk sammenhæng. Men vi vælger altså at afgrænse os fra diskussionen om de økonomiske muligheder, og dermed behandler vi udelukkende vores case ud fra et journalistisk og demokratisk perspektiv og ikke som et forretningskoncept.

1.5 Opgavedesign

Dette indledende kapitel har til formål at give læseren en forståelse af de overvejelser, der ligger bag opgavens forskellige dele, samt de valg, vi har truffet i forhold til opgavens omdrejningspunkt; teori, empiri og metode. Samtidig skal det indledende kapitel give læseren overblik over rapportens opbygning.

Vores problemformulering slår fast, at den bærende ramme for vores projekt er journalistikkens rolle og funktion i det demokratiske samfund. Vi vil derfor i det teoretiske afsnit starte med at gøre rede for, hvad vi forstår ved demokrati, hvilke forskellige måder der er at opfatte og praktisere demokrati på, og hvordan det grundlæggende forhold mellem borger, politikere og journalistik kan være i et demokratisk samfund. Vi vil her komme ind på

begrebet offentlig dialog i forbindelse med en diskussion af journalistikkens ansvar i forhold til demokratiet. Denne teoretiske redegørelse og diskussion skal først og fremmest være med til at sætte rammen om de øvrige teoretiske begreber, som vi vil benytte i vores analyse. Fx er det nødvendigt at være bevidst om de forskellige opfattelser af journalistens demokratiske rolle, hvis man skal kunne vurdere casens effekt på den demokratiske dialog, som vores problemformulering lægger op til.

Vi har i vores projekt fokus på samspillet mellem journalistik og borgere, og derfor kommer den øvrige teoretiske gennemgang og diskussion til at være præget af en opdeling mellem journalistik i praksis og borgernes engagement. Først vil vi bevæge os fra den normative diskussion af journalistens rolle til et mere praktisk syn på journalistens arbejde. Public journalism's opståen i slutningen af 1990'erne havde til formål at forbedre borgernes muligheder for at deltage i den offentlige debat. Vi vil undersøge, hvad der karakteriserer public journalism både ideologisk og i praksis, for senere at kunne analysere, om nogle af de karakteristika går igen i vores case.

I forlængelse heraf vil vi beskrive, hvordan journalisten arbejder med kilder, hvad kilderne kan bidrage til journalistisk set, og hvilke forskellige typer kilder der findes. Her vil vi bl.a. også komme ind på, hvordan borgerne kan anvendes som kilder, og vi vil anvende tidligere videnskabelige undersøgelser til at give et billede på, hvor ofte almindelig borgere får spalteplads i medierne. Ved at inddrage begrebet gatekeeping vil vi også diskutere, hvad og hvem der kan have betydning for, hvilke kilder der kommer igennem det journalistiske nåleøje. Derudover vil vi også redegøre for den journalistiske udvikling, der har resulteret i en professionalisering af kilder. Det vil vi gøre for at påpege nogle af de samfundsmæssige tendenser, der har ændret vilkårene for det journalistiske arbejde.

I den sidste del af den teoretiske gennemgang vil vi kigge nærmere på borgernes demokratiske engagement i samfundet. Vi vil redegøre for, på hvilke forskellige måder borgerne kan engagere sig i samfundsmæssige problemstillinger – både gennem formelle og uformelle politiske processer. Vi vil diskutere, hvordan de politiske deltagelsesnormer er under udvikling, og hvordan medierne kan anspore politisk engagement blandt borgerne. Vi vil også give et billede af, hvilke typer af borgere der er tilbøjelige til at engagere sig i samfundsudviklingen. Her vil vi bl.a. benytte den danske samfundsteoretiker Henrik Bangs teori om hverdagsmagere og ekspertborgere. Denne teoretiske diskussion vil vi senere bruge

til at diskutere de demokratiske problemer og muligheder, der kan være i Berlingske Tidendes måde at inddrage borgerne på.

I analysedelen vil vi starte med en deskriptiv analyse af vores case og brugen af borgerne heri. Vi vil mere her ud fra vores indholdsanalyse belyse, hvad artikelserien 'Forbrydelsen' indeholder, hvordan forløbet i selve sagen har været, og hvordan den journalistiske arbejdsproces med artikelserien har været. Her vil vi først analysere, hvad der karakteriserer den måde Berlingske Tidende har inddraget borgerne i deres historie. Vi vil her komme ind på, hvilke muligheder inddragelsen har givet, både journalistisk set og i forhold til historienes dagsordensættende effekt. Vi vil i analysens anden del ud fra kvalitative interviews med nogle af borgerne forsøge at undersøge hvad der karakteriserer borgerne og deres bevæggrunde for at søge indflydelse. Dette vil vi supplere med en kvantitativ spørgeskemaundersøgelse af, hvad der grundlæggende karakteriserer de borgere, som har deltaget. I den sidste del af analysen vil vi på baggrund af en kvantitativ indholdsanalyse af artiklerne på berlingske.dk kunne vurdere, hvordan borgerne reelt er blevet brugt i artikelserien. Den samlede analyse vil til sidst lede frem til en diskussion om de demokratiske effekter af denne form for inddragelse af borgere i journalistik.

1.6 Grafisk design

Erkendelsesinteresser	Arbejdsspørgsmål	Operationaliseringsspørgsmål
Hvordan har Berlingske Tidende inddraget borgerne i artikelserien 'Forbrydelsen'?	Hvilke omstændigheder var afgørende for inddragelsen af borgerne?	Hvordan blev artikelserien 'Forbrydelsen' til?
		Hvad har inddragelsen af borgerne givet mulighed for journalistisk set?
	Hvilken rolle har borgerne spillet i artikelserien?	Hvilke borgere er blevet valgt til/fra?
		Hvordan bliver borgerne brugt i de journalistiske produkter?
Hvilken betydning kan denne form for inddragelse have for demokratisk dialog i samfundet?	Hvilke demokratiske muligheder er der for øget inddragelse af borgerne i journalistik?	Hvordan kan journalisternes brug af internettet bidrage til øget inddragelse af borgerne?
	Er det en særlig type borgere, der søger indflydelse gennem medierne?	Hvad karakteriserer de deltagende borgere?
	Hvordan har journalistikkens forudsætninger forandret sig? (fremvækst af politisk spin)	Hvilken dagsordensættende effekt har inddragelsen af borgerne haft?

1.7 Valg af case

Berlingske Tidendes artikelserie 'Forbrydelsen' begyndte med et anonymt tip¹ om, at avisens gravergruppe burde kigge nærmere på et trafikuheld fra november 2007, hvor to personer omkom. I begyndelsen af juni, efter flere måneders research, førte tippet til en firedele artikelserie i avis og på internettet, som afdækkede omstændighederne i den pågældende sag. Artiklerne belyste svigt fra politiets side i den konkrete sag, og det ansporede journalisterne til at undersøge, om der var tale om et landsdækkende politisvigt. Få dage efter Berlingske Tidendes første artikel om den dræbte Pia Rønnei blev borgerne derfor både i avisen og på hjemmesiden opfordret til at tage kontakt til avisen, hvis de havde oplevet, at politiet ikke reagerede på deres henvendelse. I sidste ende var 'Forbrydelsen' med til at starte en politisk diskussion, der fik vidtrækkende konsekvenser. Det kostede bl.a. den daværende rigspolitichef Torsten Hesselbjerg jobbet, og i november blev der bevilliget 850 millioner kroner ekstra til at styrke politiets arbejde efter politireformen.²

Berlingske Tidendes måde at inddrage borgere på bliver, som nævnt i problemfeltet, fremhævet som en ny journalistisk metode, og derfor er det i vores øjne interessant at undersøge, hvordan denne metode adskiller sig fra den traditionelle måde, man bedriver journalistik.

Da 'Forbrydelsen' vandt Cavling-prisen i 2008 var en stor del af begrundelsen fra Cavling-komiteen, at journalisterne ved hjælp af internettet havde sat nye journalistiske standarder. En del af begrundelsen lød således:

"Med indtil videre et års research og aktiv brug af læserhenvendelser er det lykkedes at påvise landsdækkende politisvigt og dermed tvinge regeringen til en række ændringer af reformen; det er eksempelvis gjort til et krav, at politiet skal komme, når borgere ringer efter hjælp. Udover artikler i avisen er internettet brugt aktivt til at samle og skabe overblik i en omfattende dokumentation i form af artikler, tidslinjer, lyd- og videoklip samt interaktive kort. Dermed er der med såvel researchmetoder som formidling vist nye veje og sat nye standarder for journalistisk grundighed".³

¹ Journalisterne modtog det anonyme tip i januar 2008.

² <http://www.berlingske.dk/article/99999999/forbrydelsen/81213026/>

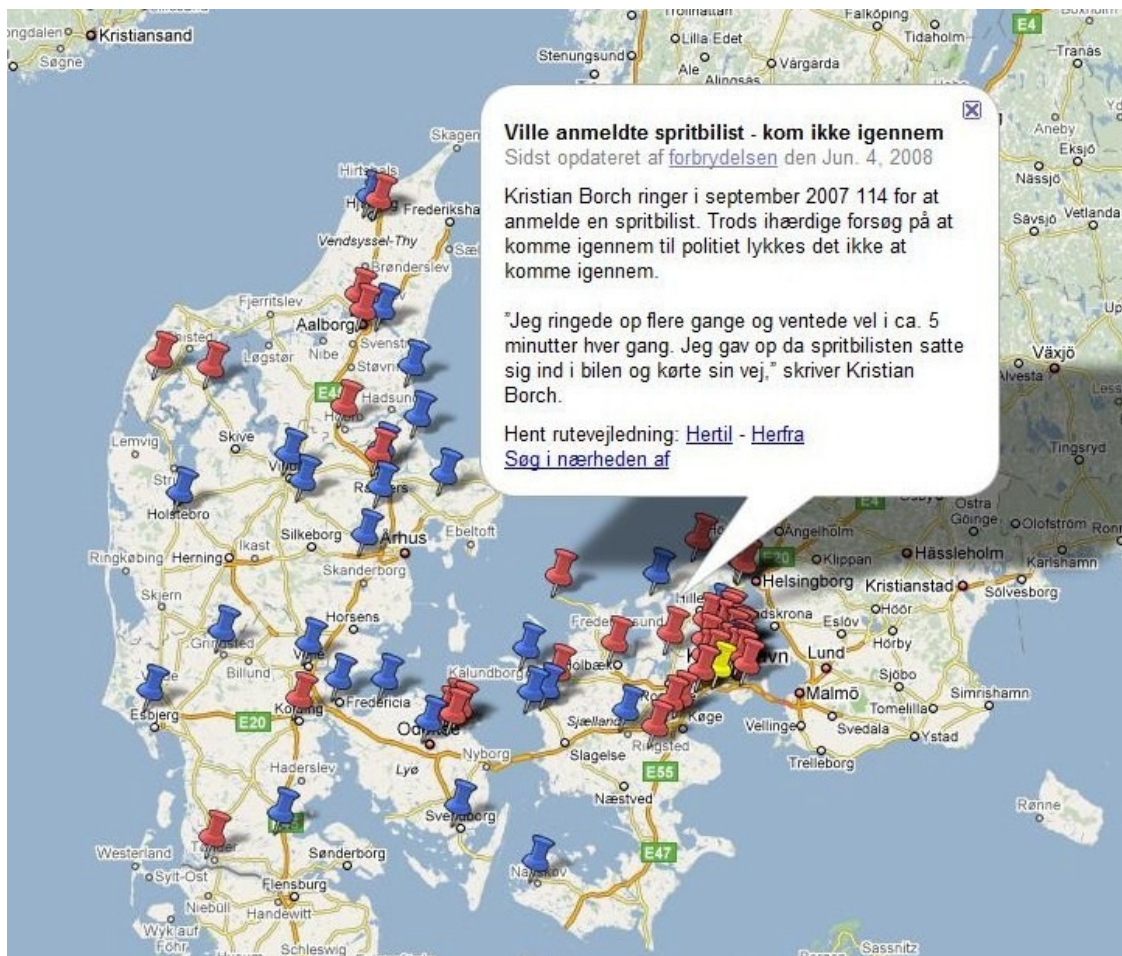
³ <http://www.journalistforbundet.dk/sw8445.asp>

Begrundelsen understreger, at den aktive brug af internettet har været en afgørende grund til, at artikelserien fik så stor gennemslagskraft, som den gjorde. Derfor finder vi det også interessant at se nærmere på, hvad internettet kan bidrage til, når man vil motivere borgerne til at medvirke i journalistikken.

1.7.1 'Forbrydelsen' på berlingske.dk

I nedenstående vil vi give et overblik over, hvordan artikelserien 'Forbrydelsen' er opbygget på berlingske.dk ved kort at beskrive en række af de forskellige elementer, der er tilgængelige på sitet. Det skal samlet være med til at skabe en større forståelse for det resultat, der er kommet ud af journalisternes arbejde og herunder deres kontakt med borgerne. På berlingske.dk findes der en række links til artikelseriens hovedhistorie om den dræbte Pia Rønnei. Disse elementer vil vi dog ikke beskrive nærmere i dette afsnit, da Pia Rønnei-sagen i sig selv ikke er relevant for besvarelsen af vores problemformulering.

På berlingske.dk har sitet for 'Forbrydelsen' løbende udviklet sig, siden det blev oprettet i begyndelsen af juni 2008, og derfor byder det nu på flere forskellige versioner af og indgange til de mange historier, som artikelserien efterhånden indeholder. På 'Forbrydelsens' forsider optræder artikler, som omhandler de mest aktuelle begivenheder, der kan relateres til problemerne med politiet. Fra forsiden har læseren derudover via links adgang til de andre sager, som er blevet en del af artikelserien.

Ved hjælp af et googlemap over Danmark, som er vist på ovenstående billede, kan læseren fx få et overblik over samtlige sager omhandlende politisvigt, som journalisterne har registreret. Sagerne er opdelt efter, om borgerne selv har henvendt sig til Berlingske Tidende, om det er en sag journalisterne selv har registreret, eller om det er begivenheder omhandlende artikelseriens hovedhistorie om den dræbte Pia Rønnei. Ved at trykke på knappenålene, der markerer hvor den enkelte sag har fundet sted, er det muligt at læse borgernes historier. Samtidig er det på denne side fortsat muligt for læseren at henvende sig med nye historier om svigt hos politiet.

Flere af de sager, som optræder på googlemap, er blevet videreudviklet til egentlige artikler, og enkelte borgere optræder ligeledes i lyd- eller videoklip, hvor de fortæller mere uddybende om, hvordan politiet svigtede netop dem.

På forsiden er der ydermere links, hvor henholdsvis 'Forbrydelsens' afsløringer og konsekvenserne af disse afsløringer er samlet. Derudover har brugerne også mulighed for at komme med deres kommentarer og diskutere diverse emner på sidens forskellige debatfora.

1.8 Metode

Dette speciale er baseret på et casestudie af Berlingske Tidendes artikelserie 'Forbrydelsen'. Med udgangspunkt i en række kvalitative interviews med en journalist fra Berlingske Tidende og borgere vil vi gennemføre en analyse af, hvordan borgerne er blevet inddraget i artikelserien 'Forbrydelsen'. Herefter vil vi kategorisere det indsamlede datamateriale fra de kvalitative interviews i en række temaer (Østbye 1997: 104). Dette vil ske med forankring i de relevante teorier. Dermed vil det være muligt at operationalisere vores empiri i forhold til teorien, hvilket vil lede til diskussionen om, hvorvidt inddragelsen af borgere i artikelserien 'Forbrydelsen' har en betydning for den demokratiske dialog i samfundet.

Vi vælger at lægge os op af en induktiv metode, hvor udfoldelsen af empirien bliver dominerende for opgaven. Valget af denne metode er primært sket på grund af vores motivation for at skrive projektet. Vi startede med at interessere os for casen, og hvordan artikelserien 'Forbrydelsen' konkret havde udfoldet sig. Vi har en formodning om, at vores case repræsenterer en ny form for journalistik, som der ikke nødvendigvis findes en dækkende teori for. Derfor vil det være fejlagtigt at presse en teori ned over empirien. Vi vil derfor bruge teorien til at karakterisere og problematisere casen, men den specifikke teoretiske retning er ikke fastlagt, før vi går til casen.

Vores undersøgelse begrænser sig til den enkelte case, og ud fra den vil vi kunne pege på nogle tendenser og generelle problemer i forhold til borgerinddragelse i journalistik. Dog kan konklusionerne fra vores caseundersøgelse ikke siges at være endegyldige for samtlige andre cases inden for området.

1.8.1 Valg af empiri

Undersøgelsens første empiridel bygger på et kvalitativt interview med journalist Morten Crone fra Berlingske Tidendes gravergruppe. Formålet med dette interview er at skabe en

forståelse af hvorfor, hvornår og hvordan journalisterne valgte at inddrage borgere i artikelserien. Morten Crone og Morten Frich har begge stået for det journalistiske arbejde i 'Forbrydelsen', men da det er Morten Crone, der har stået for den primære kontakt med borgerne, valgte vi at interviewe ham alene.

I den anden empiridel gennemfører vi dels en kvantitativ indholdsanalyse af artikelserien på berlingske.dk, dels foretager vi kvantitative interviews med en større del af de borgere, der optræder som kilder i artikelserien. Derudover har vi ligeledes valgt at lave en række kvalitative interviews med enkelte af de inddragede borgere. Samlet skal dette skabe en forståelse for, hvilke borgere avisen er kommet i kontakt med, hvordan de bliver brugt og samtidig styrke undersøgelsens validitet.

Således består vores samlede empiriske materiale af data fra en kvantitativ indholdsanalyse, samt kvantitative såvel som kvalitative interviews. Ifølge Østbye kan et sådan valg af flere forskellige metodiske tilgange medvirke til en øget validitet, hvis de forskellige data bliver holdt op mod hinanden i analysen. Østbye beskriver dette som metodisk triangulering (Østbye 1997: 100-102). Vi har netop valgt flere forskellige metodiske tilgange i vores empiri for at øge undersøgelsens validitet. Det har vi vurderet var nødvendigt, bl.a. fordi vores valg af case generelt begrænser størrelsen på de populationer, vi undersøger, hvilket gør vores kvantitative data mere usikkert, end hvis populationen havde været større. Samlet betyder det, at vi har bedre muligheder for at få den relevante indsigt i forhold til vores problemformulering.

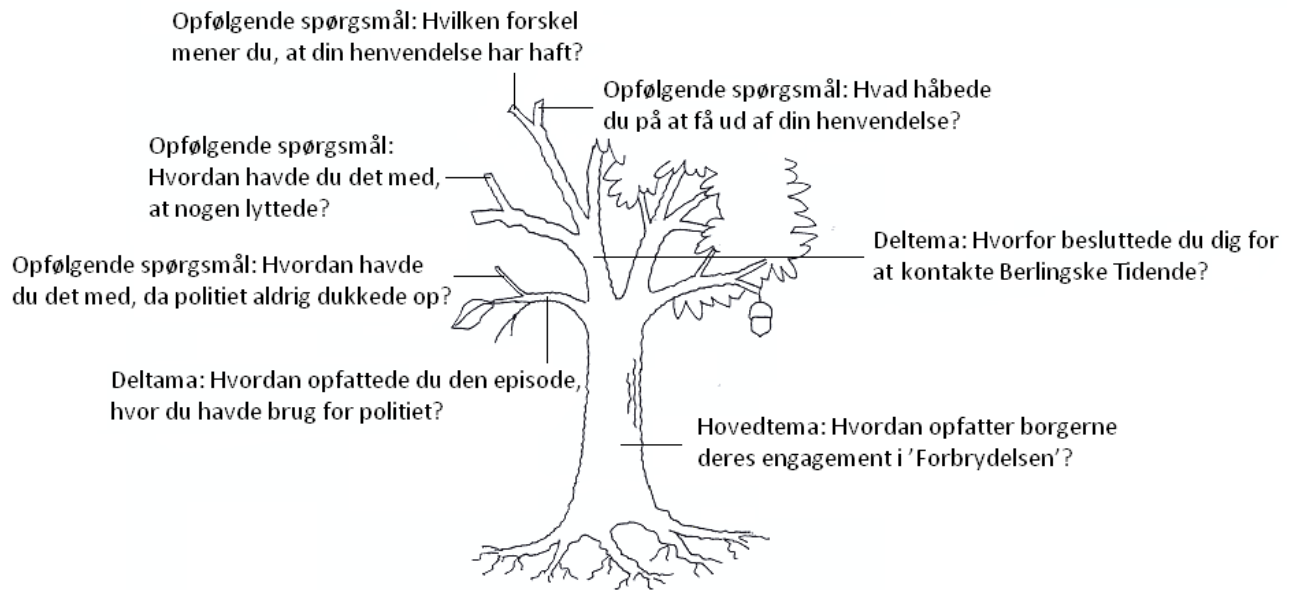
1.8.2 Det kvalitative forskningsinterview

Vi er bevidste om, at der inden for forskningens verden eksisterer forskellige holdninger til udformningen af det kvalitative interview og ikke mindst til det data, der bliver skabt som et resultat af det kvalitative interview. Derfor har vi valgt, at den metodiske tilgang til vores kvalitative interviews skal repræsenteres af henholdsvis Tove Thagaards "Systematik og indlevelse" fra 2004 og Steinar Kvaales "Interview – En introduktion til det kvalitative forskningsinterview" fra 1997. Vi betragter Thagaard og Kvale som værende mere eller mindre enige i deres tilgange til det kvalitative interview og har derfor valgt at lade dem supplere hinanden i stedet for at vælge en af dem fra.

Vi valgte at gennemføre vores kvalitative interviews efter at havde erhvervet os en del viden omkring artikelserien 'Forbrydelsen' og arbejdet os frem til, hvad vores undersøgelse skulle omhandle. Herudfra valgte vi at opstille en række temaer for vores interviews, for dermed at kunne styre interviewene uden om de temaer, som ikke havde vores interesse. Omvendt ønskede vi ikke at strukturere interviewene i en sådan grad, at dette begrænsede informanten i komme ind på nye emner, som kunne have vores interesse. Derfor benyttede vi det kvalitative forskningsinterview, som ifølge Thagaard er kendetegnet ved en delvis struktureret metodisk tilgang (Thagaard 2004: 88). Kvale betegner også dette som det semi- eller halvstrukturerede forskningsinterview (Kvale 1997: 40). Således indgår og styrer vores temaer interviewene, men der behøver imidlertid ikke at være en bestemt rækkefølge for, hvornår temaerne tages op, og informanten har ligeledes mulighed for selv at bringe nye temaer på banen. Som udgangspunkt er vores interviews med borgerne mere strukturerede end interviewet med Morten Crone. Det har vi valgt, fordi det er væsentligt for undersøgelsen, at borgernes datamateriale er sammenligneligt, hvilket en højere grad af struktur kan sikre (Kvale 1997: 104).

Overordnet har vi ladet vores metode inspirere af de syv stadier; tematisering, design, interview, transskribering, analyse, verificering og rapportering, som Kvale opdeler interviewundersøgelsen i (Kvale 1997: 95). Men konkret i forhold til designet af interviewene tager vi udgangspunkt i den interviewguide, Thagaard betegner som forgreningsmodellen. I denne model er der et hovedtema, hvilket udgør 'stammen' i interviewet. Deltemaerne udspringer af hovedtemaet og repræsenterer 'grenene', hvor de enkelte deltemaer forgrener sig videre ud med opfølgende spørgsmål. (Thagaard 2004: 98). Da vi som tidligere nævnt på forhånd har fastlagt en række temaer for interviewet, vurderer vi, at forgreningsmodellen er den som bedst beskriver opbygningen i vores interview med Morten Crone. Hovedtemaet i vores interviewguide til interviewet med Morten Crone omhandler de overvejelser, han som journalist har gjort sig i forhold til inddragelsen af borgerne i 'Forbrydelsen'. Derudover har vi opstillet en række deltemaer, som vi netop i større eller mindre grad ønsker uddybet gennem interviewet. Ud fra samme argumentation mener vi ligeledes at kunne benytte forgreningsmodellen i vores interviews med borgerne, hvor hovedtemaet her omhandler borgernes opfattelse af deres bidrag til artikelserien.

Thagaards forgreningsmodel

Figur 1: Eksempel på brug af model i interviews med borgere

En af udfordringerne ved interviewsituationen er, at vi som interviewer skal reflektere over, hvorvidt informanter i deres svar lader sig påvirke af interviewsituationen (Thagaard 2004: 103). I denne sammenhæng er vi selvfølgelig meget bevidste om, at især Morten Crone har en helt klar interesse i at fremstille inddragelsen af borgerne som både særdeles omfattende og gennemreflekteret. Derfor er det vigtigt, at vi i interviewsituationen får ham til at komme med konkrete eksempler på, hvordan de i praksis inddrager borgere i journalistikken.

Efterfølgende er det ligeledes muligt for os at verificere store dele af Morten Crones udsagn i vores interviews med borgerne. Borgerne kan fx også være interesserede i at gøre deres rolle i artiklerne mere fremtrædende end den reelt er, men er samtidig bevidst om, at deres udsagn ligeledes kan testes i forhold til journalisterne, og de artikler de optræder i.

De borgere, som deltager i vores kvalitative interviews, er alle udvalgt fra respondentgruppen i vores kvantitative undersøgelse. Vi har valgt at gennemføre de kvalitative interviews med i alt fem borgere, hvilket svarer til over 12 procent af samtlige borgere, der selv har henvendt sig samt optræder i artiklerne, og næsten 25 procent af alle borgere, der har været mulige at lokalisere. De udvalgte borgere er:

- Hans Christensen, 76-årig pensioneret bankdirektør fra Holte

- Sidsel Zachariassen, 31-årig selvstændig interiørstylist fra København
- Mai Lind Nielsen, 24-årig landbrugsvikar fra Nykøbing Mors
- Jørn Pedersen, 65-årig efterlønsmodtager fra Munkebo
- Steen Jeberg, 52-årig sygeplejerske fra Farum⁴

Personerne er valgt ud fra parametrene alder, køn, uddannelse og stilling, samt hvor i landet de bor, og vi har på denne baggrund søgt at få et så repræsentativt udsnit af respondentgruppen som muligt. Da borgerhenvendelserne i 'Forbrydelsen' spredte sig over hele landet vurderede vi, at vores udvalg af interviewpersoner skulle repræsentere dette. Samtidig fremgik det af vores spørgeskemaundersøgelse, at der var en mindre overvægt af mandlige respondenter, og at mændene generelt var ældre med forholdsvis lange uddannelser, mens de kvindelige respondenter var yngre og med kortere uddannelser, hvilket vi ligeledes lod afspejle i vores valg af interviewpersoner.

1.8.3 Kvantitative interviews

Inden vores kvalitative interviews med en mindre andel af de borgere, som Berlingske Tidende har inddraget i 'Forbrydelsen', har vi valgt at gennemføre en kvantitativ undersøgelse, som retter sig mod samtlige af de borgere, der optræder i artikelserien. Det har vi valgt, fordi en sådan undersøgelse vil kunne give os et bredere og mere generelt billede af, hvem de i alt 42 inddragede borgere er, hvilket vil være med til at understøtte vores data fra de kvalitative interviews.

Disse interviews er gennemført i form af et spørgeskema sendt ud per mail, hvilket har den fordel, at det resulterer i skriftligt datamateriale, som letter arbejdet i forhold til den efterfølgende analyse. Derudover løser brugen af spørgeskemaer den logistiske udfordring, det ville være at samle respondenterne, der ikke er knyttet til hinanden geografisk.

Vi er klar over, at udformningen af vores spørgeskema er af stor betydning for kvaliteten af det datamateriale, vi får ud af vores undersøgelse. Derfor har vi med udgangspunkt i Helge Østbyes "Metodebok for mediefag" fra 1997 suppleret af Merete Watt Boolsens "Fra

⁴ For yderligere information om de udvalgte interviewpersoner se bilag 7.

spørgeskema til Statistisk analyse”, 2004, gjort os en række metodiske overvejelser omkring denne udformning.

Først og fremmest har vi valgt at lave et kort og koncentreret spørgeskema, fordi længden af spørgeskemaet, ifølge Østbye, påvirker andelen af respondenterne, der vil svare (Østbye 1997: 110-111). Således har det været ekstra nødvendigt at gøre det helt klart, hvilke spørgsmål der skal indgå i interviewet, og ikke mindst hvordan spørgsmålene skal formuleres.

Vores kvantitative interviews omhandler overvejende det Boolsen beskriver som personlige, faktuelle spørgsmål. Det vil sige spørgsmål vedrørende respondenternes alder, uddannelsesniveau, jobsituation, sociale engagement mm. (Boolsen 2004: 29). Således bevæger den information, vi ønsker fra respondenterne, sig inden for et på forhånd kendt og ikke mindst begrænset udfaldsområde: *”Lukkede spørgsmål bruges gjerne når forskeren mener å kjenne utfallsrommet og oppfatter dette som forholdsvis begrenset. Da er det mulig å fange opp alle relevante svar ved et lukket spørsmål.”* (Østbye 1997: 115). Derfor har vi primært valgt at benytte lukkede spørgsmål i denne spørgeskemaundersøgelse. Der er dog enkelte spørgsmål, hvor respondenterne bliver bedt om at uddybe deres besvarelse. Det er fx tilfældet i forbindelse med et spørgsmål om, de er aktive i foreningsarbejde. Hvis de svarer bekræftende på dette spørgsmål, bliver de efterfølgende bedt om at skrive hvilken form for foreningsarbejde. Ved overvejende at benytte lukkede spørgsmål, fraskriver vi os også samtidig muligheden for at gå i dybden. I vores tilfælde er dette imidlertid ikke en væsentlig svaghed, da vi her mere eller mindre kan dække os ind under vores kvalitative interviews. Samtidig gør brugen af lukkede spørgsmål ifølge Østbye det muligt at bearbejde respondenternes svar mere systematisk, og dermed opnå mere anvendeligt datamateriale (Østbye 1997: 113).

Vi har arbejdet på at få vores spørgsmål formuleret så kort, klart og neutralt som muligt og har dermed minimeret risikoen for, at respondenterne fejltolker spørgsmålene. Da vi bruger lukkede spørgsmål, styrer vi samtidig respondenterne i en bestemt retning. I denne sammenhæng gør Østbye opmærksomt på, at det er vigtigt, at alle kategorier af alternative svar bliver listet op (Østbye 1997: 120). Vi har valgt udelukkende at benytte faktuelle spørgsmål i vores spørgeskemaundersøgelse. Dermed går vi helt uden om holdningsspørgsmål, som ifølge Boolsen er vanskelige at gøre brug af, da de skaber en vis usikkerhed omkring besvarelsene og dermed ofte udgør den største svaghed i en

spørgeskemaundersøgelse (Boolsen 2004: 30). Derfor mener vi også, at respondenternes svar overvejende er valide. Kun i forhold til vores spørgsmål om respondenternes skolegang eller jobsituation kan der muligvis være fejlkilder, fordi enkelte fx skammer sig over manglende skolegang eller job. Alle respondenter har imidlertid haft mulighed for at springe spørgsmål over, som de ikke ønsker at svare på. Det er kun sket i to tilfælde, hvor en respondent har valgt ikke at besvare spørgsmål vedrørende årlig indtægt og medlemskab af politisk parti.

Udgangspunktet for vores kvantitative undersøgelse var, at vi ville foretage det Østbye betegner som en totalundersøgelse. Men på trods af, at vores respondentgruppe kun består af 42 personer, var det ikke muligt at gennemføre interviews med hele gruppen. Flere af personerne i vores respondentgruppe har valgt at være helt eller delvist anonymiserede i artikelserien⁵, hvorfor det ikke har været muligt at finde frem til disse personer⁶. Vi vurderer herudfra, at forskellen mellem population og udvalg i højere grad er et udtryk for eksterne faktorer, såsom karakteren af den oplevelse de har været udsat for, end det er et udtryk for forskel på de personer, der indgår i undersøgelsen, og de der står udenfor.

Ud af de 24 personer, som vi har været i kontakt med, har tre valgt ikke at besvare vores spørgeskema. Det svarer til et reelt frafald på 12,5 procent, hvilket er lavt i forhold til gennemsnittet for kvantitative undersøgelser (Østbye 1997: 133, Boolsen 2004: 71).

I alt består vores undersøgelse således af datamateriale fra 50 procent af vores respondentgruppe, hvilket vi vurderer som værende en tilstrækkelig andel til, at vi kan drage konklusioner ud fra det. Imidlertid er en af de største svagheder ved vores undersøgelse, at populationen er lille, hvilket gør vores udvalg endnu mindre. Det resulterer i en større usikkerhed omkring datamaterialet end tilfældet ville være med en stor kvantitativ undersøgelse. Samtidig betyder undersøgelsens størrelse, at vi ikke vil kunne forsvare at generalisere bredere end i forhold til den omtalte population.

⁵ Borgerne optræder kun anonymt i de sager, hvor de fortsat føler sig truede af involverede parter.

⁶ Morten Crone har været behjælpelig med kontakten til omkring fem af borgerne – han havde ikke ressourcer til flere.

1.8.4 Kvantitativ indholdsanalyse

I dette afsnit vil vi forklare hvorfor og hvordan, vi har valgt at gennemføre vores kvantitative indholdsanalyse.

Hvor vi gennem kvalitative og kvantitative interviews med udvalgte borgere og et kvalitativt interview med Morten Crone har fået en dybere forståelse for, hvordan de hver især opfatter borgernes inddragelse i 'Forbrydelsen', giver vores kvantitative indholdsanalyse os et indblik i, hvordan borgerne generelt er brugt i artikelserien.

Den kvantitative indholdsanalyse bliver af Østbye m.fl. beskrevet som værende tilnærmelsesvis objektiv, idet der bliver formuleret en række generelle regler for behandlingen af tekstmaterialet, som således gør det muligt for andre forskere at nå frem til de samme resultater, hvis de følger disse opstillede regler. En indholdsanalyse er ikke en fuldstændig beskrivelse af hele tekstmaterialet, men en opdeling af teksten i mindre udvalgte enheder, der samlet kan analyseres (Østbye 1997: 204). Dermed vil netop denne metode give os et systematisk kvantitativt overblik over det samlede datamateriale, hvilket gør det muligt at undersøge, hvordan journalisterne har brugt borgerne i Berlingske Tidendes artikelserie.

På berlingske.dk findes det samlede journalistiske materiale, der er produceret i forbindelse med 'Forbrydelsen' og samlet danner baggrund for vores kvantitative indholdsanalyse.

Ved at gennemføre den kvantitative indholdsanalyse ud fra materialet på berlingske.dk er vi bevidste om, at vi samtidig har afgrænset os fra enkelte af de artikler, der oprindeligt er offentliggjort i Berlingske Tidendes trykte version. En langt overvejende del af disse trykte artikler optræder imidlertid ligeledes på hjemmesiden. Artiklerne kan i enkelte tilfælde være redigerede internetversioner – dvs. som oftest forkortede udgaver af de originale avisartikler - men med samme vinkling og brug af kilder. Derfor mener vi heller ikke, at dette fravalg udgør nogen væsentlig svaghed for vores resultater. Med ovenstående fravalg har vi samtidig begrænset vores analyseområde, så det er muligt at undersøge hele populationen, og dermed undgår vi at skulle udvælge enkelte dele, som ville mindske undersøgelsens troværdighed.

Fordi vi har valgt at analysere 'Forbrydelsen' på baggrund af berlingske.dk, findes der flere forskellige formater end blot traditionelle artikler. Disse formater har forskellig journalistisk tyngde, og derfor har vi valgt at opdele formaterne i følgende fire kategorier:

1. Artikler
2. Borgernes beretninger
3. Videoklip/ lydclip
4. Debatfora

Vi har kategoriseret 'Artikler' ud fra en traditionel opfattelse af, hvad artikler er. Dermed definerer vi artikler som en journalistisk tekst der indeholder rubrik, underrubrik, byline og brødtekst. I brødteksten bliver én eller flere personer inddraget som citerede kilder. Inden for denne kategori skelner vi ikke mellem forskellige journalistiske discipliner som fx nyhedsartikel, baggrundsartikel eller reportage.

'Borgernes beretninger' er en kategori, hvor borgerne helt eller delvist har formuleret den skrevne tekst. Dermed findes der ingen byline, og teksten fremstår mere som et læserbrev end et journalistisk produkt.

'Videoklip/ lydclip' adskiller sig fra de to andre kategorier ved overvejende at bestå af billeder og lyd frem for tekst. Det kan dreje sig om alt fra TV- og radioindslag til kortere eller længere interviews.

'Debatfora' er en kategori for sig selv, fordi der reelt ikke bliver redigeret i borgernes indlæg. Journalisterne starter debatten ved at opstille et spørgsmål, hvorefter det er op til sidens brugere at debattere uden indblanding fra journalisterne.

Vi har valgt, at vores indholdsanalyse skal foretages ud fra de otte nedenstående parametre, som alle kan være med til at afdække, hvordan borgerne optræder i artikelserien. I forhold til de første fire parametre har vi ladet os kraftigt inspirere af de opdelinger, som Lewis m.fl.⁷ har valgt at benytte i deres undersøgelse af engelsk og amerikansk tv's nyhedsindslag. I analysen skal disse kategorier således danne grundlaget for undersøgelsen af, på hvilket niveau borgerne bliver inddraget i journalistikken på berlingske.dk.

1. *Kommer borgeren med forslag?* Det gør borgeren, hvis vedkommende taler om hvordan samfundsforhold bør forandres. Borgeren skal ikke nødvendigvis omtale forhold på regionalt eller nationalt politisk plan, det kan også være i civilsamfundet,

⁷ Se teoriafsnit for uddybning.

hvis fx borgeren mener, at folk skal begynde at agere anderledes for at få løst politiets problemer.

2. *Reagerer borgeren på politikerne?* Det definerer vi ud fra, om de kommenterer på noget, politikerne konkret har gjort eller mangler at gøre. Det kan fx være, at borgerne kritiserer den måde, hvorpå den tidligere eller nuværende justitsminister har håndteret problemerne med politireformen.
3. *Borgeren kommenterer uden at komme med forslag?* Inden for dette parameter taler borgeren mere generelt om fx problematikken omkring det, at politiet ikke kommer, når borgerne har brug for deres hjælp. Borgeren ytrer således sin personlige holdning til det givne emneområde, begivenhed eller samfundsgruppe (fx politiet) og er derved med til at perspektivere sin historie uden dog at komme med nogle forslag til handling eller ændring af forholdene.
4. *Taler borgeren om personlige erfaringer?* Det vurderer vi, at borgeren gør, hvis han/hun udelukkende fortæller om sin egen specifikke oplevelse, hvor politiet svigtede. Dermed placerer borgeren ikke sig selv i en bredere offentlighed eller taler om eventuelle konsekvenser som vedkommende mener, at denne oplevelse bør have.
5. *Hvor mange artikler optræder borgeren i?* Dette parameter er en simpel sammentælling af, hvor mange artikler de enkelte borgere optræder i – dvs. hvor de som minimum bliver nævnt ved navns nævnelse.
6. *Er borgeren artiklens eneste kilde?* I den forudgående research bruger journalister ofte kilder, der ikke bliver nævnt i artikler. Disse kilder har vi valgt at se bort fra, når vi ser på hvorvidt borgeren er artiklens eneste kilde. Dermed forstår vi 'eneste kilde' som eneste navngivne kilde, der optræder i artiklen.
7. *Hvilke andre kilder optræder der i artiklerne?* Udover at notere borgerne som kilder, registrerer vi ligeledes, om der optræder politiske, ekspert- og/ eller partskilder. Her definerer vi politiske kilder som værende folketings- og kommunalpolitikere, samt personer med direkte tilknytning til politiske partier. Ekspertkilder er fx professorer, der udtaler sig i kraft af deres titel, inden for det område hvor de har deres kompetencer, mens partskilder er kilder, som direkte eller indirekte repræsenterer en af parterne i den konkrete sag. Vi registrerer kun hvorvidt, de forskellige kildetyper optræder i de enkelte artikler og ikke antallet af forskellige kilder inden for samme

kildetype. Det vil sige, at vi ikke registrerer, hvorvidt der fx er flere politikere i en artikel.

8. *Hvornår er artiklen produceret?* Vi har valgt at registrere tidspunktet for, hvornår de enkelte artikler er skrevet, fordi det vil kunne give os en forståelse for, hvorvidt der er sket en eventuel udvikling i artiklerien i forhold til journalisterne inddragelse af borgerne. Da netavisernes artikler typisk bliver opdateret en eller flere gange, er det hverken muligt for os at læse originalteksterne, eller se hvornår de er produceret. Derfor vil vi i undersøgelsen registrere, hvornår de enkelte artikler senest er blevet opdateret.

1.9 Valg af teori

Omdrejningspunktet for dette projekt er, hvordan borgerne kan blive inddraget og anvendt i journalistik, og hvilke demokratiske konsekvenser det kan have. Den journalistiske teori og praksis public journalism retter netop fokus mod journalisterne brug af borgere som kilder, og derfor finder vi det oplagt at anvende teori om dette. Vi benytter i den forbindelse primært litteratur fra de to hovedmænd bag public journalism, Jay Rosen og Davis Merritt. Derudover bruger vi dog også den danske teoretiker Peter Bro, som bl.a. har skrevet ph.d. om public journalism og har et stort indblik i emnet i en dansk kontekst, samt den amerikanske professor Tanni Haas (dr.phil. ved Brooklyn College). Tanni Haas er en af de forskere, som har samlet de mange forskellige inputs og holdninger til public journalism, og han giver i bogen ”The Pursuit of Public Journalism” fra 2007 et grundigt overblik over den journalistiske retning i teori og praksis. Vi vil derfor bruge denne til at belyse, hvad der karakteriserer public journalism, og hvordan retningen opstod.⁸

Da vi gerne vil undersøge, hvorvidt internettet har haft betydning for Berlingske Tidendes muligheder for at inddrage borgerne i journalistikken, har vi også valgt at se på forskning, som omhandler internettets muligheder og begrænsninger i forhold til demokrati. I den forbindelse er teoretikere som Lars Torpe, Jeppe Agger Nielsen og Jens Ulrich oplagte at inddrage, da de netop søger svar på, hvorvidt internettet kan forbedre det lokale demokrati. Om end deres undersøgelse i bogen ”Demokrati på internettet”, 2005, er afgrænset til Hals

⁸ Peter Bro beskæftiger sig primært med politisk journalistik, men vi ser dog ikke dette som et problem i forhold til vores undersøgelsesområde, som er undersøgende journalistik. Vi ser det som mere afgørende, at den form for journalistik, som vi beskæftiger os med, kan have en politisk konsekvens.

Kommune, er mange af de betragtninger, de når frem til, relevante for vores undersøgelse, idet de også, gennem interview med borgere, ser på, hvordan borgerne responderer på opfordringen om at deltage aktivt i demokratiet via internettet. I undersøgelsen ser de ligeledes på, hvilken type borgere internettet er med til at inddrage/tiltrække. Som supplement hertil har vi også valgt at inddrage den amerikanske forsker John V. Pavlik, som i adskillige år har forsket i nye medier og journalistik ved Colombia University og særligt har fokus på, at internettets kan åbne op for en øget mangfoldighed, når det kommer til den offentlige dialog.

Da vores undersøgelser drejer sig om udviklingen i samspillet mellem journalister og borgere, er det også oplagt at inddrage kildeteori. Bl.a. vil vi bruge den danske teoretiker Nete Nørgaard Kristensen og norske Sigurd Allern til at beskrive, hvordan journalister bruger forskellige typer af kilder i deres arbejde. Vi vil også benytte Justin Lewis, Sanne Inthorn, Karin Wahl-Jorgensen samt Susanna Arpi til at belyse, i hvor høj grad og hvordan borgerne bliver brugt i journalistik. Gennem disse nutidige medieforskere kan vi belyse reelle tendenser og sammenhænge ud fra konkrete undersøgelser.

Nørgaard Kristensens studier kan fortælle os om, hvordan journalisterne opfatter kilderne, og hvordan de bruger dem i researchfasen, men ikke så meget om, hvordan kilderne fordeler sig og er repræsenteret i de færdigproducerede artikler og indslag. Derfor har vi valgt at inddrage Lewis, Inthorn og Wahl-Jorgensen, der specifikt belyser netop dette område. Den empiri Lewis m.fl. har indsamlet stammer fra England og USA, og vi inddrager derfor også den danske Susanna Arpi, som bl.a. undersøger, hvordan kilder bliver brugt indenfor tv-mediet i Danmark. Desuden vil vi supplere med tal omhandlende kildernes repræsentation i medierne fra Danmark. Eksempelvis fra rapporten 'Dagpressens Kilder' udarbejdet af Søren Schultz Jørgensen og Annegrethe Skovbjerg.

Den overordnede teoretiske ramme for vores projekt er demokratiteori. Her fokuserer vi primært på begrebet demokratisk offentlig dialog, som vi vil introducere ud fra Habermas' normative teori om demokratiet og herunder samspillet mellem borgere, stat og offentlighed. Vi vil derudover belyse demokratimodellerne repræsentativt demokrati, deltagerdemokrati og deliberativt demokrati for at give et billede af, hvilke forståelser der kan ligge bag opfattelsen af journalistikkens rolle i det demokratiske samfund.

For at kunne diskutere hvilke demokratiske konsekvenser inddragelsen af borgere i journalistik kan have, er det dog også nødvendigt at se på, hvordan borgerne kan engagere sig i demokratiet, og hvilke udviklingstendenser der er i borgernes engagement. Til dette vil vi primært bruge den amerikanske teoretiker Robert Putnam samt den danske teoretiker Henrik P. Bang. Henrik P. Bang sætter i sine teorier fokus på, hvad der karakteriserer de borgere, som vælger at engagere sig i samfundet, og disse idealtipeinddelinger af borgerne vil vi lade os inspirere af i den endelige analyse. Det er dog vigtigt at bemærke, at Henrik P. Bang ikke har journalistik som udgangspunktet for sine teorier men derimod offentlige styringstendenser, men da vi først og fremmest bruger teorien til at belyse, hvad der karakteriserer borgernes engagement, mener vi stadig at kunne bruge teorien.

2. Demokrati og offentlighed

Demokratibegrebet kan forstås og tolkes på mange forskellige måder, men fælles for de forskellige demokratiopfattelser er der en række grundlæggende opfattelser. Direkte oversat betyder demokrati *folkestyre*, og det skal forstås på den måde, at folket, eller borgerne, har lige mulighed for at få indflydelse på den politiske styring af samfundet. Demokrati står i modsætning til elitære styre som eksempelvis diktatur, hvor én lille gruppe mennesker på godt og ondt er i stand til at bestemme over statens styring. Derfor er kernepunkterne i et demokrati også, at den politiske styring er gennemsigtig, kontrollerbar og baseret på den folkelige opinion, og at man på den måde skal forsøge at hindre magtmisbrug og undertrykkelse af befolkningen (Hoff & Storgaard 2005: 19-20).

I dette kapitel vil vi give en grundlæggende introduktion til begrebet offentlighed og de forskellige demokratiske modeller for at klargøre begrebet demokratisk dialog, og hvad det indebærer. Dette vil vi bruge til senere at kunne kaste lys over, hvilke demokratiske konsekvenser inddragelsen af borgere i journalistik kan have for samfundet.

2.1 Habermas' offentlighedsbegreb

Den tyske samfundsteoretiker Jürgen Habermas er grundlæggende, når man betragter offentlighedsbegrebet, og hans teori er blevet udgangspunktet for mange videre betragtninger af forholdet mellem stat og borgere. Habermas definerer den offentlige sfære som et sted, hvor den offentlige mening kan blive formuleret. I den offentlige sfære kan borgerne konfrontere de offentlige myndigheder og på den måde gennem dialog og ræsonnementer påvirke styringen af samfundet. Det er her vigtigt for definitionen af begrebet, at der er lige adgang for alle borgere, og at borgernes ytringer ikke bliver begrænset eller kontrolleret på nogen måde (Habermas 1974: 49).

Ifølge Habermas er sandheden, som vil åbenbare sig i gennem dialog, grundlaget for samfundets styring. Dette sandhedsbegreb bliver af Habermas opfattet som et resultat af den debat, der finder sted mellem borgerne og de offentlige myndigheder, men det stiller nogle klare krav til måden, hvorpå debatten finder sted. Dialogen skal fx være domineret af fornuftsøgende og saglige argumenter, og der må være et totalt fravær af særinteresser blandt dialogens deltagere (Loftager 2004: 16).

Habermas' teori er normativ, hvilket vil sige, at den beskriver den ideelle tilstand af samfundet. I Habermas' tidlige værker beskriver han udviklingen af den politiske offentlighed som en forfaldsproces fra den feudale middelalders samfund til det kapitalistiske markedssamfund. Han mener bl.a., at velfærdssamfundet har ført til, at samfundets borgere frem for alt bliver opfattet og opfatter sig selv som klienter frem for reelle deltagere i demokratiet (Loftager 2004: 19).

Ifølge Habermas er den offentlige dialog fuldstændig afgørende for legitimeringen af de offentlige myndigheders beslutninger, og den betragtning vil vi lade være grundlæggende for dette projekt. Eksistensen af offentlig dialog er grundlæggende for, at det demokratiske samfund skal kunne fungere, og derfor er det relevant at se på, hvilken form for offentlig dialog medierne er med til at fremme. Det er dog vigtigt at holde sig for øje, at Habermas' definition af offentligheds-begrebet har visse begrænsninger som konsekvens af hans normative tilgang. Fx kritiserer Hoff og Storgaard Habermas' teori for at udelukke, at deltagerne i den offentlige dialog kan bruge den offentlige sfære i strategisk øjemed til at fremme deres personlige særinteresser (Hoff & Storgaard 2005: 16). Hoff og Storgaard fastslår, at organisationer, grupper eller individers strategiske brug af den offentlige sfære ikke nødvendigvis er et udtryk for 'forvredet kommunikation', men derimod kan være en måde at få bestemte sager eller synspunkter på den legitime, demokratiske dagsorden (Hoff & Storgaard 2005: 17).

Efter internettets gennembrud breder Habermas sin beskrivelse af offentligheden og den offentlige sfære mere ud. Han fastslår i "Between Facts and Norms", 2001, at den offentlige dialog ikke nødvendigvis er knyttet til en enkelt offentlighed, men at den kan være splittet op i flere deloffentligheder (Hoff & Storgaard 2005: 16). I nyere tid åbner Habermas altså op for sin definition af den offentlige dialog, fra at være begrænset til en enkelt sfære til mere bredt at være 'et netværk, hvori der foregår kommunikation af information og synspunkter', hvilket altså kan finde sted i mange forskellige sammenhænge (Habermas 2001: 360).

2.2 Demokrati-ideal

Som vi ovenfor har belyst, er det i et demokrati vigtigt, at der er en vis grad af kommunikation mellem magthaverne og borgerne – en offentlig dialog. I hvor høj grad denne

dialog skal være udbredt for at demokratiet fungerer hensigtsmæssigt, og hvordan det konkret skal gøres, er noget, der svinger meget i forhold til, hvilket demokrati-ideal man opererer efter. Det stiller også forskellige krav til, hvilken rolle journalisten skal spille i samfundet i forhold til borgerne og politikerne. Demokratibegrebet har været under fortolkning og anvendelse siden oldtidens Grækenland, og derfor findes der mange forskellige begreber, der i mere eller mindre grad dækker over samme anskuelser. Vi har valgt at skelne mellem repræsentativt demokrati og deltagerdemokrati, som vi ser som de to grundlæggende modpoler. Derudover vil vi beskrive deliberativt demokrati, også kaldet samtaledemokrati, som forener nogle af idealerne fra repræsentativt demokrati og deltagerdemokrati.

2.2.1 Repræsentativt demokrati

I repræsentativt demokrati går man ud fra, at det er fysisk umuligt at involvere hele befolkningen hver gang der skal træffes en samfundsmæssig beslutning. Derfor begrænser man den reelle beslutningskraft til en repræsentativt udvalgt gruppe af mennesker. Denne valgte gruppe får dermed som profession at varetage borgernes samlede interesser. Den repræsentative demokratimodel bliver også ofte kaldt for konkurrencedemokrati, fordi eliterne konkurrerer imod hinanden om at få lov til at repræsentere befolkningens præferencer (Strömbäck 2004: 90). Demokratiforståelse har også store ligheder med den demokratimodel, der bliver kaldt aggregativt demokrati. Aggregativt demokrati betyder, at man kan sikre, at befolkningens politiske ønsker bliver fulgt på bedst mulig måde ved at samle eller *aggregere* deres præferencer (Loftager 2004: 31). Inden for denne demokratiforståelse er den kvantitative vægt af et politisk synspunkt, eller en stemme, altså meget afgørende. Når man snakker om borgernes samlede interesser, er det ud fra en tankegang om, at borgerne er udstyret med en fornuft, som gør dem i stand til at tage stilling til politiske standpunkter ud fra deres personlige interesser (Loftager 2004: 30).

I Danmark ser vi denne form for demokrati udøvet ved valgene til fx Folketinget og kommunalbestyrelserne. Her bliver en gruppe politikere valgt til at repræsentere borgerne, ud fra hvordan borgernes stemmer fordeler sig. Når politikerne først er valgt kan de agere, som de vil inden for rammerne af det politiske system, og befolkningens tilfredshed med de politiske handlinger vil først få konsekvenser ved næste valg. Borgernes rolle kan altså siges

at være reaktiv, idet de stemmer ud fra de politiske handlinger, som tidligere er blevet begået (Strömbäck 2004: 92).

Inden for denne demokratiform spiller den offentlige dialog primært en rolle i forhold til oplysning af borgerne, og der er derfor kun i begrænset grad tale om egentlig dialog mellem borgerne og politikerne. Kommunikationen sker primært imellem de valgte politikere og fra politikere til borgere gennem medierne, fordi borgerne skal have mulighed for at vurdere, hvilket parti de vil sætte deres stemme på, når der er valg. Mediernes primære rolle er derfor at være informationsformidlere, men det er også vigtigt, at medierne underkaster magthaverne kritiske undersøgelser og granskninger (Strömbäck 2004: 90). Det er nemlig vigtigt, at det er et bredt billede af politikernes arbejde, der bliver belyst i medierne, og ikke kun det som politikerne har interesse i at få dækket. Medierne skal altså også fungere som kontrolinstans over for politikerne, så ansvarsflygtighed og magtmisbrug kan blive afsløret for borgerne. Mediernes dagsorden behøver derfor ikke at følge politikernes, og medierne er heller ikke forpligtet til at undersøge, hvad borgerne synes er interessant (Strömbäck 2004: 90).

2.2.2 Deltagerdemokrati

I deltagerdemokrati tager man ordet folkestyre meget bogstaveligt. Her er idealet, at borgerne skal have så meget indflydelse på den politiske styring som overhovedet muligt. Borgerne skal derfor have langt mere indflydelse end i repræsentativt demokrati. I deltagerdemokrati repræsenterer borgerne ikke andre end sig selv, og de skal således ikke handle på andres vegne. At borgerne kan have særlige personlige interesser i forhold til de politiske beslutninger, er altså ikke noget problem.

Alle borgere skal altså i deltagerdemokrati have mulighed for at være aktive deltagere i den offentlige dialog omkring beslutningstagningen (Hoff & Storgaard 2005: 21). Derfor spiller medierne en stor rolle for, at demokratiet kan fungere. Medierne skal dels stille et debatforum til rådighed for borgere, politikere og andre aktører sørge for, at debatten er tilgængelig for alle og sikre, at den tager udgangspunkt i borgernes hverdag (Strömbäck 2004: 93). Inden for deltagerdemokrati har medierne også en meget vigtig forpligtelse til at mobilisere borgerne politisk og dermed styrke den politiske interesse. Medierne skal derfor ikke blot informere borgerne om politikernes mærkesager og handlinger, men også gøre borgerne i stand til at

sætte deres præg på den politiske dagsorden. Derfor skal medierne tage de spørgsmål op, som borgerne synes er vigtige i stedet for at lade sig diktere af politikernes dagsorden (Strömbäck 2004: 92). Det er også vigtigt, at medierne ikke bare belyser selve problemet, men at de også er med til at bibringe en løsning. På den måde skal journalistikken vise over for borgerne, at samfundsmæssigt engagement lønner sig, fordi det rent faktisk kan være med til at ændre noget (Strömbäck 2004: 92).

Denne demokratiforms syn på mediernes rolle og journalistikken blev i 1990'erne grundlæggende for den journalistiske retning, der kaldes public journalism. Vi vil senere komme nærmere ind på, hvad public journalism er, og hvordan retningen opstod, men grundlæggende kan man sige, at i public journalism skal journalistikken inddrage borgerne som mulige deltagere i den offentlige styring, snarere end som ofre eller vidner. På den måde skal den løsningsorienterede debat om samfundets styring bringes frem i lyset og involvere så stor en del af befolkningen som muligt (Strömbäck 2004: 93).

2.2.3 Deliberativt demokrati

Deliberativt demokrati eller samtaledemokrati, som det også kan oversættes til, kan ses som en mellemting mellem repræsentativt demokrati og deltagerdemokrati. I modsætning til deltagerdemokrati arbejder man i deliberativt demokrati ud fra et repræsentationsideal, dvs. at man mener, at det er hensigtsmæssigt at lade en udvalgt gruppe repræsentere befolkningens interesser (Hoff & Storgaard 2005: 22). Samtidig har den offentlige dialog tillagt langt større betydning for demokratiet, end man gør inden for den repræsentative demokratiforståelse. I deliberativt demokrati mener man, at debatten skal være så bred som muligt og inkludere mange forskellige samfundsgrupper, ikke kun de politiske magthavere (Strömbäck 2004: 95). Derudover er der i deliberativt demokrati fokus på argumenter i stedet for præferencer som i repræsentativt demokrati. En beslutning kan altså ikke træffes ud fra stemmeafgivelse, men må træffes på grund af de argumenter, som bliver fremført i den offentlige dialog (Loftager 2004: 35). I modsætning til deltagerdemokrati skal befolkningen dog ikke overtage den politiske beslutningskraft, og det er altså de valgte politikere, som har til opgave at finde frem til det bedste argument og handle i overensstemmelse med det (Loftager 2004: 45).

I deliberativt demokrati går man ud fra, at samtale og debat er nøglen til en bedre politisk styring. Gennem dialog kan der nemlig opnås gensidig forståelse og intellektuel oplysning, og dermed går man i deliberativt demokrati ud fra, at der som regel altid kan opnås enighed mellem de stridende parter, hvis blot de får lov til at fremsætte og diskutere deres synspunkter (Strömbäck 2004: 95). Medierne skal derfor bidrage til, at der finder en relevant og saglig dialog sted mellem samfundets aktører. Derfor skal medierne først og fremmest stille et debatforum til rådighed, men der lægges her også stor vægt på indholdet af debatten. Medierne skal for så vidt muligt forsøge at stimulere en faglig og bred debat, som er så sandfærdig som mulig. For at efterstræbe sandfærdighed skal medierne derfor også supplere med relevant information og fungere som kontrolinstans for de udsagn, som debatten indeholder. Journalisterne skal altså sørge for, at dialogen fungerer på retfærdige vilkår, og at den ikke domineres af de mest ressourcestærke, men at alle synspunkter bliver taget i betragtning, når der skal findes løsninger på de samfundsmæssige problemer (Strömbäck 2004: 96).

I Danmark har vi formelt set repræsentativt demokrati, idet borgerne vælger repræsentanter til de besluttende organer i Folketinget, regionsråd og kommunalbestyrelser. I praksis er dette repræsentative demokrati dog suppleret af deltagerdemokrati fx i tilfælde af folkeafstemninger. Dette miks mellem repræsentativt demokrati og deltagerdemokrati kan ses som et udtryk for, at der hersker en deliberativ demokratiforståelse i Danmark, hvor et valg af repræsentanter ses som en nødvendighed, men at disse repræsentanter også skal lytte til bl.a. borgernes meninger og argumenter i deres magtudøvelse (Bogason 2001: 24 og Loftager 2004: 29).

2.3 Opsummering

Vi har nu beskrevet de grundlæggende idealer inden for demokrati, og belyst hvordan behovet for offentlig dialog, og journalistens rolle heri, kan variere meget, afhængigt af hvilken demokratiopfattelse man har. Inden for det repræsentative demokratiideal skal medierne fungere som kontrolinstans over for magthaverne samt informationsorgan for borgerne. Ifølge de deltagerdemokratiske normer er det derimod vigtigere, at medierne stiller et debatforum til rådighed for alle borgerne i samfundet, som derigennem kan påvirke samfundets styring. Derudover skal medierne også være med til at stimulere borgernes engagement i samfundet

ved at vise, at det nytter noget at blande sig i debatten. Deliberativt demokrati er en sammenblanding af de ovenstående demokratiske poler, og derfor har journalistikken både en rolle som informationsorgan, kontrolinstans, debatforum og at vække borgernes engagement. Her er antagelsen, at det først og fremmest er den måde den offentlige dialog foregår på, som er vigtig for, at demokratiet kan fungere. Det danske demokrati er præget af en blanding af repræsentativt demokrati og deltagerdemokrati. Ud over de repræsentativt valgte politiske organer, så er det nemlig også muligt for borgerne at opnå indflydelse på den politiske dagsorden gennem direkte deltagelse. Man kan betragte denne blanding, som et udtryk for deliberativt demokrati, hvor andre aktører, som borgere, interesseorganisationer og erhvervslivet kan påvirke de politiske beslutninger med gode, rationelle argumenter.

Man skal dog ikke overvurdere forskellene på demokratiidealene. Grundlæggende er der inden for alle modellerne en ide om, at den offentlige dialog er afgørende for demokratiet, og dermed er det også interessant at se på, hvilken type offentlighed medierne er med til at skabe, uanset om dette måtte være mediernes hensigt eller ej.

3. Journalistik i praksis

Som vi konkluderede i sidste kapitel, har journalistikken en afgørende rolle i demokratiet, uanset hvilken demokratimodel man opererer ud fra. I demokratiet er det journalistikkens rolle at skabe dialog mellem borgere og politikere, men spørgsmålet er nu, hvordan medierne vælger at påtage sig denne samfundsrolle, og hvordan de dermed er med til at skabe demokratisk dialog eller mangel på samme.

Den journalistiske retning public journalism opstod som et svar på, hvordan journalistikken kan tage sin demokratiske opgave mere alvorligt og sikre, at de almindelige borgere har mulighed for at påvirke den politiske dagsorden. Vi vil indlede dette kapitel med en kort beskrivelse af ideerne bag og anvendelsen af public journalism. Derefter vil vi komme nærmere ind på den udvikling, som public journalism opstod på baggrund af – særligt hvordan kilder, herunder almindelige borgere, har mulighed for at blive inddraget og anvendt i traditionel journalistik. Det vil vi gøre for senere at kunne vurdere om vores case adskiller sig fra traditionel journalistik, eller om man bevidst eller ubevidst har ladet sig inspirere af public journalism.

Til sidst vil vi komme ind på, hvordan internettet har været med til at udvikle journalistikken, og hvordan denne udvikling bl.a. muliggør en øget inddragelse af borgerne. Samtidig har internettets udvikling dog givet journalisten nye udfordringer og roller, og vi afslutter derfor kapitlet med en diskussion om, hvorvidt netjournalisten stadig har kontrollen over nyhedsstrømmen som gatekeeper, eller om journalisten har fået mere karakter af at være informationsguide. Dette kan nemlig have betydning for borgernes muligheder for at komme til orde i den demokratiske dialog.

3.1 Public journalism

I 1990'erne opstod en ny journalistisk retning, som skulle sætte borgerne i centrum i stedet for at følge den dagsorden, som blev dikteret af politikere, interesseorganisationer og andre magtfulde aktører i samfundet (Bro 1998: 64). Journalistikken skulle i stedet tage udgangspunkt i de samfundsproblemer, som berørte den almindelige borger i hverdagen. Fortalerne for public journalism, som den nye retning blev kaldt, mente at den traditionelle form for journalistik var med til at fremmedgøre borgerne fra beslutningstagerne og således

var skyld i et svigtende politisk og civilt engagement blandt befolkningen. *"I believe journalism in all its forms ignores its obligations to effective public life. That failure has been a major contributor to the resultant malaise in public life"*, skriver en af de fremtrædende praktikere af public journalism Davis Merritt (Merritt 1998: 6).

Det er interessant at se nærmere på denne journalistiske retning, fordi den var med til at sætte fokus på, hvordan journalisterne i højere grad kan inddrage borgerne i journalistikken og derigennem forbedre den demokratiske dialog. Da vores case som nævnt er blevet fremhævet som en nyskabende form for journalistik, bl.a. i kraft af brugen af læserhenvendelser, vurderer vi det som interessant at undersøge, om vores case kan karakteriseres som en form for eller en videreudvikling af public journalism.

Siden public journalism blev udviklet har det været varemærke for en særlig måde at bedrive journalistik på. Journalisten Davis Merritt, som var redaktør for avisen *The Whitchita Eagle* i Kansas, og professor i journalistik Jay Rosen, er de to hovedmænd bag public journalism. Rosen, der som professor primært har beskæftiget sig med den filosofiske del af public journalism, lod sig inspirere af en filosofisk diskussion om pressens funktion og offentlighedens mangler, som fandt sted mellem Walter Lippmann og John Dewey i 1920'erne. Kort fortalt gik diskussionen ud på, om styringen af samfundet skulle overlades til en begrænset veluddannet elite, som Lippmann var fortaler for, eller om borgerne i højere grad skulle inddrages i den politiske beslutningsproces, som Dewey mente (Bro 1998: 74-75). Det var altså den klassiske diskussion mellem repræsentativt demokrati (konkurrencedemokrati) og deltagerdemokrati og pressens rolle heri, som Rosen tog udgangspunkt i. Rosen positionerede sig klart som fortaler for, at journalistikken i højere grad skulle fokusere på de deltagerdemokratiske forpligtelser. Journalistikken skulle altså ikke blot fungere som videreformidler af magthavernes holdninger og beslutninger, men være med til at stimulere den offentlige dialog mellem magthavere og borgere (Rosen 1996: 49). Rosen understreger, at det i et demokrati er nødvendigt med information, men at deltagelse også er en nødvendighed. Journalister kan opfordre borgerne til deltagelse dels ved at invitere dem til dialog og dels ved at belyse de sager, hvor borgernes engagement har gjort en forskel, mener Rosen (Rosen 1996: 49).

I public journalism tages der altså afstand fra den mere traditionelle opfattelse af journalistens rolle, som neutral observatør og formidler samt den måde, som borgerne bliver inddraget i

journalistik. Som vi tidligere har beskrevet er der en tendens til at borgere bliver udstillet som ofre, vidner eller forbrugere, der primært beskriver deres konkrete erfaringer eller følelser. Jay Rosen argumenterer: *"Properly approached, public journalism is about challenging people to interact with journalists and with each other as concerned citizens rather than as victims, consumers, or bystanders"* (Rosen 1996: 16).

I public journalism er det altså tanken, at journalisterne ikke blot skal arbejde for at få den bedste og mest læste historie, men at journalisterne i selve arbejdsprocessen skal sørge for at inkludere borgerne i idéudvikling, debat af samfundsmæssige problemer samt gøre det muligt at finde en løsning på det pågældende problem. Den løsningsorienterede journalistik er et kernepunkt i public journalism, men i praksis kan mindre vidtrækkende former for involvering også gå under betegnelsen public journalism (Haas 2007: 47).

Det løsningsfokuserede element i public journalism er blevet kritiseret, fordi journalisterne dermed træder ud af deres idealistiske rolle som neutral observans, idet de engagerer sig i kampen for en bestemt løsning på et politisk problem (Haas 2007: 76). Nogle ser dog det faktum, at public journalism-journalister bevæger sig væk fra at stræbe efter objektivitet, som en positiv ting. Fx mener Hackett og Zhao (1998), at der bør gøres op med objektivitets-idealet. Det er ganske enkelt et utopisk ideal, og derfor er det bedre, at journalisterne erkender dette og er bevidste omkring det, mener de (Hackett og Zhao 1998: 203). Samtidig kan man sige, at selvom journalisten i public journalism indtager en mere aktivistisk rolle, så skal journalisten ikke lægge sin neutralitet helt på hylden. Fx skal journalisten stadig tjekke oplysningernes rigtighed og kun tage standpunkt i en sag, når det er konsensus blandt borgerne.

3.1.1 Public journalism i dansk kontekst

Graden af borgerinddragelse i public journalism kan svinge meget fra, at borgerne direkte genererer det journalistiske produkt til, at journalisterne blot henvender sig til borgerne for at give dem mulighed for at sætte dagsordenen. Hvis man studerer de konkrete journalistiske projekter, som i tidens løb har fået mærkatet public journalism, så kan man se en række tendenser, som gør det lidt mere tydeligt, hvad den journalistiske filosofi i praksis får karakter af. I forhold til traditionel nyhedsjournalistik er public journalism-historier ofte længere og

mere lokalt orienteret, de fokuserer i højere grad på politisk indhold end på enkeltstående politiske begivenheder, de behandler i højere grad mulige løsninger på et givent problem, de nedtoner i højere grad politikernes (og deres rådgiveres) strategiske handlinger, de dækker i højere grad historierne fra borgernes vinkel og inddrager i højere grad minoriteter i samfundet (Haas 2007: 53 og Haas 2007: 67).

De første større medier der i Danmark forsøgte sig med public journalism var Århus Stiftstidende og Fyns Stiftstidende i 1997. Disse projekter mindede en del om de amerikanske public journalism projekter, som satte fokus på borgernes spørgsmål til politikerne i forbindelse med et valg (Haas 2007: 127). Flere andre danske lokalmedier, som Midtjyllands Avis, Jydske Vestkysten og Nordjyske Stiftstidende har fx også eksperimenteret med public journalism i forskellige afskygninger⁹. Men Tanni Haas peger på, at der i Danmark også har været public journalism-projekter, som adskiller sig en del fra de amerikanske projekter. Bl.a. lancerede JP København et public journalism-projekt 'Den skæve skole', hvor journalisterne indtog en mere aktivistisk rolle, end det er set i amerikansk public journalism (Haas 2007: 128). Fx fremførte journalisterne ikke blot borgernes egne løsningsforslag på den pågældende problematik, men indsamlede også kommentarer fra andre relevante aktører. På den måde var journalisterne en mere aktiv del af at finde en løsning på problemet. Derudover er borgerne i danske public journalism-projekter også blevet inddraget i at finde løsninger på mere generelle samfundsproblemer end i USA, hvor det selv i public journalism overlades til eksperter at formulere de mere vidtrækkende systemiske ændringer. I Danmark sætter man i public journalism mere fokus på dialogen mellem borgere og eksperter, og borgerne kan fx med rådgivning fra eksperter få hjælp til at udvikle løsninger på samfundsproblemerne (Haas 2007: 131).

Generelt kan man sige, at de fleste danske erfaringer med public journalism er blevet til i lokale eller regionale aviser, som dækker et fysisk afgrænset område. Men ifølge Tanni Haas og Peter Bro's forskning er der i Danmark altså også en tendens til, at borgerne i public journalism-projekter får større muligheder for at deltage i dialogen omkring generelle og ikke kun lokale samfundsproblemer.

⁹ <http://www.update.dk/cfje/VidBase.nsf/ID/VB00100709>

3.2 Hvem er kilderne?

Den udvikling som man i public journalism vender sig imod bliver bl.a. beskrevet af Nete Nørgaard Kristensen. Hun beskriver i ”Journalister og kilder - slinger i valsen?”, 2004, hvordan journalisterne udvælger deres kilder, og det er netop denne mekanisme, som ifølge public journalism kan have store demokratiske konsekvenser. Hvis journalisterne vælger de samme magtfulde kilder igen og igen, har samfundets øvrige deltagere nemlig ikke længere lige muligheder for at give udtryk for deres synspunkter. Dermed kan den almindelige borger risikere at blive glemt i den journalistiske proces.

Kilderne er de aktører, som journalisten i sit daglige arbejde kontakter eller bliver kontaktet af, og som bidrager med oplysninger til artikler eller indslag også uden for citat. Forholdet mellem kilder og journalister beskrives bl.a. som *en dans* eller et *bytteforhold*. Journalisten leverer nyheder til læserne, mens kilden til gengæld får opmærksomhed. Et typisk eksempel er politikerens, som får lov at lancere sit politiske udspil til gengæld for eksempelvis et eksklusivt interview (Allern 1996: 148, Meilby 2006:138). Men der er forskel på, hvor meget kilderne har at bytte med. Det afhænger i høj grad af, hvilken type kilde der er tale om.

Nete Nørgaard Kristensen skelner mellem tre kildetyper:

Elitekilderne som består af fx politikere, erhvervsfolk, organisationsfolk og eksperter. Denne gruppe er kendetegnet ved at have økonomisk, politisk eller diskursiv magt i modsætning til almindelige mennesker. Derfor kalder Nørgaard Kristensen denne kildetype for magteliten. Politikerens er i besiddelse af en politisk magtposition og beslutningskompetence, som er helt central for den politiske formidling, hvilket forklarer, at det er magthaverne, der dominerer i alle avistyper (Nørgaard Kristensen 2004: 145).¹⁰ Dette åbenlyse interessefællesskab kan dog ifølge Allern have mange konsekvenser. Én af dem er, at medierne bliver talerør for dem, der sidder på magten i samfundet på bekostning af de mere ressourcefattige (Allern 1996: 150).

Koncerndirektøren og fagforeningsmanden repræsenterer en økonomisk magt, og eksperten har en faglig eller diskursiv magt i kraft af sin uddannelse og profession. Ekspertkilderne er endog en af de kildegrupper, som journalisterne fremover vil komme til at beskæftige sig endnu mere med ifølge Erik Albæk (2005) Han mener, det moderne samfund med højt specialiserede ekspertsystemer – både hvad angår løsninger på tekniske, sociale og

¹⁰ Se Skovbjerg og Jørgensen, 2006: 27

økonomiske problemer, vil fordre, at journalisterne i fremtiden i højere grad vil henvende sig til eksperterne for at få information og forklaringer på aktuelle begivenheder. Hertil anses eksperterne ofte som politisk neutrale, hvorfor de ofte bruges af journalister til at legitimere nyhedshistorier (Albæk 2005: 54).

Ikke-elitekilderne er de almindelige mennesker. Selvom denne gruppe ifølge Nørgaard Kristensens undersøgelse er den gruppe, der hyppigst selv henvender sig til journalisterne, så viser adskillelige studier, at det hovedsageligt er samfundets magtelite, der fungerer som kilder i mediernes nyhedsformidling (Skovbjerg & Jørgensen 2006: 5).¹¹ Som forklaring på dette giver Nørgaard Kristensen, at ikke-elitekilderne, ud fra et journalistisk synspunkt, mangler autoritet og tyngde. Derfor udgør de almindelige mennesker ikke en modmagt til samfundseliten. De repræsenterer ikke en autoritet, som det er nødvendigt og relevant at høre på, og de er dermed ikke en kildegruppe, som eksempelvis politikere eller økonomiske magthavere, der kan berettiggende den journalistiske formidling. Det betyder derfor, at journalisten i en opfølgning på en konsekvenshistorie¹² typisk vil søge at involvere flere ikke-elitekilder eller autoritære kildetyper i form af eksempelvis eksperter, som kan legitimere, perspektivere og uddybe historien (Nørgaard Kristensen 2004: 141 og Arpi 2004: 98).

Når ikke-elitekilderne optræder i medierne optræder de oftest som konsekvens eksperter. Med konsekvens eksperter mener Nørgaard Kristensen, at de almindelige mennesker oftest medvirker i medierne som ofre, vidner eller specialister, der repræsenterer et udbredt folkesynspunkt og/eller fungerer som vidnesbyrd om, hvordan eksempelvis politiske beslutninger rammer eller får konsekvenser for borgerne (Nørgaard Kristensen 2004: 131).

Den tredje og sidste kildegruppe Nørgaard Kristensen beskriver, er de *professionelle informatørleverandører*. De består af PR- og informationsfolk samt nyhedsbureauer og andre journalister med videre. Det er en gruppe, der har professionel eller strategisk kommunikation som deres ekspertise eller arbejde (Nørgaard Kristensen 2004: 132). Denne gruppe udgør ikke en elite, men arbejder typisk for eliten og betegnes af Nørgaard Kristensen som 'de usynlige kilder', fordi de oftest ikke selv bliver citeret i medierne, men arbejder i det skjulte med at få deres arbejdsgiver eller klienters interesser frem (Nørgaard Kristensen 2005: 154).

¹¹ Rapporten konkluderer, at 10 procent af kilderne i de danske dagblade er lægfolk eller "almindelige mennesker". De resterende 90 procent optræder som professionelle, det vil sige som repræsentant for en organisation, virksomhed, institution en profession eller lignende.

¹² Se definitionen på konsekvenskilde lige nedenfor.

I denne rapport koncentrerer vi os om brugen af ikke-elitekilderne, dvs. de almindelige borgere, i Berlingske Tidendes artikelserie 'Forbrydelsen'. I modsætning til Nørgaard Kristensen ser vi dog udelukkende på de kilder, som er nået frem til spalterne, og altså ikke dem, der udelukkende har bidraget under researchfasen. Det er derfor vigtigt at have in mente, at der muligvis er blevet brugt flere ikke-elitekilder, hvis man havde kigget på den samlede journalistiske proces.

3.3 Professionalisering

Forholdet mellem kilder og journalister bliver af Allern beskrevet som en forhandling om kontrol. Kontrol over nyhedsbilledet (Allern 1996: 149). Nørgaard Kristensen kalder forholdet et magtspil. Ifølge hende er dette magtspil imidlertid ændret i løbet af de sidste ti år. Hun mener, at der er en styrket og forandret tendens i forhold til den måde forskellige samfundsaktører forsøger at påvirke mediedagsordener og opinionen på (Nørgaard Kristensen 2004: 158). Der er med andre ord sket en professionalisering af nogle af kilderne. Denne professionalisering har gjort, at kilderne er blevet bedre til at kommunikere på mediernes præmisser og tænke journalistisk, og kilderne er blevet mere opmærksomme på, hvordan de skal sælge budskaber (Nørgaard Kristensen 2004: 173 og Allern 1996: 152).

De tre kildetyper som ifølge Nørgaard Kristensens undersøgelse er mest mediekompetente, og som dermed kan siges at have professionaliseret deres medierelation mest, er politikere, PR- og informationsfolk og brancherepræsentanter (Nørgaard Kristensen 2004: 176).

I hvor høj grad kilderne har gennemslagskraft overfor medierne er ifølge Nørgaard Kristensen betinget af, hvem kilden er, hvilken autoritet kilden besidder, og hvordan kilden indgår i samspil med medierne. Har kilden en myndighed og samfundsmæssig status og repræsenterer økonomiske, institutionelle eller politiske interesser, har vedkommende langt større gennemslagskraft frem for, hvis kilden taler på egne vegne uden en organisation, en virksomhed eller et parti i ryggen (Nørgaard Kristensen 2004: 160). Den kildegruppe, der ud fra disse betragtninger står svagt i forhold til at påvirke medierne og sætte dagsordenen, er de almindelige mennesker.

Den danske dagspresse har med andre ord en eliteorientering i kildevalget, hvilket kan være et udtryk for, at pressen udøver sin rolle som den fjerde statsmagt og retter fokus på dem, der

sidder på magten, fordi folket skal kunne følge med i, hvad de laver. Men ifølge Allern er der ikke nogen garanti for, at pressen bedriver kritisk journalistik, blot fordi den orienterer sig mod eliten. Der kan ligeså godt være tale om, at pressen fungerer som politikernes velvillige referenter. Allern kalder det i stedet envejskommunikation, hvis pressen kun interviewer dem, der træffer beslutningerne, mens folket forbliver usynligt i medierne (Allern 1996: 151).

Dette er i høj grad tilfældet, når vi ser på kilderne i de danske dagblade. Undersøgelsen 'Dagpressens Kilder' viser, at ni ud af ti kilder er repræsentanter for organiserede interesser, politiske organisationer en offentlig myndighed, vidensinstitution eller lignende.

Konklusionen i undersøgelsen lyder således, at: ” *Det er med andre ord de personer, der enten leverer præmisserne for samfundets autoritative beslutninger – eller selv træffer dem – der dominerer avisernes redaktionelle indhold*” (Skovbjerg & Jørgensen 2006: 26).

I følgende afsnit vil vi imidlertid se nærmere på, hvordan de almindelige mennesker bliver repræsenteret i medierne.

3.4 Borgerne som konsekvens eksperter

Selvom ikke-elitekilderne langt fra dominerer nyhedsformidlingen, er der i 1980'erne sket en ændring i journalistikken i form af mere fokus på nærhed mellem afsender og modtager. Det skabes ved bl.a. at have flere konsekvens eksperter i form af almindelige mennesker, der giver nyhedsformidlingen en bredere appel og et mere folkeligt perspektiv (Nørgaard Kristensen 2004: 141, Arpi 2004: 18). Blandt de adskillige medier i Danmark, der konsekvent gik efter flere almindelige kilder på skærmen, var TV 2. Hos Tv-stationen lød budskabet: ” ... *at danskerne skulle kunne se deres eget liv i Nyhederne og ikke kun magthavernes*” (Arpi 2004: 18). I sit speciale ”De nære nyheder. Et casestudium af TV 2/Nyhedernes journalistik” ser Arpi på brugen af almindelige mennesker hos den ene af Danmarks landsdækkende tv-stationer og hendes undersøgelse viser, at de primært bruges til at bløde en systemhistorie op. I modsætning til de traditionelle, professionelle eksperter er de såkaldte almindelige mennesker tættere på hr og fru Danmarks erfaringsverden. Arpi kommer med andre ord frem til samme konklusion som Nørgaard Kristensen, der peger på, at almindelige mennesker oftest inddrages for at skabe identifikation og nærhed (Arpi 2004: 17). ”*Meget ofte bruges casepersoner til at illustrere (...) historier, hvor et almindeligt menneske har en sag, der*

demonstrerer det urimelige eller moralsk forkastelige i 'systemets' handlinger (Arpi 2004: 27).

I den forbindelse kommer forfatterne Lewis, Inthorn og Wahl-Jorgensen, i deres undersøgelse af kilder og politisk deltagelse i medierne (Citizens or Consumers 2005) frem til samme konklusion. De påviser i undersøgelsen, at almindelige mennesker kun sjældent fremstilles som politiske væsner med meninger om sundhedssystemet, uddannelse, miljø, kriminalitet osv. I stedet er den typiske fremstilling af borgerne i medierne apolitiske, passive observander, der primært udtrykker deres umiddelbare frygt eller personlige indtryk. De almindelige mennesker er med andre ord kun interessante som øjenvidner eller ofre, som når de fx har været udsat for en forbrydelse eller en naturkatastrofe (Lewis mfl. 2005: 9, 49, Arpi 2004: 123).

De tre forfattere mener dog ikke, at der er tale om en konspiration, når de privilegerede, eller som Nørgaard Kristensen kalder dem, magteliten, igen og igen får adgang til medierne og sætter dagsordnen. Skævheden i kildebrugen skal i stedet ses som et resultat af dominerende nyhedsværdier, der er en del af et system af praksisser og rutiner, som er dybt integreret i journalisterne. Og fordi journalisterne arbejder under 'the tyranny of space and time', har de ikke tid til at stille spørgsmål ved de normer og praktiser, de arbejder under (Lewis mfl. 2005: 11). Men hvordan er borgerne rent faktisk repræsenteret i medierne? Lewis, Inthorn og Wahl-Jorgensen konkluderer i deres undersøgelse, at borgerne primært optræder i forbindelse med vox pops, demonstrationer eller protester eller igennem meningsmålinger. Derudover optræder borgerne indirekte ved, at journalisterne gør mere eller mindre uspecificerede antagelser om den offentlige mening (Lewis mfl. 2005: 19).

Lewis, Inthorn og Wahl-Jorgensen har også en anden betragtning, som er interessant for vores problemstilling. De undersøger i hvor høj grad borgerne ytrer sig politisk, når de endelig er repræsenteret i medierne. Denne undersøgelse bygger på 5.658 nyhedshistorier fra engelsk og amerikansk tv, og resultaterne viser, at borgerne bliver fremstillet i medierne som passive observander, der kun sjældent deltager i en reel debat om samfundsrelevante emner (Lewis m.fl. 2005: 48). Denne undersøgelse er interessant, fordi den giver et nuanceret billede af, hvilken form for offentlig debat medierne er med til at skabe. Vi anvender selv de følgende kategorier i forbindelse med vores kvantitative indholdsanalyse, hvor vi bl.a. ser på, hvordan

borgerne er blevet brugt i Berlingske Tidendes artikelserie. De kategorier, de tre forskere brugte til at kode indslagene med, var delt op i:

1: Borgere, der kommer med forslag. Denne kategori repræsenterer den mest aktive form for medborgerskab, hvor borgeren tager stilling til et bestemt emne og foreslår en eller anden form for handling i forhold til dette. I praksis er det forslag fra borgerne om, hvad der skal gøres i verden enten af regeringen, den kooperative verden eller af andre medborgere. Lewis mfl. vælger at tolke denne kategori forholdsvis bredt, så de fremsatte forslag ikke behøver være særligt konkrete. Denne kategori inkluderer derfor også ytringer fra borgere, der eksempelvis går på, om de synes, der skal bruges flere offentlige midler på at forbedre skoler eller beskytte miljøet etc.

2: Borgere der reagerer på politikere. Denne kategori indeholder mennesker, der kommer med en respons på et politisk budskab. Den inkluderer også respons på meningsmålinger om, hvordan politikerne klarer sig mod hinanden eller reaktioner på en politikers optræden, opførsel eller handlinger.

3: Borgere der kommenterer på et emne, begivenhed eller en gruppe uden at komme med forslag til handling. Denne kategori inkluderer alle kommentarer om begivenheder, sociale grupper eller samfundsmæssige emner, så som sundhedssektorens tilstand eller etniske relationer, hvor der ikke gives nogen anvisning i forhold til handling på området. Det kan eksempelvis være en vox pop, hvor borgeren siger, at sundhedssystemet er et stort rod, men ikke kommer med forslag til, hvad der kan gøres på området.

4: Borgere der taler om personlige erfaringer eller som forbrugere. Her taler borgerne som individuelle personer eller forbrugere mere end som medlemmer af en offentlig sfære. Eksempelvis hvis en person klager over, at toget var forsinket eller, at vedkommende er bange for at flyve uden at placere sig selv i en bredere offentlighed eller at antyde, hvilke konsekvenser dette må have. Denne kategori omfatter bl.a. det som Nørgaard Kristensen betegner som konsekvensespertes, idet det er borgernes personlige erfaringer, der er udgangspunktet for, at de bliver inddraget som kilder i en journalistisk historie. Man kan dog argumentere for, at konsekvensesperten ikke er fuldstændig afskåret fra at komme med mere politiske udmeldinger, og de to kategorier kan derfor ikke sidestilles fuldstændig.

5: Borgere, der taler om sport, kendte eller underholdning. Denne kategori er apolitisk og forbrugerrelateret. Ikke alle ytringer om disse emner behøver nødvendigvis udelukkende at være apolitiske, men har i udgangspunktet ingen åbenlys offentlig eller politisk forbindelse (Lewis mfl. 2005: 43).

Resultatet af undersøgelsen viste, at andelen af fuldt engagerede borgere, der kommer med udtalelser om samfundet, er ret sjælden. I både England og USA er det henholdsvis fem og fire procent af borgerne ud af det samlede datamateriale, der kommer med forslag til, hvordan politiske emner skal behandles. I forhold hertil er der i 17 procent af tilfældene tale om, at borgere kommer med en respons på politikere. Den kategori, hvor flest borgere optrådte, var kategorien, hvor borgerne kommenterede på emner, begivenheder eller grupper uden selv at komme med forslag til forbedringer. Her befandt 48 procent af borgerne sig, mens 25 procent af borgerytringerne udelukkende handlede om de erfaringer, borgerne havde som forbrugere. Til sidst var der kategorien, hvor borgeren taler om kendte, sport eller underholdning. Denne kategori indeholdt fem procent af borgerne (Lewis mfl. 2005: 44).

Den konklusion, som de tre forskere kommer frem til, kalder de selv deprimerende. Den lyder på, at det primært er eksperter og politikere, der udtaler sig, når det kommer til samfundets politiske emner. Borgerne er mere eller mindre ekskluderet fra at deltage aktivt i den politiske debat. Journalistikken har svært ved at håndtere borgernes rolle i medierne, fordi det kan være svært at argumentere for deres berettigelse til at ytre sig om generelle og politiske emner, påpeger forfatterne (Lewis mfl. 2005:49). Som Nørgaard Kristensen også fastslår, har borgerne nemlig ikke i sig selv autoritet til at udtale sig på vegne af andre, og derfor kan deres udtalelser let anfægtes til at være et enkeltstående tilfælde, hvis de ikke bakkes op af ekspertudtalelser eller statistikker. Idet demokratiet afhænger af, at politikerne har et vist begreb om, hvad borgerne mener om samfundets styring, er det dog en demokratisk nødvendighed, at der også er plads til, at almindelige borgere får mulighed for at ytre sig, uden at blive reduceret til passive observander (Lewis m.fl. 2005: 50).

3.5 Internetjournalistik

Netop internettet kan spille en afgørende rolle i involveringen af borgere, som andet end passive observander, fordi det åbner op nye dialogmuligheder med en bred del af

befolkningen. John V. Pavlik argumenterer for, at internettet som medie kan skabe fornyet engagement hos borgerne, og dermed har internettet også stor betydning for journalistikken. Med internettets fremkomst er der åbnet op for nye muligheder i forhold til den demokratiske proces. Internettet giver adgang til øget borgerdeltagelse i politiske processer, fordi adgangen til information er tilgængelig for stort set alle. Ifølge ham forudsætter et demokratisk samfund, at der er et effektivt system til politisk kommunikation, som kan nå bredt ud og kan informere og engagere borgerne på en meningsfuld måde (Pavlik 2001: 143).

I forhold til adgangen til internettet i Danmark viser tal fra Danmarks Statistik, at 83 procent af alle borgere i Danmark mellem 15 og 75 i år 2004 havde adgang til internettet fra hjem eller arbejde, og denne andel er steget siden da (Torpe 2005:11). Men hvad kan den øgede mulighed for adgang til internettet bidrage med? Det undersøgte Torpe m.fl. i 2005. De kiggede nærmere på det digitale demokrati i Hals Kommune. En omfattende undersøgelse, der i denne forbindelse kom frem til nogle interessante konklusioner. Undersøgelsen viste, at om end mange af de samme emner gik igen på kommunens hjemmeside som i den lokale avisoffentlighed og udover, at de personer, som forskerne forventede at møde i det digitale offentlige rum, også var at finde der, så var der også stødt nye personer til, som ellers ikke er synlige i den øvrige politiske offentlighed. Ifølge Torpe m.fl. viser dette, at den lavere tærskel som indgang til offentligheden har betydning i forhold til flere borgeres deltagelse på politiske områder (Torpe 2005: 253). De personer, de forventede at møde på de offentlige hjemmesider, var de veluddannede og personer, der i forvejen var politisk aktive, men de fandt også mindre veluddannede personer, som ellers ikke var politisk aktive (Torpe 2005: 253).

Samme konklusion kommer Pavlik frem til i sine undersøgelser af internettets brugere i USA. Her trak internettet brugere ind, som ellers ikke er særligt godt repræsenteret i gruppen af avislæsere. Næmlig unge, kvinder og minoriteter. I den forbindelse skriver han: *If anything, the new media present a possible reversal of the knowledge gap by eliminating the barriers to entry into the journalistic marketplace* (Pavlik 2001: 144). Med dette citat mener Pavlik, at den øgede mulighed for at blande sig i den offentlige debat og også selv publicere tidsskrifter er eksploderet med internettet. Førhen betød de høje omkostninger, at minoriteter i samfundet ikke havde mulighed for at nå ud med deres version af 'verden', hvorimod alle i dag har mulighed for at gå på internet-cafe eller bibliotek med internetforbindelse og levere deres

budskab til alle. Og meget tyder på, at flere forskellige grupper i samfundet, såvel i det amerikanske som i det danske, benytter sig af denne mulighed.

Alene navnet på internettets publikum peger ifølge Pedersen på, at de er aktive i forhold til mediet. Publikum af aviser, blade og bøger bliver kaldt læsere. Radioens publikum hedder lyttere, mens Tv's publikum er seere. Til forskel herfra er internettets publikum brugere. Læsere ville ifølge Pedersen være en mangelfuld beskrivelse i forhold til internettets muligheder for dialog, handling og multimedia. I den forbindelse skriver han om brugerne: I stedet udskiftes ”... *de traditionelle mediers relativt passive publikum med en ny form for aktivt publikum, som via internettets interaktivitet og dialog bliver medspillere i journalistikken i stedet for passive konsumenter af den*” (Pedersen 2004:13).

3.6 Gatekeeper eller informationsguide?

Men blot fordi internettet med sine nye dimensioner i sig selv skaber mulighed for at udvide det offentlige rum, er det ikke ensbetydende med, at den blotte eksistens af det giver øget offentlig deltagelse. Det kræver en indsats fra journalister og offentlige instanser. Pedersen nævner, at netjournalisten skal arbejde strategisk, kunne organisere store informationsmængder og også, at journalisten skal have en vilje til og evne for dialog. Desuden skal han eller hun være handlingsanvisende (Pedersen 2004:13).

Det er dermed ifølge Pedersen slut med de klassiske journalistiske roller, hvor journalisten fungerer som gatekeeper og kontrollerer udvælgelsen af nyheder og information for publikum. I netjournalistik har journalisten ikke længere fuld kontrol over flowet af nyheder og informationer, og derfor bliver journalistens magt som gatekeeper også mere begrænset. I traditionelle medier har journalisten eksklusiv adgang til informationerne. Det er journalisten, der interviewer kilderne og refererer videnskabelige rapporter, hvilket giver meget magt i forhold til udvalget af historier og gør udvælgelsen subjektiv og i høj grad afhængig af individuelle faktorer (White 1950: 386). Interviewene står journalisten stadig for, men fx lægger partierne nu selv pressemeddelelser ud på internettet og har chatsessions med vælgerne. Desuden kan borgerne selv klikke ind og læse rapporter på internettet. Det giver journalisten en ny rolle: ” *Offentligheden har i princippet adgang til al information, men står med et andet problem: hvordan får man overblik over al den information, der er til rådighed.*”

Journalisten ændrer rolle fra gatekeeper til informationsguide...”(Pedersen 2004: 14).

Pedersen mener, at journalisten tidligere var en slags alvidende fortæller. I stedet kræver internettets fremkomst og måden borgerne vil bruge det på, at journalisten arbejder mere i baggrunden og henviser til mange kilder, modsatte fortolkninger og synspunkter, men kun selv giver lidt fortolkning eller sammenfatning (Pedersen 2004: 14). Der er med andre ord med internettets udvikling en tendens til, at journalistikken foregår på borgerens præmisser, at det er borgeren, der er i centrum og egenrådigt bestemmer hvor, hvornår og hvordan.

I forhold til vores case er det relevant at overveje, hvilken betydning net-mediet har haft for udvælgelsen og formidlingen af historierne, idet internettet ikke har nogen omfangsmæssig begrænsning og samtidig åbner op for nye former for formidling af lyd og billeder. I forbindelse med overvejelserne omkring hvilken betydning inddragelsen af borgerne har haft for den demokratiske dialog, er det altså også interessant at se på, om journalisternes rolle i Berlingske Tidendes artikelserie stadig bærer præg af gatekeeping eller om journalisterne i højere grad er informationsguider. Journalistens rolle er nemlig afgørende for, hvilke kilder der har adgang til den offentlighed, som Berlingskes nyhedssite udgør. Vi har tidligere belyst, hvordan særligt politikere, PR- og informationsfolk og brancherepræsentanter har intensiveret deres henvendelse til journalisterne og er blevet bedre til at kommunikere på mediernes præmisser. Nørgaard Kristensen peger i den forbindelse på, at nogle kilder er blevet bedre til at trænge igennem 'gaten', mens andre kilder grundet den øgede konkurrence har fået sværere ved det. Som vi belyste i foregående kapitel er det nødvendigt for et demokrati, at medierne i en eller anden forstand også giver plads til, at den almindelige borger kan udtrykke sine politiske synspunkter. Hvis de almindelige borgere bliver lukket ude ved 'gaten' kan det altså have de demokratiske konsekvenser for journalistikken, at: 1) den mister funktionen som dialogskabende forum mellem borgere og politikere og derimod bliver reduceret til envejskommunikation fra magthaverne til borgerne. 2) den kommer ud af trit med hvilke holdninger, der er i befolkningen, og får dermed også sværere ved at fungere som borgernes vagthund.

3.7 Opsummering

I 1990'erne brød den journalistiske retning public journalism igennem som et modsvar på den udvikling, journalistikken havde taget. I public journalism har journalisten en

deltagerdemokratisk selvforståelse, hvor der er fokus på, at borgerne igen bliver udstyret med et talerør, så der kan etableres en reel løsningsorienteret dialog mellem politikere og borgere. Den journalistiske retning skulle altså give borgerne en fornyet indflydelse på det politiske system, som i sidste ende kan motivere dem til at engagere sig yderligere i samfundet.

Når journalister skal finde viden og udsagn til deres artikler eller indslag er kilderne uundværlige. Kilderne kan komme med synspunkter, personlige beretninger eller ny viden, men forskellige typer af kilder bliver også brugt på forskellige måder. I denne rapport koncentrerer vi os om, hvordan medierne gør brug af almindelige borgere i journalistikken, idet dialogen mellem borgere og politikere er nødvendig for eksistensen af det demokratiske samfund. Tidligere undersøgelser viser, at borgerne kun i ringe grad bliver inddraget direkte i journalistikken i forhold til fx politikere, eksperter og erhvervsfolk. Når borgerne endelig bliver inddraget, har de først og fremmest en funktion som konsekvens eksperter i forhold til at berette om deres personlige oplevelser. Yderst sjældent får borgerne mulighed for at give udtryk for deres holdning til politiske emner og generelle samfundsproblemer, og endnu sjældnere sker det, at borgerne rent faktisk byder ind med en løsning på problemet. Denne tendens er kun blevet forstærket i takt med, at der er sket en professionalisering af elitekilderne, og det er således blevet endnu sværere for almindelige borgere at komme igennem gatekeeping'ens mekanismer.

Med udviklingen af internettet har medierne fået en række nye muligheder i deres journalistiske dækning. Med nye interaktive metoder kan journalisten på en anden måde inddrage borgerne, og borgerne kan være mere aktive i deres medieforbrug, frem for udelukkende at være passive modtagere. Det er blevet meget nemmere at dele kommentarer, debatindlæg og udveksle erfaringer journalister, borgere og politikere imellem. Dette betyder samtidig, at journalisten ikke længere har helt så stor kontrol med hvad og hvem, der kan komme igennem til offentligheden, og dermed er det med internettet muligt at mindske filteret mellem borgerne og offentligheden. Det betyder også, at journalisten må give afkald på sin rolle som gatekeeper.

Men den demokratiske dialog er altså ikke kun et spørgsmål om, at der findes en direkte dialog mellem borgere og politiker men også et spørgsmål om, hvem der har mulighed for at deltage i denne dialog. Man kan fx argumentere for, at en direkte dialog mellem befolkningen og

politikere gør mere skade end gavn, hvis det kun er en lille del af borgerne, der kan få indflydelse denne vej. Dette spørgsmål vil vi gå mere i dybden med i det følgende kapitel.

4. Borgernes engagement

Borgernes engagement er afgørende for demokratiet. Både i repræsentativt demokrati, deliberativt demokrati og i deltagerdemokrati er samfundets styring båret af, at borgerne i større eller mindre grad engagerer sig og interesserer sig for samfundsrelevante forhold. Dette engagement kan udøves på mange forskellige måder, og derfor vil vi i dette afsnit beskrive, hvordan borgerne på forskellig vis kan være engagerede i det samfund, de er en del af. Graden af engagement hos borgerne er ikke statisk, men påvirkes af processer i samfundet. Her kan medierne være en faktor, som er med til at påvirke denne udvikling. Men hvordan kan medierne være med til at skabe engagement blandt borgerne, og hvad sker der demokratisk set, når medierne forsøger at inddrage borgerne direkte i de dagsordensættende mekanismer?

Dette vil vi gerne give et teoretisk indblik i i dette kapitel. Vi vil derfor først beskrive forskellige former for engagement ved hjælp af den amerikanske forsker Robert D. Putnam. Robert D. Putnam var en af de første teoretikere, der satte fokus på betydningen af og udviklingen i borgernes engagement. I "Bowling Alone", 2000, beskriver han, hvordan der er sket en negativ udvikling i det han definerer som borgernes politiske og civile deltagelse. Borgernes engagement, bl.a. inden for disse to områder, er altså faldende og i stedet for at gå sammen om at udøve indflydelse på samfundets udvikling, vil de hellere blive underholdt hver for sig. Putnams undersøgelse tager udgangspunkt i udviklingen i det amerikanske samfund. Derfor mener vi ikke at kunne overføre de tendenser, han beskriver direkte til det danske samfund, men primært benytte hans begrebsopdeling.

Vi ønsker også at give et billede af, hvilke karaktertræk der er afgørende for, om borgerne engagerer sig på den ene eller anden måde. Dette kan den danske forsker Henrik P. Bang give os, hvilket i sidste ende kan hjælpe os til at give en karakteristik af de borgere, som er blevet inddraget i Berlingske Tidendes artikelserie, og vurdere om inddragelsen kan ses som en styrkelse eller svækkelse af den demokratiske dialog.

4.1 Former for engagement

Putnam beskriver, at der findes tre forskellige former for engagement, som alle påvirker hinanden og borgernes generelle deltagelse i samfundets udvikling: politisk engagement, civilt engagement og religiøst engagement (Putnam 2000). Da den sidstnævnte er meget

betinget af den kulturelle kontekst, og Danmark på dette punkt adskiller sig meget fra USA, som Putnam tager udgangspunkt i, vælger vi dog at koncentrere os om de to første engagementsformer.

Stemmeprocenten i Danmark har i en længere periode ved folketingsvalg ligget stabilt på over 80 procent og ved kommunalvalg på omkring 70 procent¹³. Men det at være politisk engageret handler ikke kun om, hvorvidt man stemmer eller ej. Putnam nævner derudover det at betale til velgørende formål, melde sig som frivillig, være frivillig i foreninger eller bestyrelser, deltage i demonstrationer eller samarbejde med andre borgere i sociale anliggender som væsentlige aktiviteter for den politisk engagerede borger. På trods af en stabil høj valgdeltagelse i Danmark er fx medlemstallet i politiske partier faldet markant i de senere årtier, så gennemsnittet i dag er på omkring ni procent af vælgerne.¹⁴ En udvikling, der er med til at bekræfte, at Putnams teori vedrørende udviklingen i USA ikke er enestående for det amerikanske samfund.

Putnam skelner mellem kollektivt og individuelt politisk engagement og fastslår, at det kollektive engagement er mest følsomt, fordi det kræver andres deltagelse. Det er således vanskeligt fx at gennemføre et politisk møde, et borgermøde eller en demonstration, hvis du er den eneste deltager. Putnam påpeger, at alene bevidstheden om risikoen for mangel på deltagelse kan afholde interesserede borgere fra at engagere sig (Putnam 2000: 44). Det er dog ikke umuligt for borgeren at engagere sig uden at være afhængig af fællesskabet. Borgeren kan udøve individuelt engagement ved bl.a. at lade sine holdninger komme til udtryk ved at skrive fx et læserbrev, skrive til politikerne, deltage i en underskriftsindsamling eller selv stille op som politiker. Ifølge Putnam er forskellen på det kollektive og det individuelle engagement, at hvor det kollektive engagement har en bred offentlig interesse, er det individuelle engagement kendetegnet ved at have en mindre almen interesse, fordi fx læserbrevet har udgangspunkt i læserbrevsskribentens egen, individuelle virkelighedsopfattelse (Putnam 2000: 45).

Udover politisk deltagelse beskriver Putnam ligeledes en anden form for deltagelse, hvor borgerne melder sig ind i en eller flere foreninger, hvilket han betegner som civilt engagement. Putnam pointerer, at amerikanerne samt nordeuropæerne er blandt de

¹³ http://www.im.dk/publikationer/komreform_redeg_om_status/html/kap03.htm

¹⁴ <http://www.folketinget.dk/BAGGRUND/00000040/00232560.htm>

befolkningsgrupper, som er involveret som frivillige i flest foreninger som fx forældreråd, idrætsforeninger etc. I USA er der ifølge Putnam sket mere end en fordobling i antallet af nonprofit organisationer i perioden fra 1968-1997. Det er imidlertid ikke en udvikling, der imponerer Putnam. Mange foreningers kontakt til deres medlemmer er nemlig blevet mere overfladisk. Tidligere var amerikanerne som oftest aktive i de foreninger, som de var medlemmer af. Det har nu ændret sig, og således kan borgernes engagement i dag variere meget i styrke, hvor det at være medlem af en forening blot kan betyde, at man indbetaler et kontingent, men derudover ikke bidrager aktivt i foreningsarbejdet – dvs. deltager i møder eller lign. (Putnam 2000: 52).

”Many Americans continue to claim that we are ”members” of various organisations, but most Americans no longer spend much time in community organisations we’ve stopped doing committee work, stopped serving as officers, and stopped going to meetings.” (Putnam 2000: 63-64)

Denne mere overfladiske form for medlemskab er ifølge Putnam udtryk for en negativ udvikling i forhold til borgernes civile engagement (Putnam 2000: 53). I og med at borgernes relation til foreningerne kan variere pointerer Putnam, at graden af civilt engagement derfor ikke kan vurderes ud fra hvor mange foreninger den enkelte borger er medlem af, men derimod hvor aktiv og involveret borgeren reelt er i foreningerne (Putnam 2000: 58). Vi vil bruge disse forskellige former for engagement til at kunne bedømme i hvor høj grad deltagerne i artikelserien 'Forbrydelsen' kan anses som værende en særligt engageret befolkningsgruppe.

4.2 Nye muligheder for indflydelse

Hvor Putnam i sine undersøgelser betragter borgernes engagement i USA, så har den danske samfundsforsker Henrik P. Bang udviklet sine teorier om medborgerskab og deltagelsesformer ud fra undersøgelser om danskernes engagement i samfundet. Henrik P. Bang peger, ligesom Putnam, på, at borgernes engagement generelt er dalende, når det gælder de mere ideologiske og/eller politiske organisationer. Men i stedet for at beskrive et generelt svigtende engagement, så understreger Bang, at borgerne har fundet nye måder at påvirke samfundets udvikling.

”Især unge har ikke lyst til at engagere sig i noget, der forekommer dem at være for hele livet, og hvor de både skal optræde som ’eksperter’ og indordne sig under et centralt defineret fælles bedste. I det omfang, at man vælger at engagere sig aktivt, gør man det hellere lokalt, som et ’almindeligt’ menneske, der kæmper for en god sag, på egne vilkår, når man har tid og overskud til det” (Bang 2000: 284).

På den måde forklarer Henrik P. Bang, at særligt de politiske partier og interesseorganisationer oplever en medlemsflugt, fordi den forpligtelse det er at melde sig ind i en sådan organisation er for stor i forhold til, hvad man konkret kan få ud af det på kort sigt (Bang 2000: 284).

Samtidig med at danskernes lyst til at udvise langvarigt og idealistisk engagement svigter, så er der dog samtidig en tendens til, dels at det offentlige har fået øjnene op for nye styringstendenser, som netværksstyring¹⁵, og herunder borgerinddragelse, og dels at der er sket en udvikling i demokratiopfattelsen blandt borgerne fra repræsentativ demokratiopfattelse til deltagerdemokrati (Togeby m.fl. 2003: 401). Der er altså også kommet nye måder at engagere sig udover igennem de traditionelle kanaler, fordi de offentlige myndigheder ser en interesse i at inddrage andre aktører i beslutningsprocessen end de formelt valgte politikere. Disse nye indflydelseskanaler giver udtryk for, at politikerne i stigende grad er lydhøre overfor borgernes ønsker og meninger, og at borgerne på den måde kan få indirekte indflydelse på de politiske beslutninger ved at udtrykke sig gennem offentlig dialog (Bang 2005a: 79). Denne offentlige dialog kan finde sted på myndighedernes vilkår, ved fx borgerinddragelse, men den kan også ske igennem medierne ved at politikerne sætter fokus på nogle problemer, som borgerne har givet udtryk for igennem medierne, som det er tilfældet i vores case. Det kan derfor tænkes, at disse politiske styringstendenser, som gradvist er slået igennem siden 1990’erne, også har gjort politikerne mere lydhøre overfor mediernes borgernære dækning, fordi borgerne af politikerne bliver betragtet som en værdifuld ressource og sparringspartner.

¹⁵ Netværksstyring, eller governance, som begrebet er oversat fra, er udtryk for en politisk styringsmetode, som går ud på, at udnytte de ressourcer, som de ikke-politiske aktører har. Således bliver politikken udformet i et samarbejde (netværk) mellem politikere, embedsmænd, almindelige borgere, erhvervslivet og foreningslivet. Grænserne for netværkene er meget løse og uden hierarkisk kontrol. Borgerne behøver fx ikke længere følge de bureaukratiske muligheder for aktindsigt, foretræde og høringer for at få indsigt i og indflydelse på politiske processer (Bang m.fl. 2000: 19-21)

Bang beskriver altså en ny type borger, som ikke engagerer sig på grund af idealistiske værdier eller mål, men derimod for at løse konkrete problemer i hverdagen. Denne nye idealtipe giver han navnet *hverdagsmagere*. Derudover beskriver han også en befolkningsgruppe, der i højere grad lader sig engagere på de mere traditionelle vilkår. Denne type borgere, som Bang benævner *ekspertborgere*, søger bevist at få indflydelse, også på langt sigt. Begge typer af borgere bryder grænserne imellem Putnams sondring mellem politisk og civilt engagement. De udnytter nemlig de indflydelsesmuligheder, der ligger i civilsamfundet for at få indflydelse på det politiske niveau (Bang & Sørensen 1998: 22).

4.2.1 Ekspertborgere

Ekspertborgere hører til de borgere, der søger politisk indflydelse på mere traditionel vis. Denne type borgere er som regel villige til at ofre meget tid på at opnå denne indflydelse. Fx vil de ikke have noget imod at bruge mange år på at arbejde sig op i en partiforening eller en interesseorganisation. Det er primært mere generelle samfundsproblemer, der motiverer ekspertborgeren til at engagere sig og målene er formuleret i overensstemmelse med en bagvedliggende ideologi (Bang 2005b: 163).

Ekspertborgere har ofte særlige faglige og kommunikative kompetencer, som gør dem i stand til at arbejde og kommunikere på lige fod med embedsmænd og politikere. De særlige kompetencer gør, at ekspertborgere eksisterer som en (sub)elite i samfundet, idet de har bedre muligheder for at få indflydelse end de resterende borgere (Bang 2005b: 165). De har også ofte et stort personligt netværk med forskellige magtfulde aktører fra både det private og offentlige såsom politikere, embedsmænd, ledende erhvervsfolk og journalister (Bang 2005b: 165). Gennem dette netværk kan de relativt nemt og hurtigt få indflydelse på den politiske dagsorden, når de ønsker det.

På trods af at ekspertborgerne på mange måder skiller sig ud fra den gennemsnitlige borger, så ser ekspertborgerne alligevel ofte sig selv som repræsentanter for de øvrige borgeres stemmer. Ekspertborgerne er generelt samarbejdsvillige overfor politikere og embedsmænd, og de har dermed ikke nogle reformistiske ønsker om at omdanne det gældende politiske system (Bang 2005b: 164). Deres engagement skabes altså ikke ud fra en indignation eller vrede over den måde samfundet bliver styret, men er i højere grad drevet af en generel

interesse for at få indsigt i det politiske system (Bang 2005b: 165). Engagementet bliver af dem selv betragtet som en livsstil, og de tager det som en selvfølge, at de som borgere skal være aktive i samfundet. Samtidig tager de det også som en selvfølge, at der så bliver lyttet til dem fra politikernes side (Bang 2005b: 165). Disse borgere har som regel en deliberativ demokratiforståelse, som både giver plads til de repræsentativt valgte politikeres styre og (ekspert)borgernes direkte indflydelse gennem dialog og argumentation. På trods af, at de er meget vedholdende i deres engagement, sætter de pris på effektivitet og handlekraft og gider således ikke spille tid på at gå af de hierarkiske kommandoveje ved fx at søge om aktindsigt eller foretræde hos politikerne (Bang m.fl. 2005: 16)

Ekspertborgerne er meget strategiske i deres måde at få indflydelse på. De kender de rigtige mennesker, og de ved hvordan man skal kommunikere med politikere, embedsmænd og medierne, hvis man skal have dem til at lytte. Derfor har denne gruppe borgere store muligheder for at påvirke den politiske dagsorden, og deres vedvarende engagement har givet dem mange personlige erfaringer med, hvordan man mest effektivt kan få indflydelse. I forhold til vores case vil denne type borger dog næppe søge indflydelse gennem Berlingske Tidendes artikelserie med mindre de har et personligt forhold til én af journalisterne. Det er i starten ikke vidst, hvad Berlingskes inddragelse af borgerne vil føre til, og derfor vil ekspertborgerne på grund af deres strategiske tankegang formentlig have fundet mere direkte veje at få indflydelse, hvis de var utilfredse med politiets indsats. Derudover vil ekspertborgerne formentlig ikke være tilbøjelige til at optræde som kilder på baggrund af deres personlige erfaringer eller som forbrugere, men nærmere enten reagere på politiske forslag, kommentere politiske forhold eller komme med konkrete løsninger på samfundsmæssige problemer (jf. afsnit 3.3).

4.2.2 Hverdagsmagere

Hverdagsmagere er i udgangspunktet ressourcestærke og velfungerende mennesker. De har en travlt hverdag, hvor der stilles store krav til dem i forhold til karriere og familie, og derfor er de også kritiske overfor, hvad de vil ofre deres tid på. Typisk bliver deres engagement motiveret af problemer eller mangler, som de støder på i deres dagligdag. Det er som oftest konkrete, håndgribelige ting de arbejder for at få gennemført, såsom etableringen af en legeplads eller et nyt grønt område i lokalområdet. I modsætning til ekspertborgerne ønsker

hverdagsmagerne altså kun at engagere sig på deltid, eller når det lige passer dem (Bang & Sørensen 1998: 27). Mere organiserede former for engagement, fx i politiske partier eller i større interesseorganisationer, virker ikke tiltrækkende på hverdagsmagerne. Det er nemlig ikke de store ideologiske tanker, der ligger bag deres engagement men derimod mere personlige og selviske motiver.

Hverdagsmageren er ikke uinteressert i eller modstander af det repræsentative demokrati, men han finder det naturligt at søge en mere direkte form for indflydelse, end den han får gennem valgdeltagelsen. Derfor har udviklingen af netværksstyring i de danske offentlige institutioner givet hverdagsmagerne endnu bedre muligheder for at komme til orde, fordi myndighederne bevidst er lydhøre overfor konkrete forslag og inputs fra borgerne (Bang & Sørensen 1998: 23).

Hverdagsmagerne er som sagt generelt ressourcestærke, men de har ikke særlige kompetencer eller speciel viden, som gør dem særligt kvalificerede til at få del i de beslutninger, der har indflydelse på deres hverdag. De ser det ganske enkelt som deres ret at kunne få indflydelse, hvis de ønsker det. (Bang og Dyrberg 1999: 14) Derfor føler de heller ikke, at de behøver at begrunde deres engagement i forhold til særlige kompetencer eller idealistiske samfundsfilosofier.

I forhold til vores case er det interessant at se på, hvilken type borgere der forsøger at få indflydelse og udviser engagement igennem medierne. At henvende sig til et medie kræver hverken særlig meget tid eller vedvarende engagement. Derfor er det meget sandsynligt, at især borgere, der har hverdagsmagerens karakteristika, føler sig tiltrukket af denne mulighed for at få indflydelse på den politiske dagsorden. Derudover opererer hverdagsmageren ud fra sine personlige oplevelser i dagligdagen, og vedkommende vil derfor typisk reagere ved at fortælle om en personlig oplevelse. I vores case opfordrede journalisterne borgerne konkret til at skrive ind, hvis de selv havde oplevet at blive svigtet af politiet, og denne kommunikationsform vil formentlig tiltale den type borger, der kan kaldes hverdagsmagere.

4.3 En udemokratisk kløft

Bang bruger begrebet republikansk elitisme til at beskrive den udvikling, som det danske samfund er på vej hen i mod. Republikansk elitisme skal forstås i forhold til begrebet

republikansk demokrati, som grundlæggende er et andet ord for deltagerdemokrati (jf. kapitel 2). I begrebet republikansk elitisme ligger altså implicit en forståelse af, at samfundets styring skal ske gennem inddragelse af mange forskellige aktører, herunder borgere, og gennem en offentlig dialog, men at det kun er en begrænset del af befolkningen, eliten, som har adgang til denne dialog. Republikansk elitisme er dermed ikke i udgangspunktet demokratisk, påpeger Bang, men derimod en funktionel styreform som skal skabe den bedste og mest effektive styring af samfundet (Bang m.fl. 2005: 15).

Bang fastslår altså, at det offentliges initiativer til øget borgerinddragelse og dialog mellem forskellige ikke-politiske aktører, ikke nødvendigvis kan siges at være positive for det demokratiske samfund (Bang m.fl. 2005: 15). Hvis vi overfører denne konklusion til mediernes indsats for at inddrage flere borgere i deres dækning, kan man slutte, at denne proces ikke nødvendigvis er specielt positiv for udviklingen af demokratiet. Tværtimod kan det føre til et øget skel mellem de ressourcestærke og de svage borgere, fordi det kun er de ressourcestærke, der kan og har lyst til at søge indflydelse ad denne vej. De ressourcestærke borgere, ekspertborgerne og hverdagsmagerne får altså øgede muligheder for at påvirke den politiske beslutningsproces efter deres personlige interesser og ønsker, mens en anden stor del af borgerne, særligt de svage grupper, i stigende grad bliver ekskluderet fra beslutningsprocessen. Derfor er det ikke nødvendigvis et særlig bredt udsnit af borgerne, som bliver hørt, hvilket er problematisk, hvis politikerne lader sig styre af denne form for offentlig dialog.

Der eksisterer ifølge Bang en selvforstærkende proces, hvor de svage befolkningsgrupper bliver stadig mere marginaliserede, hvilket stemmer overens med Putnams konklusioner om, at et svigt i det civile og politiske engagement i sidste ende gør den offentlige styring mindre effektiv og ude af trit med befolkningens præferencer og synspunkter. Altså en svækkelse af demokratiet (Bang & Sørensen 1998: 1-2). Men i modsætning til Putnam fastslår Bang, at den selvforstærkende effekt både er gældende i forhold til de engagerede borgere og de ikke-engagerede borgere. De moderat engagerede hverdagsmagere vil altså gradvis blive endnu mere engagerede, idet de ser, at deres engagement bærer frugt. De vil derudover også lære mere om, hvordan det politiske system fungerer, hvordan man kommunikerer med bl.a. politikere og embedsmænd, og de får langsomt udvidet deres netværk af magtfulde personer. De bliver langsomt udviklet til ekspertborgere (Bang & Hansen 2005: 135).

Det er i denne forbindelse interessant at se på, hvordan borgernes forbrug af medierne påvirker deres engagement i samfundet. Er medierne også med til at forstærke eller mindske kløften mellem borgerne? Medieforskeren Pippa Norris beskriver, hvordan der eksisterer en selvforstærkende effekt i form af '*a virtuous circle*'. Pippa Norris fokuserer på, hvordan borgernes civile og politiske engagement hænger sammen med deres interesse for og forbrug af medier, sådan at de borgere der følger med i den politiske journalistik, vil få en større interesse i at udvise civilt og politisk engagement og omvendt, at et øget engagement også vil medføre et større medieforbrug (Norris 2000: 311). Hun konkluderer dog ikke noget om, hvorvidt den selvforstærkende cirkel også eksisterer med modsatte fortegn for de borgere, som ikke interesserer sig for medierne, men vi kan stadig konkludere, at en sådan selvforstærkende cirkel er med til at gøre kløften mellem de engagerede og de ikke-engagerede borgere større.

I public journalism er målet som sagt at gøre borgerne til en større del af det beslutningstagende apparat, og dermed at give dem større indflydelse, og det er derfor også relevant at se på, hvordan denne ellers så gyldne hensigt rent faktisk spiller sammen med udviklingen af borgernes engagement. Tanni Haas konkluderer, at public journalism-inspireret journalistik beviseligt har været med til (1) at styrke borgernes interesse i, viden om og bekymring for valgемner og lokale samfundsproblemer, (2) øge borgernes tillid til hinanden, (3) øge borgernes vilje og evner til at være en del af offentlige problemløsende aktiviteter og (4) at give borgerne en mere positiv holdning til det at deltage i den journalistiske produktion (Haas 2007: 55). Herunder konkluderer Haas også, at de borgere, der har deltaget i et public journalism-projekt, fremover er mere tilbøjelige til at melde sig som frivillige i en lokal forening, etablere nye civile foreninger og til at kontakte myndighederne omkring lokale samfundsproblemer (Haas 2007: 55). Public journalism er dog samtidig blevet kritiseret for kun at stille talerør til rådighed for de borgere, som har tid og evner til at deltage på denne måde, med mindre journalisterne selv er bevidste om problematikken (Haas 2007: 79).

Indenfor public journalism findes altså præcis de samme tendenser og problematikker, som Bang er med til at udpege i forhold til myndighedernes borgerinddragelse. De deltagende borgere bliver mere engagerede, mens de mere ressourcensvage befolkningsgrupper bliver udeladt.

4.4 Opsummering

Offentlig dialog mellem politikere og borgere er, som vi tidligere har fastslået, nødvendig for, at et demokratisk samfund kan fungere. Hvordan den offentlige dialog konkret skal fungere, og i hvor høj grad borgerne skal have indflydelse på de politiske beslutninger varierer dog meget afhængigt af, hvilken demokratiopfattelse man opererer ud fra. Henrik Bang beskriver det danske system med begrebet republikansk elitisme, som antyder, at demokratiet i Danmark befinder sig i et skisma mellem deltagerdemokrati og repræsentativt demokrati. Bang anser det dog som problematisk, at borgere i højere grad kan få indflydelse på den politiske dagsorden, fordi det langt fra er alle borgere, der har adgang til denne indflydelse. Habermas' krav til den offentlige dialog, om at der skal være lige adgang for alle, bliver altså ikke realiseret.

På samme måde kan det også problematiseres, at medierne inddrager borgerne, der bliver henvist til den generelle befolkningsstemning på baggrund af en lille gruppe borgere, der har en forholdsvis entydig profil. Eksempelvis som hverdagsmagere eller ekspertborgere. Hverdagsmageren og ekspertborgeren har hver deres måde at engagere sig på. Fx er hverdagsmageren mere tilbøjelig til at engagere sig i problemstillinger, som berører vedkommendes dagligdag, via det Putnam kalder individuelt engagement, mens ekspertborgeren i højere grad benytter de mere traditionelle, kollektive engagementsformer.

På den måde bliver de mindre ressourcestærke borgere nemlig udeladt fra at få indflydelse. Selvom der i de forskellige demokratiidealer er stor forskel på, hvor meget borgerne skal have af indflydelse, så er det dog grundlæggende, at alle borgere skal have samme mængde indflydelse. Derfor er det helt afgørende, at borgerne også skal have samme muligheder for at få indflydelse gennem medier, hvis medierne vælger at gøre brug af denne journalistiske praksis.

Som vi fastslog i kapitel 3, peger tidligere forskning på, at man ved brug af internettet kan tiltrække en bredere befolkningsgruppe end med mere traditionelle kommunikationsmidler. Derfor kan internettet måske blive et værktøj til at komme ud over en del af de demokratiske problemer, som bl.a. Bang ridser op, når man som journalist gør brug af public journalism, eller på anden vis inddrager borgerne. Vi vil nu analysere, om Berlingske Tidende i deres

artikelserie 'Forbrydelsen' har haft succes med at bruge internettet til at inddrage borgerne, så det ikke kun er ekspertborgere og hverdagsmagere, der har fået mulighed for at fortælle deres historie og dele deres synspunkter.

5. Analyse

I vores analyse beskæftiger vi os med tre overordnede emneområder, og vi har derfor valgt at strukturere analysen efter disse:

1) En deskriptiv analyse af 'Forbrydelsen'. 2) Hvem er borgerne? 3) Hvordan bruges borgerne?

I den deskriptive del af analysen vil vi primært benytte vores kvantitative indholdsanalyse samt vores interview med Morten Crone og sammenholde denne empiri med teori af bl.a. Nørgaard Kristensen, Arpi samt Skovbjerg og Jørgensen.

I analysens anden del vil vi undersøge borgernes sociale engagement med udgangspunkt i vores kvalitative interviews med de inddragede borgere. Hertil supplerer vi løbende med vores spørgeskemaundersøgelse for dermed at styrke grundlaget for vores konklusioner. Derudover vil dette afsnit ligeledes omhandle internettets betydning i forhold til, hvorvidt det har en påvirkning på borgernes engagement. Vi vil i denne del strukturere analysen ud fra vores egne overskrifter og begreber, som vi dog er kommet frem til ved på baggrund af de teoretiske sammenhænge, som vi tidligere har gennemgået. Vi er især gået til analysen omkring borgernes engagement med Bangs idealtyper i baghovedet, men da vi har fundet andre karaktertræk hos de borgere, som vi har interviewet, end de som Bang beskriver, har vi i stedet valgt at karakterisere borgerne som 'den spontane forbruger' og den engagerede lokalaktivist'. Vi vil komme nærmere ind på baggrunden for dette valg i selve analysen afsnit 5.2.2. Udover Bang anvender vi i denne analysedel også teori af Putnam samt teori om internettets muligheder for at inddrage borgere.

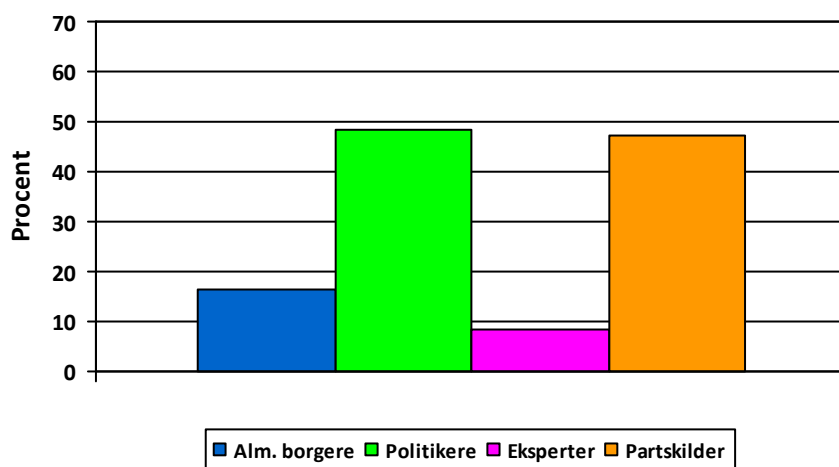
I analysens tredje del, hvor vi undersøger, hvordan borgerne er blevet brugt i artikelserien, vil vi anvende resultaterne fra vores kvantitative undersøgelse og supplere med det kvalitative interview med Morten Crone. Denne empiri vil vi sammenholde med Lewis m.fl. undersøgelse af de engelske og amerikanske tv-nyheder. Derudover undersøger vi journalisternes rolle i forhold til inddragelsen af borgerne ved hjælp af teori om gatekeeping samt internettets betydning for journalistens rolle.

5.1 Deskriptiv analyse af 'Forbrydelse'

Almindelige borgere har som sagt ikke autoritet til at udtale sig om andet end det, de selv har oplevet. Men hvis tilstrækkeligt mange borgere har oplevet det samme, så er det alligevel muligt at bruge borgernes erfaringer som en indikator på et generelt forhold. I artikelserien 'Forbrydelsen' fik borgernes oplevelser en stor betydning for, hvordan debatten om politireformen kom til at udvikle sig. Politikere og politiets ledelse afviste i første omgang omfanget af problemerne med reformen. Sagen om Pia Rønnei var nemlig en enkeltsag, som ikke sagde noget om politiets generelle indsats, lød det. Journalisterne søgte derfor at komme i kontakt med borgere, der har været udsat for politisvigt og valgte en, i dansk sammenhæng, mere utraditionel måde at opnå denne kontakt på (Crone 2009: 1). På Berlingske Tidendes hjemmeside berlingske.dk og i avisen opfordrede de borgerne til at henvende sig med deres historier.

Når man betragter indholdet af artikelserien 'Forbrydelsen', så består den, som nævnt i afsnit 1.8.1, af en række forskellige elementer. I vores indholdsanalyse har vi fundet ud af, at video- og lydklippene overvejende er en gentagelse af borgernes beretninger fortalt i lyd og billeder, mens artiklerne i højere grad bringer problemstillingen videre, fx med undersøgelser og perspektiveringer. Derfor er det kun borgere, som optræder i video- og lydklip, mens brugen af borgerne i artiklerne er mere begrænset. Samlet optræder der borgere i omkring 16 procent af 'Forbrydelsen's artikler (se figur 2 nedenfor). Til sammenligning optræder der politikere i næsten 49 procent af artiklerne, mens eksperter og partskilder er at finde i henholdsvis 8 og 47 procent af artiklerne.

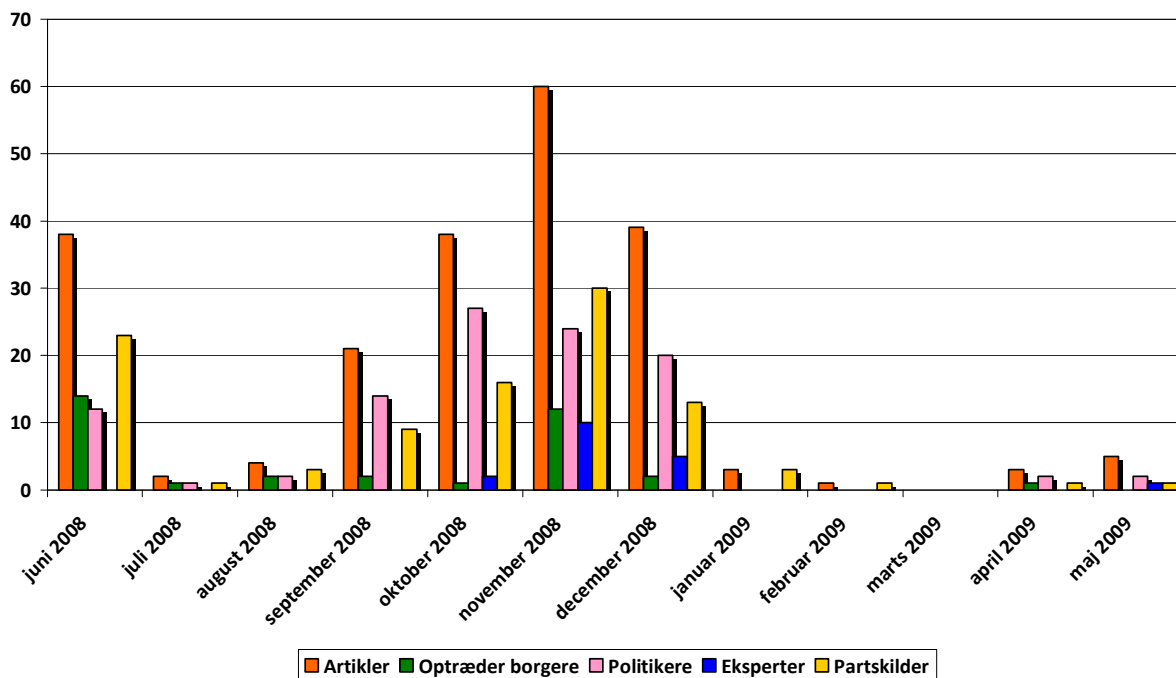
Kildetyper i 'Forbrydelsens' artikler

Figur 2: Samlet opgørelse over fordelingen af artikelseriens kildetyper (bilag 8).

I en af hovedkonklusionerne i "Dagspressens kilder" fremgår det, at gennemsnittet for repræsentationen af borgere i de danske dagblade er 10 procent (Skovbjerg & Jørgensen 2006: 5). Repræsentationen af borgere i vores undersøgelse adskiller sig ikke væsentligt fra dette resultat, og tilmed kan differencen forklares med, at vores undersøgelse som nævnt i metoden ikke registrerer antallet af kilder inden for samme kildetype (jf. afsnit 1.8.4). Da borgerne sjældent optræder sammen med andre borgere i artiklerne kan procentdelen af borgere i forhold til andre kildetyper reelt være mindre end resultatet fra "Dagspressens kilder". Det gennemsnitlige omfang af Berlingskes brug af borgere i artiklerne, set over hele perioden, er altså ikke specielt omfattende i forhold til almindelig journalistik.

Udvikling i brug af kilder

Figur 3: Udviklingen i antallet af artikler og herunder fordelingen af kildetyper fra artikelseriens begyndelse frem til maj 2009 (bilag 8).

Da vi har en formodning om, at borgerne var med til at kickstarte artikelserien, er det interessant at se på, hvornår i forløbet borgerne bliver brugt. Antallet af borgerberetninger toppes i juni 2008. Ovenstående diagram viser, at det samme er tilfældet i forhold til antallet af borgere, som indgår i artiklerne. For juni måned optræder der således borgere i næsten 37 procent af alle artikler, mens politikere og partskilder er repræsenteret i henholdsvis 31,6 og 60,5 procent af artiklerne. Den høje repræsentation af borgere er ikke overraskende, idet borgernes oplevelser i starten er med til at dokumentere og definere historien om et landsdækkende politisvigt. Antallet af artikler falder efterfølgende i juli og august på trods af 11 nye borgerberetninger i denne periode. De nytilkomne beretninger er altså ikke tilstrækkelig drivkraft til at producere nye artikler. Af diagrammet fremgår det ligeledes, at udviklingen vender i september. Her stiger antallet af artikler igen, men uden at inddragelsen af borgere følger med. Således er der i september og oktober kun tre artikler ud af 69, som har

en borger som kilde. Til gengæld stiger repræsentationen af politikere og partskilder i september og forbliver på samme niveau i oktober. Det sker i forlængelse af, at journalisterne vinkler væk fra borgerne, og der kommer således flere rubrikker som fx *"Venstre: Politireform til serviceeftersyn"*, *"Folketinget: Politiet skal være ærligt"* eller *"Minister skal forklare politisvigt"*¹⁶.

Borgerberetningerne og journalisternes inddragelse af borgerne i juni er stærkt medvirkende til at legitimere problemerne med politireformen. Det får bl.a. politiforbundets formand Peter Ibsen til at insistere på, at der bliver lavet en undersøgelse. Om den udvikling siger Morten Crone: *"Vi nåede op på 70 sager eller sådan noget, inden myndighedernes undersøgelser sluttede i august. Der kom de så op med 300 sager eller 298 eller noget i den stil, og det var jo sådan lidt enkeltsagernes endeligt."* (Crone 2009: 3-4). Myndighedernes undersøgelse dokumenterer altså endnu tydeligere problemerne med politireformen, og borgernes betydning i artikelserien ændrer dermed karakter efter at undersøgelsen bliver fremlagt i august. Fra at være dem, der dokumenterer problemerne, er borgerne nu dem, som blot bidrager med eksempler på problemerne. Borgerne er således blevet mere undværlige for artikelserien, hvilket er med til at forklare, hvorfor de i denne periode nærmest forsvinder ud af artikelserien. I november sker der imidlertid det, at andelen artikler, hvori der optræder borgerne stiger markant, selvom der kun har været en enkelt ny borgerberetning i denne periode. Denne udvikling forklarer Morten Crone med, at der i november 2008 var intense forhandlinger om politiets fremtid. *"Det var på det tidspunkt altafgørende at vise, at det her var et emne med levende mennesker, kød og blod, og ikke kun store tal, der blev drøftet under de sene finanslovsforhandlinger."* (Crone 2009: 12).

Af Crones citat fremgår det, at han har en forståelse af ikke-elitekilder som kilder, der kan skabe nærhed og identifikation. Han og de andre journalister på Berlingske Tidende vælger dermed bevidst at inddrage ikke-elitekilder på den måde både Arpi og Nørgaard Kristensen henviser til, at medierne oftest bruger ikke-elitekilderne. Nemlig som kilder, der kan bløde systemhistorierne op og på den måde gøre artiklerne lettere for læserne at forholde sig til.

Journalisterne bruger altså borgernes historier som udgangspunkt til at påvise en generel tendens, og derfor er det ikke den enkelte personhistorie, der er det væsentlige i borgerberetningerne, påpeger Morten Crone.

¹⁶ <http://www.berlingske.dk/section/Forbrydelsen/>

”Det var ikke forholdets karakter, men det var, hvad den udtrykte. Det var summen af oplysninger, som borgeren her kom med. Hvad de sagde om politiets håndtering af den borgerhenvendelse. Det samlede indtryk man blev efterladt med, når man havde læst dem her.” (Crone 2009: 5)

Crone argumenterer her for, at selvom borgernes enkelte beretninger kan virke ubetydelige, når de står alene, så kan summen af historier altså give et samlet billede af politiets borgerhåndtering. Han beskriver bl.a., hvordan borgerne repræsenterer ”de små bække” (Crone 2009: 5), som flyder sammen og giver et overordnet indtryk af politiets service. Borgerne repræsenterer, som nævnt, det Nørgaard Kristensen betegner som ikke-elitekilder, og derfor har de som individuelle kilder som oftest ikke tilstrækkelig autoritet til at kunne påpege et generelt samfundsproblem, som en ekspert ville kunne. Men tilsammen kan borgernes enkeltsager altså legitimere journalisternes antagelse om, at der er problemer med politireformen. Ifølge Morten Crone har borgernes historier tilsammen udgjort den ammunition som gjorde, at politikere og politiets ledelse ikke længere kunne tage afstand fra kritikken og slå sagerne hen som enkeltsager.

”Når man står overfor myndigheder, der afviser sager, blot fordi de har ramt enkelte mennesker, fratager man dem (red. borgerne) enhver troværdighed, og man forsøger også at afskære muligheden for at bruge dem som eksponenter for et problem, der er større end det, der har ramt dem helt konkret. Og i det her tilfælde har det selvfølgelig været nemmere for os at kunne sige, at det er en sag for det enkelte menneske, men der er godt nok mange af dem.” (Crone 2009: 9).

Inddragelsen af borgerne har altså haft stor betydning for, hvordan artikelserien udviklede sig, og uden borgernes historier ville artikelserien højst sandsynlig ikke have fået de store politiske og ledelsesmæssige konsekvenser, som den fik for politiet. Det på trods blev borgernes rolle i artikelserien dog forholdsvis hurtigt udspillet, da de primært blev brugt i perioden op til august, før politiet selv dokumenterer problemerne i deres egen undersøgelse, og i november når finansforhandlingerne er i gang.

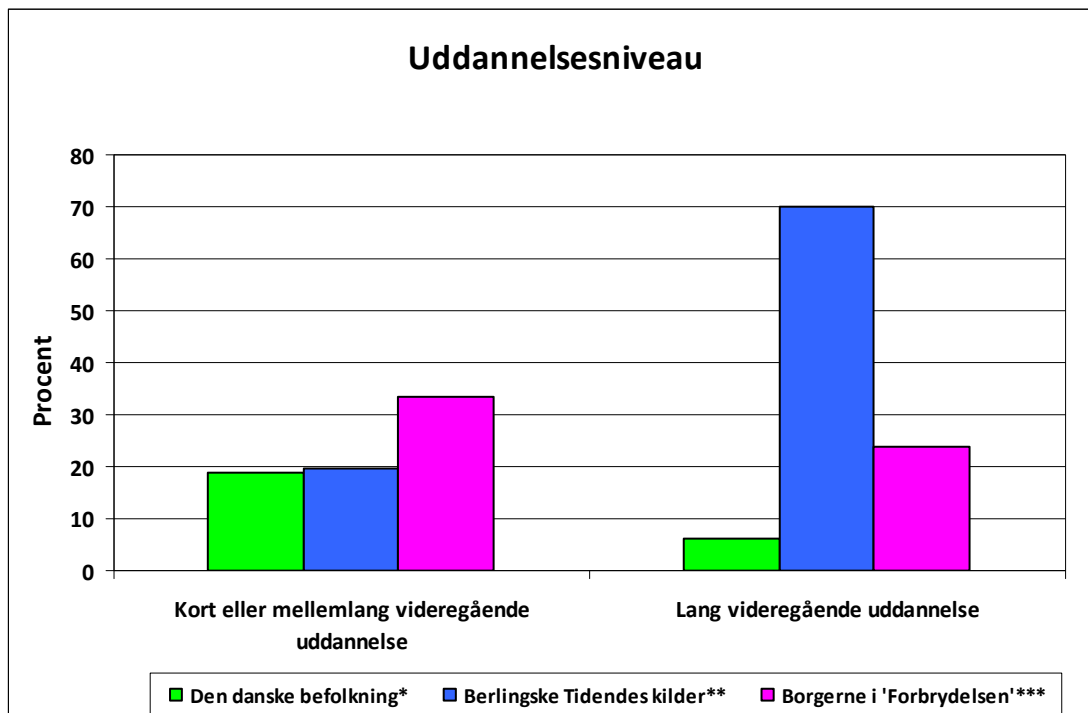
5.2 Hvem er borgerne?

I denne del af analysen vil vi se nærmere på, hvilken type borgere, der er inddraget i 'Forbrydelsen'. Vi vil gerne undersøge, om de medvirkende borgere har særlige karakteristika og om journalisterne fra Berlingske Tidende har inddraget borgere i det journalistiske projekt, som normalt ikke ville deltage i en offentlig dialog.

5.2.1 Den brede gruppe

Når man betragter den samlede gruppe, som har henvendt sig til Berlingske Tidende i forbindelse med 'Forbrydelsen', kan man konstatere, at der er tale om en ret bred befolkningsgruppe (jf. vores kvantitative analyse). Både kønsmæssigt og aldersmæssigt er gruppen nogenlunde ligeligt fordelt (Se bilag 9). I forhold til Berlingske Tidendes generelle kilders karakteristika, hvor der er en stor overvægt af mandlige kilder på 74,1 procent (Skovbjerg & Jørgensen 2006: 22), kan man altså konkludere, at det er lykkedes at få fat i en del flere kvindelige kilder, end hvad generelt er tilfældet for avisen. Aldersmæssigt er det værd at bemærke, at der, udover at være en jævn repræsentation af de forskellige aldersgrupper blandt borgerne i 'Forbrydelsen', er 23,8 procent, der falder i aldersgruppen 15-25 år. Det må siges at være overraskende højt, da kun 7,3 procent af dagspressens kilder er under 30 år (Skovbjerg & Jørgensen 2006: 23). Det er altså også lykkedes at få en del flere unge kilder med i 'Forbrydelsen', end hvad der er normen blandt kilder i den danske presse.¹⁷

¹⁷ Der skal her tages forbehold for, at Dagspressens kilders resultater har udgangspunkt i alle kildetyper, mens vores resultater kun har udgangspunkt i borgerne. Det må formodes, at kildetyper som politikere og eksperter generelt vil trække gennemsnitsalderen op, og dermed kan forskellen forekomme større end den i virkeligheden er.

Figur 4: *Tal fra Danmarks Statistik 2008. **Tal fra Dagspressens kilder 2006: 25. *Jf. Kvantitativ undersøgelse (bilag 9).**

På figuren oven over kan vi se, at de borgere, som indgår som kilder i 'Forbrydelsen', har et væsentligt lavere uddannelsesniveau i forhold til Berlingske Tidendes kilder generelt. I sammenligningen af disse tal skal man selvfølgelig huske på, at en kilde ikke bare er en kilde, og at borgerne repræsenterer ikke-elitekilder. Hvor ekspertkilder og elitekilder, fx forskere, politikere og erhvervsfolk, generelt har et højt uddannelsesniveau, så er der ikke noget krav om, hvad en ikke-elitekilde skal have af kundskaber eller viden, netop fordi de ikke bliver brugt til at generalisere. Det er derfor ikke overraskende, at borgerne i 'Forbrydelsen' generelt er lavere uddannet i forhold til Berlingske Tidendes kilder generelt. Alligevel kan vi dog konkludere, at journalisterne i 'Forbrydelsen' har fået fat i en type kilder, som kønsmæssigt, aldersmæssigt og især uddannelsesmæssigt adskiller sig markant fra den gængse Berlingske Tidende-kilde. Til gengæld adskiller borgerne i 'Forbrydelsen' sig dog også fra den almindelige danske befolkning. Det gælder måske ikke hvad angår køn og alder, men hvad angår deres uddannelsesniveau er det betydeligt højere end den gennemsnitlige danskers, som man kan se på figuren ovenfor. Hvor 57,2 procent af borgerne i 'Forbrydelsen' har enten en

kort, mellemlang eller lang videregående uddannelse er gennemsnittet for den danske befolkning 25,1 procent (jf. Danmarks Statistik 2008¹⁸).

Journalisterne bag artikelserien 'Forbrydelsen' har altså med deres måde at inddrage borgere i journalistikken fået fat i en forholdsvis bred gruppe borgere, som kønsmæssigt og aldersmæssigt fordeler sig jævnt i nogenlunde overensstemmelse med den danske befolkning (jf. Danmarks Statistik 2009¹⁹). Men når det kommer til deres uddannelsesniveau kan vi se, at der alligevel er tale om en særlig befolkningsgruppe.

I det følgende afsnit vil vi se nærmere på vores kvalitative interviews for at kunne kaste lys over flere af borgergruppens karakteristika.

5.2.2 Det følelsesladede og selviske engagement

I analysen af vores fem interviewpersoner kommer det tydeligt frem, at de, om end de på mange områder er vidt forskellige, også har en del fællestræk. Fx er borgernes grunde til at henvende sig til et medie præget af personlige og følelsesmæssige grunde og udspringer dermed ikke af en større ideologisk vilje til at ville gøre en forskel eller at ville ændre et samfundsforhold. Det emne, som journalisterne vil have borgerne til at kommentere på, berører i den grad også det emotionelle. Interviewpersonerne begrunder deres henvendelse til Berlingske Tidende med, at de var vrede, følte sig utrygge eller svigtede. Hans Christensen og Mai Lind Nielsen siger fx om deres bevæggrunde for at skrive til avisen:

”Jeg havde det meget dårligt. Jeg har det dårligt den dag i dag. Jeg kan fortælle jer, hvis det ringer på døren, og der ikke er nogen, der har ringet til os og sagt, vi kommer. Så går jeg - og det er ligegyldigt om det er dag eller aften – ud til der bryggersvindue og ser ud, for at se hvem det er (...)Så det har påvirket os langt, langt mere, end jeg ville have troet”(Hans Christensen 2009: 3).

”Så var det, at jeg blev tosset og tænkte, at det kunne sgu ikke rigtig passe, og så var det, at jeg skrev det læserbrev” (Mai Lind Nielsen 2009: 1 – se også: Sidsel Zachariassen, 2009: 6).

¹⁸ <http://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1280>

¹⁹ <http://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1280>

Det ses altså her, at borgerne reagerer meget følelsesmæssigt og at deres engagement i 'Forbrydelsen' primært udspringer af et behov for at udtrykke de følelser, som den konkrete oplevelse har fået dem til at føle. Fx udtrykker Sidsel Zachariassen, at hun "*bare havde brug for at skrive det*" (Sidsel Zachariassen 2009: 4). Borgerne bruger altså bl.a. henvendelserne til Berlingske Tidende som en ventil for deres vrede, skuffelse, frygt osv.

I forhold til hvad borgerne tidligere har involveret sig i, har deres engagement heller ikke der været kendetegnet af, at de har tænkt store ideologiske tanker, men i højere grad involverer sig på baggrund af mere personlige og selviske motiver. På den måde har de fem interviewede alle nogle af de træk, som Bangs hverdagsmager besidder, idet de typisk er motiveret til at handle på konkrete problemer eller mangler, de støder på i deres dagligdag. Én af vores interviewpersoner har fx fået drænet en sø nær sin grund, fordi den var til fare for nabolagets børn, og en anden har iværksat et nabovagtværn mod indbrud. Alle meget håndgribelige, konkrete ting, der har at gøre med det lokalområde, som de pågældende personer bor i. Som regel er deres engagement også motiveret af, at de personligt kan vinde noget ved at engagere sig i den pågældende sag.

En af vores interviewpersoner, Jørn Pedersen, taler om vigtigheden af, at de problemer, som han engagerer sig i, er lokalt forankret.

"Normalt er det noget, der berører mig selv. Jeg går ikke ud generelt og blander mig i andre ting. Det må der være andre, der kan. Men i Fredensborg, der blandede jeg mig, fordi jeg selv havde antenne oppe og blev ramt af et antenneforbud..." (Jørn Pedersen 2009: 6).

Jørn Pedersen kommer her med et eksempel på, hvad han engagerer sig i. For nogle år siden valgte han at køre en længere sag mod kommunen, fordi den forbød borgerne, at have antenner siddende på husene. Det irriterede ham, fordi han selv gerne ville have en antenne. Hans engagement kom i sidste ende også hans naboer til gode, men han engagerede sig kun i sagen, fordi han selv var påvirket af den. En anden af de interviewede, Steen Jeberg, har en tilsvarende tilgang til sit engagement. "*Det er ting, jeg ser i min dagligdag, men selvfølgelig også ting jeg ved noget om, så jeg godt kan tillade mig at udtale mig om det*" (Steen Jeberg 2009: 15. Se også: Hans Christensen 2009: 8 og Sidsel Zachariassen 2009: 6).

Det fremgår tydeligt af de ovenstående citater, at borgerne i reglen involverer sig, når de bliver irriteret over problemer, som de er stødt på i deres dagligdag, og på den måde adskiller sagen om politisvigt sig ikke betydeligt fra deres sædvanlige engagement. Borgerne reagerer altså primært af personlige grunde, som fx at de kan få lov til at udtrykke deres følelser, og ofte er der også mere selviske grunde til, at de engagerer sig i en bestemt sag. Berlingske Tidendes historier om politisvigt vækkede borgernes følelse af at være blevet svigtet til live igen, hvilket fik dem til at tage kontakt til journalisterne. Deres engagement i 'Forbrydelsen' er altså ikke primært motiveret af et ønske om at ændre på samfundsforholdene. For nogle af de borgere, som vi har interviewet, har der dog også spillet andre motivationsfaktorer ind på, at de har taget kontakt til journalisterne, og det er derfor nødvendigt at nuancere analysen af borgerne yderligere.

Vi kan altså se hverdagsmagertræk i alle vores interviewpersoner, men fælles for dem er også, at de langt fra indeholder alle Bangs hverdagsmagertræk. Bang skriver eksempelvis, at borgerne ønsker at være med til at påvirke samfundets udvikling, men ser vi på vores interviewpersoner er det ikke i særlig høj grad samfundets udvikling eller indretning, der bekymrer eller engagerer dem. De er i højere grad styret af selviske motiver. På den måde er vores interviewpersoner mindre 'glorværdige' eller altruistisk anlagte end Bangs hverdagsmagere. Samtidig genkender vi også ekspertborgerne i en del af vores egne interviewpersoner, idet de eksempelvis besidder en høj grad af professionalisme i forhold til håndteringen af pressen, som matcher ekspertborgeren. Vi har derfor fundet ud af, at det vil være mere givtigt at opdele borgerne i to typer, som vi kalder 'den spontane forbruger' og 'den engagerede lokalaktivist', end at opdele borgerne efter Bangs idealtyper.

5.2.3 Den spontane forbruger

De to kvinder, der er en del yngre end de øvrige interviewpersoner, idet de er henholdsvis 24 og 31 år, mens mændene alle er over 50 år, falder i den første kategori, 'den spontane forbruger' (Se bilag 7). Det, der kendetegner de to kvinder er, at deres engagement, set i forhold til de øvrige i interviewgruppen, er forholdsvist kortvarig. Ligesom resten af gruppen reagerer de også følelsesmæssigt og på de nære ting i dagligdagen, men til forskel fra de ældre mænd varer deres indignation ikke ret meget længere end den tid, det tager at skrive et

læserbrev. Således har de to kvinder heller ikke, forud for 'Forbrydelsen', engageret sig i sager, der har kostet dem meget tid eller mange ressourcer.

Alene kvindernes alder kan ifølge Bang være udslagsgivende for deres lyst til at engagere sig i sager, der forekommer dem at være for hele livet som fx partipolitik eller foreningsarbejde. Dette bakkes op af vores egen kvantitative undersøgelse, der viser, at der ud af gruppen på 21 personer, der er medlem af et politisk parti: to mænd, som begge er over 46 år. På trods af den begrænsede respondentgruppe kan man altså godt se en tendens til, at kun få vælger at engagere sig igennem partipolitik, og at de, der gør, er en del af den ældre befolkningsgruppe. De to kvinder er heller ikke aktive i foreningsarbejde, hvilket vi også kan sammenligne med resultaterne fra vores kvantitative undersøgelse, som viser, at kun én ud af de fire foreningsaktive i respondentgruppen er en kvinde. De tre foreningsaktive mænd er alle over 36 år, mens den ene kvinde er over 56 år (Se bilag 9). Også her er undersøgelsesgrundlaget for spinkelt til, at vi kan drage endegyldige konklusioner, men vi kan se en antydning af, at mændene er mere aktive end kvinderne, og at især de yngre kvinder undgår at involvere sig aktivt i foreningsarbejde.

Vores interviewperson Sidsel Zachariassen forklarer, at hun efter den episode, som hun senere indberettede til Berlingske Tidende (Se bilag 5), følte sig meget uretfærdigt behandlet af politiet, og at hun efterfølgende klagede mundtligt via telefon og skriftlig via politiets hjemmeside. Klagerne bliver mere eller mindre overhørt af politiet, men hun gør ikke mere ud af sagen, før hun ser Berlingske Tidendes artikelserie. Hun forklarer her, hvorfor hun ikke var mere vedholdende i forhold til at klage over politiet:

”Et eller andet sted så har man nok altid for travlt, for lige nu sidder jeg da også og fortryder, at jeg ikke fulgte op på den klage, men man synes ligesom, at når man har ringet to gange og skrevet en gang, så går tiden, og så tænker man, så gør det egentlig ikke så meget mere” (Sidsel Zachariassen 2009: 5).

Sidsel Zachariassen fortæller også, at hun ikke har fulgt specielt meget med i sagen om politireformen, siden hun selv sendte sin historie ind. Faktisk var hun slet ikke sikker på, at den overhovedet var blevet brugt til noget, før vi kontaktede hende (Sidsel Zachariassen 2009: 4). Det er altså klart, at hendes deltagelse i 'Forbrydelsen' ikke er motiveret af noget længerevarende engagement i den sag, som hun er med til at påvirke. Mai Lind Nielsen, der

er den anden unge kvinde, som falder i denne kategori, udtrykte sin utilfredshed med politiets indsats ved at skrive et læserbrev til Morsø Folkeblad (Mai Lind Nielsen 2009: 1). Hun følte altså ikke trang til at begynde en længerevarende klagesag eller til at gå via de politiske kanaler, som fx ved at rette henvendelse til Justitsministeriet.

Udover at de to kvinders vrede hurtigt aftager, så er typen af sager og måden kvinderne ser sig selv på også udslagsgivende for, at vi har valgt at kalde dem de 'spontane forbrugere'. De to kvinder påtager sig, i måden de selv taler om deres egen medvirken i 'Forbrydelsen' på, rollen som forbrugere. Som nævnt har kun den ene før 'Forbrydelsen' skrevet et læserbrev, som dog aldrig kom i avisen, men da vi fik de to kvinder til at tale om, hvad der ellers kunne få dem op ad stolen, fremhævede de særligt sager, hvor de har følt sig dårligt behandlet eller misforstået i forhold til en service, de har modtaget. Det være på restaurant, i en butik eller – som i tilfældet med 'Forbrydelsen' - hvis politiet, ifølge dem, ikke giver den rette service i telefonen.

Eksempelvis betragter Sidsel Zachariassen sin henvendelse til Berlingske Tidende nærmest identisk med de andre gange hun har set sig nødsaget til at klage. Hun sidestiller dermed dårlig polititbetjening med dårlig betjening i forbindelse med køb af ethvert andet produkt: *"Der bliver jeg gal og tænker, jeg har betalt min skat..."* (Sidsel Zachariassen 2009: 6). Hun taler også om andre sammenhænge, hvor hun ligeledes kunne finde på at klage:

"Det er også tit, hvis jeg er i en butik, og jeg synes, at de giver mig en dårlig service, så siger jeg det også. Så bliver jeg sur. Sidst vi var på en cafe, hvor der var en ualmindelig uforskammet tjener, der brugte ordet, at det her var på deres præmisser, og vi ville bare flytte to borde sammen." (Sidsel Zachariassen, 2009: 10).

Det ses her, at vores interviewperson primært besidder det, som Putnam betegner som individuelt engagement. Hun engagerer sig altså kun i ting, som primært kommer hende selv til gode, og som ikke nødvendigvis har interesse for den brede offentlighed. Dette engagement kan minde om hverdagsmagerens selviske engagement, men er i dette tilfælde endnu mere udtalt. Hvor flere af de andre respondenter også udtrykker en generel samfundsmæssig ansvarsfølelse, som supplerer det mere eller mindre selviske engagement, de lægger for dagen, så anser Sidsel Zachariassen i højere grad sig selv som forbruger frem for

som medborger. Hun ligestiller sin henvendelse til Berlingske som en klage over et produkt, der ikke levede op til det, hun betalte for.

I vores optik er den 'spontane forbruger' ikke blot en person, der forlanger at få noget for sine penge, som Sidsel Zachariassen. Også Mai Lind Nielsen er forbruger i den forstand, at hun gerne vil være i centrum og primært involverer sig i forskellige anliggender, fordi hun selv får noget ud af det. Der er med andre ord tale om et "noget for noget"-princip. Mai Lind Nielsen skrev som sagt et læserbrev om sin dårlige oplevelse med politiet. Da vi spurgte Mai Lind Nielsen, om hvorfor hun skrev læserbrevet var det for det første, fordi hun følte sig dårligt behandlet, men en anden, og måske vigtigere årsag til, at læserbrevet blev til noget, var hendes store interesse for at skrive. Hun udtaler, at hun får et kick ved at vide, at andre læser det, hun har skrevet:

"Jeg tror, jeg er helt vild med at skrive og skriver dagbøger (...) Jeg har to bøger liggende, som jeg gerne vil have skrevet (...) Jeg vil gerne have, at alle andre hører på det, jeg skriver. Og det er også derfor, at jeg godt kan lide at skrive læserbreve..." (Mai Lind Nielsen 2009: 4).

Her bliver det igen understreget, at Mai Lind Nielsen får noget personligt ud af at skrive læserbreve, som intet har at gøre med at få indflydelse på samfundets styring.

Kvindernes ændrede engagement

Som det fremgår af ovenstående, er 'den spontane forbruger' altså ikke drevet af et kollektivt samfundsengagement, men vi kan dog spore en holdningsændring hos de to kvindelige interviewpersoner efter, at de har medvirket i 'Forbrydelsen'. Sidsel Zachariassen og Mai Lind Nielsens tro på, at de som enkeltpersoner kan ændre noget alene med deres engagement, ligger generelt på et meget lille sted. Det virker imidlertid som om, at kvindernes tro på, at de - i hvert fald i samspil med andre - kan være med til at gøre en forskel, er blevet styrket en smule med deres medvirken i Berlingske Tidende. De udtrykker sig begge meget positivt i forhold til, hvad de mener, deres egen medvirken har bidraget til og dermed også i forhold til, hvad de mener, selve projektet har rykket på den politiske dagsorden. De giver i den

forbindelse udtryk for, at det betød meget for dem, at de kunne se, at der var andre borgere, der havde fortalt deres historie på mediets hjemmeside: *”Der tænkte jeg, hold da kæft det kan da ikke være rigtigt, nu er jeg ikke alene om det...”* (Mai Lind Nielsen 2009: 6). *Som sagt, så tænkte jeg bare, jo flere der skriver og virker sådan relative fornuftige omkring nogle ting, jo mere gør det vel. Jo mere lytter de...”* (Sidsel Zachariassen 2009: 8). At andre borgere havde berettet om lignende oplevelser var altså med til at styrke interviewpersonernes følelse af, at de ikke stod alene, men at de var med til at gøre politikerne opmærksomme på et generelt samfundsproblem. I deres bevidsthed ændrer deres sag således karakter fra at være en personlig oplevelse til at blive et samfundsrelateret problem.

Vi får her et billede af, at Berlingske Tidendes måde at inddrage borgerne har haft en fremadrettet motiverende effekt²⁰. I følgende citat taler Mai Lind Nielsen fx om, hvad hun mener, hendes medvirken i ‘Forbrydelsen’ har betydet:

”Nu ved jeg ikke så meget om, hvad der er sket rundt om i Danmark. Men her på Mors, der synes jeg, der er sket noget. Der er mere politi i byen. Nu går de faktisk ind hver weekend og tjekker diskotekerne og er til rådighed, hvis det er. Og jeg har da også set dem køre en del rundt omkring i byen. Jeg ved ikke, om det bare har været på grund af mig, men det føler man da lidt, man har hjulpet til i hvert fald” (Mai Lind Nielsen 2009: 2).

Mai Lind Nielsen føler, hun har bidraget til, at politiets indsats er blevet bedre, og hun giver også udtryk for, at hun føler, at hun har en anpart i, at Berlingske Tidende vandt Cavling-prisen. Næste citat er meget sigende for, hvordan hendes medvirken har gjort, at hun nu har et mere positivt syn på, hvad hendes egen deltagelse kan være med til at forandre:

”Man har jo tit følt sig som det lille folk, der bare går på jorden, ikke. Men lige pludselig følte jeg, at jeg kunne udrette noget, som folk faktisk gad at høre på. Det giver en god selvtillid eller et spark, at folk synes godt om det, man har skrevet og gør noget ved det... Jeg har opdaget, at det kan lade sig gøre at få sine læserbreve i, og selvom man bare er en lille pige fra Nykøbing Mors, så kan man godt være med til at ændre noget ved landet her. Det er en dejlig følelse, synes jeg. Den kunne jeg godt få et kick mere af...” (Mai Lind Nielsen 2009: 3 og 4).

²⁰ I hvert fald i forhold til de personer, som ikke ellers er samfundsmæssigt engageret eller bruger særligt mange ressourcer på at deltage i den offentlige dialog.

Sidsel Zachariassen føler ligeledes, at hun har været med til forbedre politibetjeningen i Danmark, og da vi spørger hende, om det betyder, at hun vil deltage i lignende projekter, svarer hun: ”... *Ja, helt sikkert. Jeg vil da helt sikkert også tænke mere over det nu, at man rent faktisk kan ændre nogle ting, hvor der er noget om det...*” (Sidsel Zachariassen 2009:13). Selvom de to kvinder ikke i udgangspunktet havde stor tiltro til, hvad deres henvendelse ville betyde på et samfundsmæssigt niveau, så har de altså efterfølgende fået en tro på, at engagementet kan betale sig. Artikelserien har altså i forhold til de to kvinder haft den effekt, som efterstræbes i public journalism – at de knap så samfundsmæssigt engagerede borgere bliver mere aktive.

5.2.4 Den engagerede lokalaktivist

I forrige afsnit har vi præsenteret den ’spontane forbruger’ som er kendetegnet ved at engagere sig meget kortvarigt og først og fremmest betragter sig selv som en forbruger. I modsætning hertil vil vi i dette afsnit vise, hvordan de tre andre interviewpersoner, Steen Jeberg, Hans Christensen og Jørn Pedersen nærmere kan betegnes som ’engagerede debattører’, der går ind i sager med en helt anden vedholdenhed og rutine end de to kvinder. Ser vi nærmere på deres bevæggrunde for at engagere sig, gør de det også primært, hvis de er personligt påvirket af et givent problem, sådan som vi gennemgik det i afsnittet ’Det følelsesladede og selviske engagement’. Men til forskel fra de to kvinder, synes de alle tre, at det gør sagen mere relevant at gå videre med, hvis den bunder i noget mere principielt og generelt. De lægger med andre ord vægt på at ændre forhold, der får betydning for andre end dem selv, og ser også sig selv som repræsentanter for andre borgeres stemmer.

Dette kommer bl.a. til udtryk i det foreningsarbejde, de engagerer sig i. Én er formand for en ejerforening, en anden aktiv i både sejlklub, grundejerforening og teaterforening, mens den sidste af de tre bruger meget af sin tid på tillidsrepræsentantarbejde i forbindelse med sit job. Han har tidligere været opstillet for et parti i sin kommune, men har de sidste fem- seks år holdt sig fuldstændig ude af politik. Hans Christensen, en anden af de tre, er medlem af et parti, men er ikke et aktivt medlem. Dog er de to mænds medlemskab eller tidligere medlemskab og engagement i foreningslivet en indikation på, at de i modsætning til kvinderne i højere grad er indstillet på at engagere sig i langvarige tiltag med henblik på at

øve indflydelse på samfundet ad den vej²¹. Dog har de stadig hverdagsmagerens karakteristika i og med, at de udelukkende involverer sig i sager i deres lokalområde. Sager, som dog både kræver tid, viden og strategisk tænkning. Og dermed er nogle af ekspertborgerens karakteristika også tilstede hos de tre mænd.

Engagement som borgerligt

Som vi nævnte ovenfor, er det nogle andre bevæggrunde, der driver vores tre ældre, mandlige interviewpersoner. I højere grad end de to kvinder, der udelukkende havde selviske motiver for at engagere sig, taler alle tre mænd om, at de har forpligtigelser som borgere i et demokratisk samfund.

Steen Jeberg svarer her på, hvorfor han gang på gang involverer sig i forskellige sager, selvom han oftest har mødt megen modgang og sagerne nogle gange trækker i langdrag:

”... fordi det er den eneste måde i vores demokratiske samfund. Hvis du er utilfreds, eller synes det ikke er i orden, så bliver du nødt til at stikke fingeren i vejret og sige hallo. Du kan også lade være. Men så må du bare acceptere, at sådan er det. Det er min personlige holdning. Hvis ikke du protesterer så har du stiltiende accepteret tingenes tilstand” (Steen Jeberg 2009: 12).

En anden af de tre interviewede, Jørn Pedersen, taler her om, hvorfor han valgte at give sin mening til kende i 'Forbrydelsen': ”... *det er det, jeg kalder min borgerligt at lukke munden op, hvis der er noget, der er ulovligt eller forkert* (Jørn Pedersen 2009: 9. Se også Hans Christensen 2009: 15).

Mange af Bangs ekspertborgertræk kan ses afspejlet i denne gruppe mænd. De betragter nemlig, ligesom ekspertborgeren, engagementet som en livsstil, og tager det som en selvfølgelighed, at de som borgere skal være aktive i samfundet.

²¹ Hertil skal nævnes, at vi i vores survey-undersøgelse skelnede mellem blot at være medlem af en forening og at være aktiv i foreningsarbejdet. De personer, der er listet som medlem af en forening er dermed aktive og indbetaler ikke blot kontingent. Vi har lavet denne skelnen, fordi det ikke er muligt at aflæse graden af engagement hos folk, hvis de blot bliver spurgt, om de er medlem af en forening.

Dette kommer meget nærliggende til udtryk ved, at de også føler det som deres pligt at blande sig i den offentlige debat ved hjælp af læserbrevsskrivning. Jørn Pedersen og Steen Jeberg skriver ret ofte læserbreve. De vurderer begge, at de skriver op til fem læserbreve om året. Hans Christensen skriver lidt færre læserbreve, men benytter stadig denne metode til at ytre sig på af og til. Han angiver dog, at han skriver mindre end et om året.

I den forbindelse er det interessant at se på hele gruppen, der deltager i 'Forbrydelsen'. Her viser det sig nemlig, at en markant del af de medvirkende borgere benytter sig af læserbrevsskrivning. Vores kvantitative undersøgelse viser, at det ikke blot er et tilfælde, at tre ud af vores fem interviewpersoner med rimelig vanthed blander sig i den offentlige dialog. I den samlede gruppe har 11 ud af 21 personer, svarende til 57 procent, nemlig benyttet sig af denne ytringsform. Disse tal viser ret tydeligt, at en stor andel af de deltagende borgere er vant til at blande sig i den offentlige debat, og at de formentlig er en del mere tilbøjelige til at give udtryk for deres holdninger i medierne end den generelle danske befolkning.

Handling og effektivitet skal der til

De tre interviewpersoner udtaler dog, at læserbrevsskrivning ikke længere er deres foretrukne metode, når det gælder om at få sager igennem. De mener i stedet alle tre, at de oftest kommer længere ved at skrive direkte til de ansvarlige myndigheder eller den ansvarlige minister eller ved at gå til medierne.

Der er dog ingen tvivl om, at de alle kender det politiske system forholdsvist indgående. Eksempelvis søgte Hans Christensen aktindsigt i forbindelse med kommunens dumpning af forurenede jord nær hans grund og Jørn Pedersens brugte lang tid på at få indsigt i nogle gamle EU-domme. Også Steen Jeberg har op til flere gange haft behov for at sætte sig ind i lovstof i forbindelse med sin udøvelse af hvervet som tillidsrepræsentant.

De har dermed en vis indsigt i, hvilke bureaukratiske veje de kan gå for at påvirke det politiske system, men giver det ikke pote, har de alle i en eller flere sager valgt at inddrage pressen. Dette viser, at selvom engagementet er vedholdende, så værdsætter de handlekraft og effektivitet ligesom Bangs ekspertborgere.

I citatet nedenfor er det tydeligt, at Steen Jeberg ved, hvordan det politiske system fungerer, men at han oftest synes, han har lettere ved at blive hørt ved mediernes hjælp: *”Der er sjældent respekt for samarbejdsudvalg, arbejdsmiljø, sikkerhedsrepræsentant, sådan noget kan man (de offentlige myndigheder) hurtigt køre over i det daglige arbejde, men man kan aldrig køre medierne over* (Steen Jeberg 2009: 7)

Både Steen Jeberg og de andre to ’engagerede lokalaktivister’ har gennem mange års erfaringer opbygget en viden og indsigt i det politiske system, såvel som de har forfinet deres kommunikative kompetencer. Således kan man tale om, at der er sket det, som Bang beskriver. At de moderat engagerede hverdagsmagere gradvist bliver endnu mere engagerede, idet de ser, at deres engagement bærer frugt, og med tiden udvikler de sig ifølge Bang til de såkaldte ekspertborgere. Vores tre interviewpersoner er imidlertid ikke vaskeægte ekspertborgere, da de i så fald i højere grad ville gå de politiske veje, som at engagere sig i partipolitik for at opnå indflydelse, men samtidig er de stadig særdeles strategiske i måden de kommunikerer overfor politikere, embedsmænd og medierne på.

I nedenstående citat fortæller Jørn Pedersen, hvordan han griber en sag an, og det fremgår tydeligt, at han handler meget strategisk og professionelt:

”... du kommer på et tidspunkt så langt ud, at du siger: hvad er der af muligheder for at få løst det her. Og så må du ud og finde, de løsninger der er. Og en af de bedste muligheder det er pressen, for det har jeg prøvet før. Og hvis du har en god sag og kan lægge det ordentlig op. Og du kan fremhæve det positive, det negative, det lovlige og det ulovlige, og du fremlægger det for en seriøs journalist, så tager de fat i det. Og så sker der noget” (Jørn Pedersen 2009: 4. Se også Steen Jeberg 2009: 12).

Vi har gennem sidste del af analysen vist, at de tre interviewpersoner; Hans Christensen, Jørn Pedersen og Steen Jeberg lever op til betegnelsen ’engagerede lokalaktivister’. Når det er sagt, er dette engagement forholdsvist begrænset, idet de udelukkende engagerer sig i deres eget lokalmiljø. Også måden de udviser engagement på begrænser sig ifølge Putnam primært til det, han kalder individuelt engagement.

For selvom de tre mænd har et større blik for fællesskabet end de to kvinder, de ’spontane forbrugere’, så er læserbrevsskrivning ifølge Putnam et udtryk for individuelt engagement, fordi læserbrevet tager udgangspunkt i læserbrevsskribentens egen individuelle

virkelighedsopfattelse. Det samme kan siges, om det at tage direkte kontakt til myndighederne. Der kan imidlertid også argumenteres for, at 'de engagerede lokalaktivister' i en vis grad besidder et kollektivt engagement, fx i forhold til foreningsarbejde og lokale initiativer, som et nabovagtværn. Men deres engagement tager dog stadig udgangspunkt i deres egen dagligdag, og det må derfor siges at være det personlige, der er udgangspunktet for deres engagement, og at det kollektive engagement derfor kommer som en sidegevinst til det individuelle. Med andre ord er de tre 'engagerede lokalaktivister' ikke lige så altruistiske og uselviske som Bangs hverdagsborger, fordi engagementet kun bliver vækket til live, når det gælder sager inden for en forholdsvis lille radius fra egen hoveddør, og når det vedrører dem selv. Hertil skal nævnes, at de, når de endelig går aktivt ind i en sag, gør det med en professionalisme i forhold til politikere og medier, som er en ekspertborger værdig. På samme måde som ekspertborgeren værdsætter de handlekraft og effektivitet, men i modsætning til ekspertborgeren mener de ikke, at det mest rigtige og effektive er at tage vejen gennem det politiske system for at få deres vilje gennemtruffet.

5.2.5 Internettet gør en forskel

Som tidligere nævnt i analysen har internettet betydning for, hvorvidt borgerne har reageret på journalisternes opfordring til at henvende sig, hvis de har været udsat for politisvigt. Direkte adspurgt svarer to ud af fem af vores interviewpersoner, at de ganske givet ikke havde henvendt sig, havde det ikke været for internettets hurtighed. Internettet har dermed også i vores forholdsvis begrænsede undersøgelse ligesom i Pavliks i en eller anden grad bidraget med nye muligheder for den demokratiske proces, fordi flere og andre typer af borgere, end dem, der normalt ville deltage aktivt i den offentlige dialog, har henvendt sig.

Som sagt er det ikke samtlige af vores respondenter, for hvem internettet har haft en afgørende betydning. Hans Christensen og Jørn Pedersen fremstår som de mest socialt engagerede af vores interviewpersoner, og de giver udtryk for, at muligheden for at benytte internettet ikke har været afgørende for deres kontakt med journalisterne. Hvad angår Hans Christensen, så brugte han slet ikke internettet, da han første gang var i kontakt med journalisterne: *"Jeg gik stadigvæk og ventede der (red. på svar fra politiet). Men da så Berlingske Tidende begyndte at lave artikelserien om politisvigt, så tænkte jeg pokker heller. Og så tog jeg og ringede ind til Morten Crone."* (Hans Christensen 2009: 3. Se også Jørn

Pedersen 2009: 5). I forhold til Hans Christensen og Jørn Pedersen har internettet således været af mindre betydning for deres deltagelse, mens det for Steen Jeberg, Mai Lind Nielsen og Sidsel Zachariassen har haft en mere eller mindre afgørende betydning for deres kontakt til journalisterne på Berlingske Tidende. Steen Jeberg mener, at internettet gør en forskel, fordi det er en nemmere måde at kommunikere på: *"Det var dejligt nemt, at jeg kunne gøre det, når det passede mig. At jeg ikke skulle ringe og sidde i kø, eller hvad der nu var sket. Og så havde journalisten ikke været at træffe, og så skulle jeg ringe igen, og så havde jeg sikkert ikke gjort det."* (Steen Jeberg 2009: 9).

Således kunne fraværet af kontakt med journalisterne over internettet have betydet, at en af de borgere, som vi ellers vurderer til at være engagerede, formentlig ikke havde henvendt sig med sin historie. Det samme er tilfældet for Sidsel Zachariassen. Her har kontakten over internettet været altafgørende for hendes henvendelse. Sidsel Zachariassen beskriver tilmed sin henvendelse som mere eller mindre spontan: *"Man sidder og læser, og så har man lige 10 minutter, så tænker man, nej nu skriver jeg sgu også lige min historie. Jeg ville heller aldrig have gjort det ellers."* (Sidsel Zachariassen 2009: 5).

Afstanden til journalisterne på Berlingske Tidende synes med andre ord at blive kortere for Sidsel Zachariassen og Steen Jeberg med internettet. Steen Jeberg har førhen skrevet læserbreve og sendt dem per post til aviserne, men han udtaler, at han næsten helt er holdt op med det, fordi han langt fra mener, at det arbejde han lægger i at sende et brev af sted får de ønskede konsekvenser, og dermed ikke er anstrengelserne værd. Han tvivler også på, at 'Forbrydelsen' ændrer noget i forhold til politireformen, men, som vi også har citeret ham for at sige førhen i analysen, føler han alligevel, at han må give sin stemme til kende, når han er utilfreds. Dette bliver, udtaler han, lettere og hurtigere med internettet, og derfor får det ham til at engagere sig alligevel (Steen Jeberg 2009: 9).

Tanken bag public journalism er, at journalisten ikke blot skal fungere som videreformidler af magthavernes holdninger og beslutninger, men også være med til at stimulere den offentlige dialog. Det er ikke bare nok med information til borgerne, for at et demokrati skal kunne fungere ifølge Rosen. Han mener, at journalisten skal påtage sig en endnu større rolle og direkte opfordre borgerne til deltagelse ved bl.a. at invitere dem til dialog.

Hvorvidt der er tale om, at journalisterne på Berlingske Tidende har taget public journalism-ånden til sig og opfordrer borgerne til dialog, vil vi komme nærmere ind på i diskussionen, men hvad vi kan slå fast i dette afsnit er, at journalisterne ved at bruge internettet formår at henvende sig til og inddrage en gruppe borgere, der normalt ikke ville deltage i den offentlige debat. Ydermere er internettet en glimrende platform i forhold til udøvelsen af public journalism, da eksempelvis de geografiske barrierer er fuldstændig nedbrudte. På tværs af hele landet er det muligt for borgerne at henvende sig på sitet og også deltage i de debatfora, der er. Som Crone udtaler er internettet også medvirkende til, at journalisterne kan vise, at der er tale om et landsdækkende, generelt problem og ikke en enkeltsag. Public journalism er, som vi har beskrevet i afsnittet 'Public journalism i dansk kontekst', ellers primært blevet benyttet af medierne på et forholdsvist begrænset geografisk område, oftest inden for kommunegrænserne, fordi det ellers har været for svært rent logistisk at nå ud til en bredere gruppe mennesker. Heri ligger selvfølgelig også begrænsningen i forhold til de emner, journalisterne tager op. Emnet skal kunne engagere og motivere de personer, journalisterne gerne vil inddrage, og her har det indtil videre syntes oplagt at forsøge at inddrage borgere i forhold til mere lokalt forankrede problemstillinger.

5.3 Hvordan bruges borgerne?

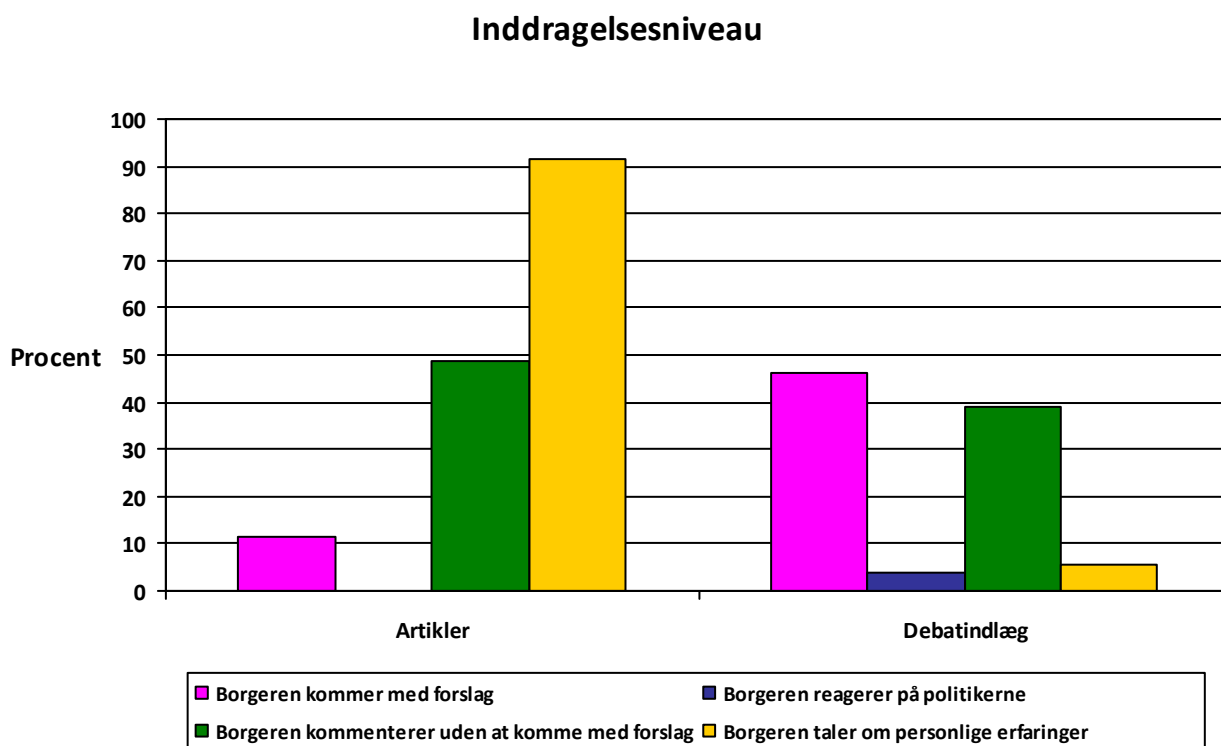
Journalisternes formål med at inddrage borgerne var altså, at deres historier samlet kunne give politikere og politiets ledelse modspil, men i hvilken grad er borgerne så blevet inddraget? Er deres rolle primært at fortælle om egne erfaringer, eller har de også mulighed for at ytre sig mere generelt i debatten? I vores indholdsanalyse står det klar, at det er generelt, at borgerne overvejende bliver brugt som erfaringskilder. Faktisk viser vores indholdsanalyse, at borgerne i nær ved 100 procent af tilfældene bliver brugt til at fortælle om deres personlige erfaringer²². I nogle tilfælde får de også mulighed for at kommentere mere bredt på emnet. I omkring 50 procent af de artikler, video- og lydclip, hvor borgere optræder, kommenterer borgerne også mere generelt på problematikkerne omkring politireformen. Dette antal svarer stort set til det resultat, som Lewis m.fl. kom frem til i deres undersøgelse, hvilket altså indikerer, at journalisterne på Berlingske Tidende i denne sammenhæng ikke har ladet borgerne få mere

²² 91 procent af de borgere der optræder i artiklerne og 100 procent af de borgere der optræder i borgerberetninger, video- og lydclip fortæller om deres personlige erfaringer.

indflydelse, end hvad der er normen i engelsk og amerikansk tv-journalistik. Samtidig er det vigtigt at huske på, at Lewis m.fl. kun lader kilder optræde inden for en enkelt af kategorierne, mens vi har valgt, at kilderne godt kan placeres i mere end en kategori. Hvis vi havde brugt samme metode, ville tallet sandsynligvis have været en del lavere, fordi vi så ville vurdere, at borgernes primære funktion er at tale om deres erfaringer, og at den kommenterende del kun er et sekundært udsagn i mange tilfælde. I lidt over 11 procent af artiklerne, som borgerne optræder i, kommer de med forslag til, hvordan de mener politiets problemer kan løses. Dette sker hverken i borgerretninger eller video- og lydclip. At borgerne ikke blot er med til at påpege problemer, men også er med til at komme med løsningsforslag bliver i public journalism set som en vigtig form for ytring i demokratiet. Det lader dog ikke til, at det er noget som Berlingske Tidendes journalister har lagt særlig meget vægt på. Diskussionen af løsninger på politiets problemer bliver altså primært overladt til eksperter, politikere og andre partskilder, og dermed er borgerne kun i meget begrænset grad en del af den demokratiske dialog i deltagerdemokratisk forstand. Artikelseriens markante overvægt af borgere, der beretter om egne erfaringer er en bekræftelse af, at borgernes indgang til artikelserien sker gennem deres erfaringer. Morten Crone definerer selv borgerberetningerne som læserbreve, for at understrege, at beretningerne ikke er et journalistisk produkt, og at han derfor ikke står til ansvar for om alle detaljer i beretningerne er korrekte (Crone 2009: 2). Man kan sige, at googlemap'et, hvor borgernes beretninger bliver plottet ind, udgør et "erfaringsakvarium", dels fordi det er en slags beholder for borgernes erfaringer, dels fordi journalisterne efter behov og behag kan fiske en beretning op, tage den i nærmere behandling og omdanne den til en artikel eller et video- eller lydclip, som journalisterne fx gjorde i november under finanslovsforhandlingerne.

At borgerne ikke i højere grad er kommenterende, kommer med forslag eller reagerer på politikerne skyldes dels journalisternes valg af citater, men det er ligeledes et resultat af hvad journalisterne spørger til. Journalisterne formulerer hovedspørgsmålet "Kommer politiet, når du ringer?", og dette spørgsmål bliver omdrejningspunktet for hele artikelserien og særligt borgernes beretninger. Selvom journalisterne prøver at gøre spørgsmålet så bredt som muligt, er det alligevel med til at generere en bestemt type henvendelser, hvor borgerne lægger vægt på den konkrete oplevelse, de har haft. Journalisterne indtager altså fra begyndelsen en funktion som gatekeepere, da det er dem, der opsætter rammen for, hvilke historier borgerne skal henvende sig med. Man kan også argumentere for, at journalisterne optræder som

gatekeepere, idet de er præget af, hvordan borgerne traditionelt bliver inddraget. Dermed kan det faktum, at borgere som oftest bliver brugt som konsekvens eksperter, vidner eller erfaringskilder, have været med til at præge Berlingske Tidendes journalister i deres måde at tænke på borgernes rolle i journalistikken.

Figur 5: Fordelingen af niveauer, som borgerne befinder sig på i henholdsvis 'Forbrydelsens' artikler og debatindlæg på berlingske.dk (bilag 8).

Der kan selvfølgelig argumenteres for, at borgerne måske slet ikke har haft et behov for at ytre deres mening ud over den konkrete sag, men de debatfora, der er blevet oprettet på berlingske.dk i forbindelse med artikelserien, viser, at det formentlig ikke er tilfældet. På berlingske.dk's debatfora har borgerne haft mere eller mindre ubegrænsede muligheder for at kommentere, reagere på politikerne eller komme med forslag til forbedringer af politiets indsats, og det benytter de sig i høj grad af. Her kommer borgerne fx med forslag i over 46 procent af sidens indlæg, næsten 39 procent kommenterer mere generelt på problemerne med politireformen, mens mindre end 6 procent kommer med egne beretninger. Dette viser altså,

at borgerne faktisk er meget tilbøjelige til at kommentere de politiske forhold mere generelt og til at komme med konkrete løsningsforslag, hvis de får muligheden.

Teoretikeren Niels Ulrik Pedersen beskriver som sagt, at journalisten får en rolle som informationsguide på netmediet. Crone selv beskriver sin rolle som mellemmand for borgerne i og med, at han ser det, som sin rolle at viderebringe borgernes oplevelser i mere eller mindre uredigeret form (Crone 2009: 4). Rollen som informationsguide ligger ikke langt fra rollen som mellemmand. Begge definitioner tildeler borgeren en større rolle og ansvar i forhold til journalistikken og lader samtidig journalisten stå mere i baggrunden. Man kan sige, at Crone udover at fungere som mellemmand, også er informationsguide, fordi han samler og dermed leverer et overblik over borgernes historier. I begrebet mellemmand ligger også, at journalisten ikke underligger henvendelserne en særlig sorteringsproces, og at hans rolle som gatekeeper altså er begrænset. Men alligevel kan journalisterne ikke fraskrive sig også at agere som gatekeepere. Journalisterne får op mod 200 henvendelser fra borgerne²³, og de kontakter samtlige for bl.a. at undersøge, hvorvidt henvendelserne er seriøse og sandfærdige.

”Vi lagde ikke alle sammen på. Som journalist får man mange mails fra tosser. Det er kærligt sagt, men man får mange mails fra nogen, der bare har en eller anden ide om, at de gerne vil fortælle historier. Og så har vi heldigvis vores journalistiske metoder” (Crone 2009: 2).

Under denne proces falder omkring 65 procent af borgerne fra. Det er altså vanskeligt at argumentere for, at journalisterne udelukkende fungerer som informationsguider eller mellemmand, i så fald skulle frafaldsprocenten være væsentlig mindre – helst være nær nul. Frafaldet af borgere er derimod forholdsvist stort, og det sker, fordi journalisterne gennemfører en vurdering af, om historierne lyder til at være givende i forhold til artikelserien.

”Vi valgte at lave et cut, et snit, der definerede hvor små problemerne måtte være. Hvis et problem var meget meget perifert og på ingen måde tydede på, andet end alt for store forventninger hos borgeren, så valgte vi ikke at lægge det på. Sæmpelthen for ikke at

²³ Dette tal er et skøn fra Morten Crones side og ikke baseret på en egentlig optælling og er derfor behæftet med en vis usikkerhed.

udvande kvaliteten, eller lødigheden af de mange væsentlige beretninger.” (Crone 2009: 12)

Selvom der altså i udgangspunktet ikke synes at være de store krav til, at borgerne kan få deres historie fortalt på berlingske.dk, så er der altså stadig nogle gatekeeping-processer, som har til formål at skille ”tosserne” fra. Disse processer kan siges at øge den journalistiske kvalitet af artiklerien, men samtidig øger det også afstanden mellem journalist og borgere, og måske bliver de mindre ihærdige eller mindre engagerede borgere sorteret fra, fordi de bliver kategoriseret som ”tosser”.

Til gengæld kan man sige, at de borgere, som er kommet igennem filteret, og som vi har talt med, giver udtryk for, at de føler at kontakten med journalisterne har været meget god og ukompliceret. *”Jeg synes, at han var en utroligt behagelig mand (Morten Crone). Meget lyttende og stillede, synes jeg, nogle gode relevante hv.-spørgsmål”* (Hans Christensen 2009: 5. Se også Jørn Pedersen 2009: 6). Dette tyder på, at afstanden mellem journalisterne og de borgere, som er blevet anvendt, opleves som relativt kort.

5.4 Opsummering

Det er generelt for artiklerien, at borgerne primært bliver inddraget på et tidligt tidspunkt i artiklerien. Dette skal ses som et udtryk for, at journalisterne bruger borgernes beretninger til at dokumentere problemerne med politireformen, og det gør borgerne uundværlige for artiklerien. Men efter fremlæggelsen af politiets undersøgelse i august 2008 ændres borgernes betydning i artiklerien. Således fungerer borgernes beretninger herefter mere om eksempler end som dokumentation, og borgerne bruges i mindre grad. Dog udgør borgernes beretninger stadig et nyttigt redskab for journalisterne, som efter behov kan finde nye beretninger frem og inddrage dem i artikler.

Det er en forholdsvis differentieret befolkningsgruppe, som har henvendt sig til Berlingske Tidende. I forhold til alder og køn er der fx en relativ ligelig fordeling. Det er bemærkelsesværdigt, fordi dagbladenes kilder typisk er domineret af ældre mandlige kilder. Hvad angår uddannelsesniveau adskiller ’Forbrydelsens’ kilder sig fra den danske befolkning ved at være væsentligt højere uddannede. Generelt er det personlige og følelsesmæssige grunde, der får borgerne til at henvende sig til Berlingske Tidende. Alligevel mener vi at

kunne dele interviewpersonerne op i to grupper. De yngre kvinder er i kategorien 'den spontane forbruger', hvilket er karakteriseret ved et forholdsvist kortvarigt engagement, der ikke må koste dem meget tid eller mange ressourcer. Den anden gruppe er 'den engagerede lokalaktivist', hvor vi finder de ældre mænd, der i modsætning til 'den spontane forbruger' alle har erfaring i at engagere sig i forskellige sager. Samtidig er de langt mere vedholdende i deres engagement. Det er tydeligt, at brugen af internettet har gjort kontakten mellem journalister og borgere kortere og lettere, hvilket har betydet at journalisterne har fået henvendelser fra borgere, der ellers ikke ville have henvendt sig, fx de to kvinder, som vi kategoriserer som 'spontane forbrugere'.

Kendetegnende for inddragelsen af borgere er, at de primært optræder som erfaringskilder eller konsekvens eksperter. Journalisterne henvender sig til politikere, eksperter eller partikilder for at perspektivere deres artikler. Borgernes optræden er således primært refererende og kun i begrænset omfang kommenterende, generaliserende eller konkluderende. Eneste sted, som afviger fra denne tendens, er debatindlæggene, hvor borgerne benytter muligheden for at kommentere, reagere på politikerne og komme med forslag.

6. Diskussion

6.1 Forandringer i journalistikken

Artiklerien 'Forbrydelsen' fik meget omtale og mange konsekvenser på politisk niveau, og det kan journalisterne i høj grad takke borgerne for. Hvor ikke-elitekilder som regel er med til at eksemplificere et politisk problem, så var summen af borgernes historier med til at generalisere og udbrede den enkeltsag om politisvigt, som 'Forbrydelsen' begyndte med. Derudover har borgernes beretninger udgjort et arbejdsredskab for journalisterne, som kunne hive eksempler frem fra erfaringsakvariet, når der igen var behov for at sætte fokus på problemet, som under finanslovsforhandlingerne. Inddragelsen af borgerne via internettet har altså været med til at skabe et mere slagkraftigt journalistisk produkt.

Internettet har, udover at være et nyttigt redskab i inddragelsen af borgerne, også haft den funktion, at de geografiske barrierer blev nedbrudt. Det har fungeret som et virtuelt mødested for borgerne, som har haft mulighed for at udveksle erfaringer, hvilket resulterede i at borgerne og ikke mindst journalisterne har kunnet danne sig et overblik over det danske politis problemer på tværs af landet. På den måde har Berlingske Tidende kunnet agere som landsdækkende vagthund, og gennemslagskraften over for politikerne har dermed været langt større, end hvis der - som det ellers traditionelt foregår - kun havde været tale om enkeltsager, som uafhængigt af hinanden var blevet dækket af de lokale medier rundt om i landet. Havde internettet ikke åbnet for muligheden for over en længere periode at samle borgernes sager og skabe overblik, ville artiklerien højst sandsynligt ikke have fået de konsekvenser, som den fik for politiet. Det til trods blev borgernes rolle i artiklerien dog forholdsvis hurtigt udspillet, da de primært blev brugt i perioden op til august, før politiet selv dokumenterede problemerne med politireformen i deres egen undersøgelse.

Brugen af internettet er dog ikke altid ukompliceret og stiller nye krav til journalisten. Hvorvidt internettets muligheder for bl.a. dialog og handling bliver udnyttet optimalt afhænger i høj grad af, om journalisten forstår at tilpasse sin journalistik til disse nye muligheder. Hvis journalisten blot overfører sine traditionelle metoder fra fx avisen til internettet, så er der ikke tale om internetjournalistik, men blot avisjournalistik på internettet. Dermed vil internettets mange muligheder gå mere eller mindre tabt. Dette synes at være noget, der gør sig gældende i 'Forbrydelsen'. Selvom journalisterne udnytter internettet til at

skabe overblik over de landsdækkende problemer med politireformen, så viser vores analyse, at en stor del af borgerne aldrig får mulighed for at indgå i dialogen, fordi de bliver sorteret fra eller selv falder fra. Det sker, fordi der finder en relativt omfattende gatekeeping-proces sted i forbindelse med udvælgelsen af borgernes historier til 'Forbrydelsen', på trods af at journalisterne primært opfatter deres rolle som mellemmand, der videreformidler borgernes oplevelser og synspunkter. Således opretholder journalisterne deres traditionelle rolle i forhold til borgerne og bruger mange ressourcer på at kontrollere de oplysninger, som borgerne kommer med, så mediet ikke mister troværdighed. Men i gatekeeping-processen er man samtidig med til at begrænse den demokratiske dialog, fordi langt fra alle slipper igennem filteret, og fordi der bliver sorteret i, hvad og hvordan borgerne udtaler sig. Man kan fx forestille sig, at de mindre velformulerede borgere risikerer at blive stoppet i gaten, hvis de ikke er i stand til at fremstille deres sag på en måde, så den falder i journalisternes smag. Man kan altså ikke sige, at journalisternes rolle har ændret sig til alene at være informationsguide, og på trods af internettets karakteristika er der stadig et filter mellem borgerne og den offentlige sfære. Alligevel oplever de borgere, der er sluppet igennem 'gaten', at kommunikationen til journalisterne har været nem og konstruktiv. Den journalistiske metode i 'Forbrydelsen' kan altså siges at have betydet, at de mindre velformulerede borgere bliver holdt uden for den demokratiske dialog, samtidig med at en gruppe af de mere ressourcestærke borgere får lettere adgang til at ytre sig i mediet.

Inden for den journalistiske retning public journalism vender man sig imod den traditionelle brug af kilder, som også langt hen ad vejen viser sig at være gældende i 'Forbrydelsen', hvor ikke-elitekilder ikke bliver anvendt i særlig høj grad og primært bruges som erfaringskilder, der udtrykker deres umiddelbare følelser. Fortalere for public journalism mener i stedet, at journalister skal tage deres deltagerdemokratiske forpligtelser alvorligt og give borgerne mulighed for at diskutere samfundets problemer og komme med konkrete løsningsforslag dertil. Men dette ideal synes at gå tabt i vores case.

Artikelseriens emne og journalisternes spørgsmål kan være afgørende for, hvorfor borgerne anvendes på en så traditionel måde. Emnet appellerer til følelsesmæssig forargelse hos borgerne, og journalisterne leder som gatekeepere borgerne i en retning, hvor de primært skal udtrykke deres erfaringer. Journalisterne ansporer dermed kun i meget begrænset grad borgerne til at indlede en generel samfundsdebat eller komme med løsningsforslag. Dog kan

man se på de mere åbne debatfora, som også er en del af artikelserien, at mange af borgerne rent faktisk gerne vil diskutere samfundsproblemer og politik på et mere generelt plan, ligesom at borgerne også kommer med en hel del løsningsforslag i disse fora. Vi kan altså se, at journalisterne i kraft af deres rolle som gatekeeper er med til at begrænse den debat, som kunne have udspillet sig mellem borgerne, og i stedet bliver de generelle diskussioner henvist til de to mindre profilerede debatfora, som er blevet oprettet indenfor det halve år, hvor debatten om politisvigt var på sit højeste.

At ikke-elitekilderne i 'Forbrydelsen' nærmest kun er forbeholdt pladsen som erfaringskilder kan skyldes, at det er en traditionel journalistisk historie, der tager udgangspunkt i et samfundsmæssigt problem. Spørgsmålet omkring, hvem der har ansvar for de problemer, som bliver belyst i artikelserien, bliver primært tillagt politiet og kun i mindre grad politikerne. Dette kan også forklare, hvorfor der er så få borgere, der i vores indholdsanalyse kan placeres i kategorien 'reagerer på politikerne'. Dialogen i artikelserien foregår primært mellem politiet og politikere, i begrænset grad mellem borgere og politiet og nærmest slet ikke mellem borgere og politikere. Derfor bliver borgerne primært fremstillet som historiens ofre og ikke som forslagsstillere. Man kan argumentere for, at journalisterne indirekte lader borgerne kritisere politikerne og politiets ageren i forhold til politireformen ved at lade dem fortælle deres historie, men det sker udelukkende på journalisternes præmisser, hvilket således ikke åbner for demokratiske dialog.

En anden grund til, at journalisterne vælger at anvende ikke-elitekilderne på en så traditionel måde, kan være, at journalisterne har vanskeligt ved at se ud over de journalistiske berettermodeller, som de kender til. Man kan argumentere for, at en mere involverende anvendelse af borgernes holdninger i journalistik ganske enkelt ikke passer ind i journalisternes forståelse af, hvad en journalistisk historie er. Således kan journalisternes brug af borgerne som erfaringskilder fx være et udtryk for, at et af de klassiske nyhedskriterier, identifikation, i høj grad ligger på rygraden af journalisterne på Berlingske Tidende. Kriteriet om nærhed eller identifikation er ganske enkelt det nyhedskriterium, hvor ikke-elitekilderne først og fremmest bliver tænkt ind. På den måde adskiller og fornyer 'Forbrydelsen' sig ikke fra andre mediers måde at tænke ikke-elitekilderne ind i nyhedsbilledet på, eller måden de benytter elitekilderne på for den sags skyld.

Brugen af borgere som erfaringskilder kan være en journalistisk styrke, fordi læserne nemmere kan identificere sig med historierne om politireformen, men i forhold til tankegangen bag public journalism er den ensidige brug af ikke-elitekilderne i sidste ende med til at forvride virkelighedsbilledet af borgerne i samfundet. I og med at borgerne aldrig i det offentlige rum udtaler sig om, hvordan verden skal indrettes og får lov til at komme med bud på, hvordan de bedst mener politiske problemstillinger skal løses, så er det virkelighedsbilledet medierne skaber af dem med til at afpolitisere og forsimple borgerne. Internettets nye muligheder og funktioner er altså ikke alene nok til at revolutionere journalisternes brug af borgere som kilder, med mindre journalisterne selv er indstillet på at forny deres opfattelse af, hvad der er god journalistik.

Men hvad kunne journalisterne have gjort for at opmuntre eller inddrage borgerne yderligere i den demokratiske dialog? Muligheden for dette foreligger allerede i starten af den journalistiske fase, hvor borgerne fortæller om personlige oplevelser. Udover at spørge til de konkrete hændelser og personlige følelser kunne journalisterne også have spurgt ind til, hvad borgerne mener, der konkret kunne gøres bedre i forhold til reformen. På den måde ville borgerne, som Lewis mfl. beskriver det, gå fra blot at forholde sig til egne, personlige oplevelser til også at forholde sig til det politiske emne. Når eksempelvis politikere eller kilder fra politiet siden hen kommenterede på borgernes historier eller kom med bud på politiske løsninger, kunne enkelte af borgerne inddrages igen ved at lade dem kommentere på de politiske forslag. Dog ville journalisten endnu engang stå i gatekeeperrollen, idet de skulle vælge hvem af de inddragede borgere, der skulle have muligheden for at komme til orde igen. Et andet bud på, hvad Berlingske Tidendes journalister kunne have gjort for at få borgerne til at agere mere politisk og ikke bare være forbeholdt rollen som ofre, kræver forholdsvist få ressourcer. Journalisterne kunne gøre det til en fast praksis at bruge debatforaene, som allerede eksisterer på hjemmesiden, mere aktivt. Som vi har beskrevet debatterer borgerne i forvejen med hinanden i disse debatfora og kommer også hyppigt med løsningsforslag. Disse forslag kunne bruges aktivt ved at foreholde dem for politikerne og lade dem tage stilling til disse. Derved ville dialogen mellem politikere og borgere være mere direkte og måske endda også virke stærkere, da kritikken ville komme fra borgere og ikke journalisten. Herved undgår journalisterne tilmed at udelukke borgere, idet alle – også de der ikke har deltaget i 'Forbrydelsen' – frit kan give deres mening til kende i de forskellige debatfora.

6.2 Borgernes engagement

Som vi redegjorde for i kapitel 2, findes der forskellige tilgange til demokrati og den dialog, som finder sted mellem borgere og politikere med medierne som mellemlid. Men uanset hvilken demokratiforståelse man har, så afhænger den demokratiske dialog dog af et vigtigt fælles udgangspunkt: Dialogen skal være lige for alle. En offentlig dialog kan altså ikke siges at være demokratisk, hvis den kun lader en begrænset del af befolkningen ytre sig. Når vi skal vurdere, om Berlinske Tidendes artikelserie har bidraget til den demokratiske dialog, er det derfor nødvendigt at se på, hvilke typer af borgere, der har benyttet sig af denne ytringsform.

Generelt kan man sige om de borgere, som har deltaget i artikelserien, at der dels er tale om en gruppe relativt engagerede borgere, som er mere veluddannede end normen og har opbygget nogle erfaringsmæssige og kommunikationsmæssige kompetencer, som gør dem i stand til at komme igennem gate'en. Dette kommer særligt til udtryk i den gruppe, som vi karakteriserer som 'den engagerede lokalaktivist'. Denne gruppe består af borgere, som er ret engagerede i diverse foretagender i deres dagligdag, men nøgleordet er her netop deres dagligdag. 'De engagerede lokalaktivister' foretrækker nemlig at engagere sig i forhold, som har konkret betydning for deres hverdag, det være sig deres nabolag, arbejde eller forhold, der relaterer sig til deres familier eller venner, og som dermed kan komme dem selv til gode. På trods af det ofte selviske engagement, udtrykker gruppen 'de engagerede lokalaktivister' dog et mere kollektivt samfundsengagement, end 'de spontane forbrugere', men en generel opfattelse af, at det er svært at få indflydelse på den politiske proces, er med til at sætte en væsentlig dæmper på det kollektive engagement. De interviewede borgere opfatter generelt det politiske system som trægt og svært at påvirke, hvis de skal gå ad de bureaukratiske veje. Derfor har de også en fælles opfattelse af, at Berlinske Tidende i deres artikelserie, og at medierne generelt gør det lettere for borgerne at få indflydelse på de politiske processer. Man kan derfor tale om, at disse ressourcestærke borgere er meget bevidste om deres muligheder for at få indflydelse igennem medierne, og at denne indflydelse vil blive styrket, såfremt medierne i højere grad begynder at gøre brug af borgere som kilder. Da disse borgere dog i høj grad er præget af særinteresser, som ikke nødvendigvis kommer andre til gode, kan det dog udgøre et demokratisk problem, hvis denne type borgere bliver opfattet som repræsentanter for andre borgere.

Journalisterne fra Berlingske Tidende har dog også tiltrukket en mere atypisk befolkningsgruppe, som normalt ikke er engageret i særlig høj grad, 'den spontane forbruger'. I vores undersøgelse får vi et indblik i, dog på et relativt spinkelt grundlag, at denne gruppe bl.a. omfatter de yngre kvinder. Som vi også har beskrevet i afsnit 3.5 er der dog flere tidligere undersøgelser, som bakker op om disse konklusioner. Både Torpe og Pavlik konkluderer, at det ved brug af internettet er muligt at inddrage en befolkningsgruppe, som er yngre, knap så veluddannet, og hvor en stor del er kvinder og personer, som er mindre engagerede i deres dagligdag. Disse personer har i endnu mindre grad, end 'de engagerede lokalaktivister' et altruistisk formål med at engagere sig. De opfatter deres henvendelse, som en forbrugermæssig klage, og henvendelsen udspringer altså af en opfattelse af, at de personligt ikke har fået det, som de har ret til. De af vores interviewpersoner, som falder i kategorien 'de spontane forbrugere', giver også udtryk for, at det har været en afgørende faktor for dem, at det var muligt at fortælle sin historie via internettet. Internettets hurtighed har altså tiltrukket en gruppe borgere, som primært er drevet af et perifert og følelsesmæssigt engagement. Hvad der yderligere er interessant, så har oplevelsen af at være inddraget i Berlingske Tidendes artikelserie været med til at vise dem, at det kan betale sig at være engageret. Der er altså håb for, at disse mindre engagerede borgere i fremtiden vil blive mere aktive i samfundsdebatten, hvilket jo netop er et af målene i public journalism. Man kan dog sætte spørgsmålstegn ved, hvad det vil betyde for demokratiet, at denne gruppe af 'spontane forbrugere' får mulighed for at udtrykke sig i offentligheden i kraft af internettets hurtighed og lethed. At det er en ny og mindre ressourcefuld del af befolkningen, som bliver inddraget i den demokratiske dialog, vil i Bangs optik være positivt for demokratiet, fordi den demokratiske kløft mellem de svage og ressourcefulde borgere i samfundet dermed bliver mindre. Et nyt problem ved at inddrage denne type borgere kan dog være, at de ikke nødvendigvis har gennemtænkt formålet med deres henvendelse, at deres henvendelse primært er motiveret af umiddelbare følelser, som vrede eller skuffelse, og at de ser henvendelsen som en mulighed for personlig genoprejsning, og ikke som en måde at forbedre samfundet. Dermed er det langt fra givet, at deres bidrag til den offentlige debat er præget af rationelle argumenter og et helhedsorienteret hensyn.

Vi kan ud fra vores undersøgelse ikke sige, i hvor høj grad det er journalisterne, der fastholder de almindelige borgere i rollen som ofre ved kun at lade dem tale som sådanne, eller i hvor høj grad det primært er de selviske og følelsesladede borgere, som udelukkende kan og vil

tale om personlige hændelser, der har henvendt sig i forbindelse med 'Forbrydelsen'. Men meget tyder på, at det er en blanding af de to ting. Hvis det er kommunikationsformen, som primært tiltrækker de følelsesladede og spontane borgere, så er det ekstremt vigtigt, at journalisten er opmærksom på at generalisere og perspektivere borgernes historier. Ellers vil den store repræsentation af de følelsesladede og selviske borgere være med til at fremme politik ført på baggrund af enkeltsager, der kommer et enkelt individ til gavn, men på længere sigt kan være uhensigtsmæssig for samfundet som helhed. Man kan dog også forestille sig, at det er en generel samfundsudvikling, som gør, at de mennesker, der henvender sig, agerer selvisk og følelsesladet. Lewis m.fl. taler om, at der i samfundet udbreder sig en forbrugersisme, som er med til at præge både den måde, hvorpå borgere er med til at udvise engagement, men også den måde der bliver lavet journalistik på. Eksempelvis bliver der talt mindre om borgerne som læsere, lyttere og seere. I stedet bliver de i højere grad refereret til som forbrugere, hvilket igen påvirker måden borgerne opfatter sig selv på. Vi kan i vores analyse se, at særligt to af de borgere, som vi har interviewet, opfatter deres engagement på en forbrugerorienteret måde. Derfor kan man forestille sig, at den gruppe mennesker, som de repræsenterer, ganske enkelt ikke tænker sig selv som medborgere med et ansvar for samfundet, men mere som forbrugere med ret over det, de har betalt penge til.

'Den engagerede lokalaktivist' udtrykker, at internettet ikke har haft særlig stor betydning for deres henvendelse. Selvom det ikke havde været muligt at henvende sig via internettet, havde denne engagerede gruppe borgere altså alligevel henvendt sig. Det er interessant, at internettet altså har en dobbelttydig effekt i forhold til inddragelsen af borgere. Internettet er med til at tiltrække en gruppe mennesker, som er drevet af et kortvarigt og følelsesladet engagement, men vores undersøgelse viser også samtidig, at henvendelsesformen ikke har nogen betydelig effekt på de borgere, som har et længerevarende engagement i samfundets udvikling, da de stadig vælger at deltage i dialogen.

6.3 Demokratisk dialog?

Der kan argumenteres for, at Berlingske Tidendes artikelserie har bidraget til en øget offentlig og demokratisk dialog, fordi man får en større diversitet i de borgere, som lader sig inddrage via internettet, og fordi de involverede borgere får lettere ved at influere på de politiske beslutninger. Men på den anden side er der også et klart billede af, at det stadig er nogle

særligt ressourcestærke borgere, som vi betegner som 'de engagerede lokalaktivister', som er dominerende i debatten. Hvor Bang taler om en opdeling mellem de ressourcestærke og de svage borgere i et samfund styret af republikansk elitisme, så er den demokratiske kløft mellem borgerne dog ikke helt så tydelig i vores undersøgelse. Man kan se, at de ressourcestærke er en klar gruppe af de deltagende borgere i artikelseerien, og at der er et fravær af samfundets svageste grupper. Selvom gruppen 'de spontane forbrugere' fremstår som mindre ressourcestærke, end 'de engagerede lokalaktivister', så er de stadig forholdsvis ressourcestærke i kraft af deres uddannelse, job og generelle samfundsinteresse. Vores undersøgelse viser altså, at kløften mellem de ressourcestærke og de svage eksisterer, men at der imellem de to yderpoler også findes en gruppe af borgere, som det er muligt at inddrage i debatten via internettet. Den offentlige dialog, som kommer til udtryk i 'Forbrydelsen', kan altså anses for at være mere demokratisk, end den udvikling, som Bang tegner et billede af, men den demokratiske kløft mellem de svage og ressourcestærke grupper eksisterer stadig.

Vi har tidligere beskrevet forskellige former for demokrati, som også betyder forskellige former for demokratisk dialog. I repræsentativt demokrati er det først og fremmest valgseancen, der er vigtig for demokratiet, og derfor er begrebet demokratisk dialog også i høj grad knyttet til denne begivenhed. Den demokratiske dialog skal i repræsentativt demokrati først og fremmest gøre borgerne i stand til at sætte et velbegrundet og informeret kryds, når de går i stemmeboksen. Imellem valgperioderne indebærer dialogen, at medierne som kontrolinstans holder øje med, om politikerne står ved deres løfter og ikke misbruger deres magt. I deltagerdemokrati er idealet for demokratisk dialog et helt andet. I deltagerdemokrati mener man, at borgerne skal have så direkte en form for indflydelse som mulig, og denne retning går derfor principielt imod ideen om, at der skal vælges repræsentanter for borgerne. Indenfor denne demokratiopfattelse er borgernes engagement i den samfundsmæssig styring altafgørende, og derfor er det også mediernes demokratiske pligt at opfodre borgerne til at engagere sig. Det skal de bl.a. gøre ved at fokusere på, hvad borgerne mener og interesserer sig for, snarere end at lade sig diktere af politikernes dagsorden og ved at give borgerne et billede af, at det kan betale sig at engagere sig. Man kan spørge sig selv, om der virkelig er behov for journalistiske forpligtelser, hvis man ikke har en deltagerdemokratisk optik. Putnam argumenterer, at det civile engagement og det politiske engagement hænger sammen. Hvis en borger er meget engageret i civilt foreningsarbejde mv. vil han/hun også være mere tilbøjelig til at engagere sig politisk i en eller anden grad. I repræsentativt demokrati er valgseancen den

centrale handling fra borgernes side, og det betyder også, at hvis man godtager Putnams teori om, at forskellige typer engagement går hånd i hånd, så vil et svigtende engagement fra borgernes side også gå ud over valgdeltagelsen. Man kan altså argumentere for, at der er et behov for at opfordre borgerne til at engagere sig, civilt som politisk, uanset hvilken demokratisk optik man har.

I vores case kan vi se spor af både repræsentativt demokrati og deltagerdemokrati. Journalisterne fungerer i høj grad som vagthund, som stiller politikerne til ansvar for deres løfter og handlinger, samtidig med at borgerne bliver opfordret til at udtrykke deres oplevelser. Borgerne inddrages primært ud fra den tanke, at det er borgerne der bedst ved, hvilke konsekvenser de politiske beslutninger har, og borgernes oplevelser bliver altså et redskab til at afsløre politisk svigt. Selvom journalisterne har ladet sig inspirere af deltagerdemokratiske metoder fra public journalism, så bliver metoderne netop opfattet som et middel til at opfylde de journalistiske forpligtelser i en repræsentativ demokratiforståelse mere end et mål i sig selv. Ikke desto mindre har de deltagne borgere dog fået en indflydelse på det politiske system, som ikke understøtter det repræsentative demokrati.

Deliberativt demokrati kan ses som en blanding af repræsentativt demokrati og deltagerdemokrati, og derfor er det en nærliggende tanke, at vores case er med til at fremme en sådan blandet demokratiform. I deliberativt demokrati har man en mere realistisk opfattelse af borgernes deltagelsesgrad, og det er derfor ikke en forudsætning, at *alle* borgere skal deltage i beslutningsprocessen. Dog kan synspunkter fremført af repræsentanter for borgere og andre aktører være værdifulde for samfundets styring. Her er det argumentets vægt, der tæller, snarere end summen af præferencer, og det er derfor ikke i sig selv problematisk, at det kun er en begrænset del af borgerne, der får indflydelse, som det er i 'Forbrydelsen', hvis blot deres argumenter er gode og rationelle. Som vi har analyseret os frem til, får borgerne i 'Forbrydelsen' dog kun i begrænset grad mulighed for rent faktisk at argumentere og der kan, som vi har nævnt tidligere i diskussionen, også sættes spørgsmålstegn ved, hvor rationelle borgernes henvendelser er. Der kan derfor siges at være betydelige mangler i forhold til det deliberative demokratiideal.

Men kan man så tale om, at den slags demokrati, som denne type af borgerinddragelse i journalistik er med til at skabe, er en slags 'hverken eller'-demokrati, når man kan se, at der sker en sammenblanding af repræsentativt demokrati og deltagerdemokrati, uden at det fører

til deliberativt demokrati? Henrik Bang bruger udtrykket republikansk elitisme, om den styreform vi har i Danmark, og med det skal forstås, at sammenblandingen med det repræsentative demokrati og den direkte deltagerdemokratiske involvering af borgerne, ikke altid er godt for demokratiet. Dette udtryk kan måske siges at være meget rammende, og så alligevel ikke. For hvor der stadig eksisterer en kløft mellem de svage og ressourcestærke, så bliver borgernes indflydelse begrænset af, at der fra journalisternes side er fokus på summen af præferencer, altså antallet af borgerhenvendelser, mere end selve argumenterne i henvendelserne. Der sker altså en sær sammenblanding af de demokratiske idealer: fokus på summen af præferencer fra repræsentativt demokrati, øget mulighed for indflydelse i mellem valgene fra deltagerdemokrati og indflydelse for en afgrænset del af befolkningen fra deliberativt demokrati.

7. Konklusion

Formålet med denne rapport har været at undersøge, hvordan borgerne er blevet inddraget i artikelserien 'Forbrydelsen', og hvad denne form for inddragelse har betydet for den demokratiske dialog. Vores analyse viser, at Berlingske Tidendes inddragelse af borgerne i 'Forbrydelsen' har været helt central for artikelserien. Journalisterne kunne med hjælp fra borgerne dokumentere og generalisere problemerne inden for det danske politi. Tilstrækkeligt mange borgere kan altså ligesom en ekspert være med til at dokumentere generelle samfundsproblemer. Uden borgerne ville politiets problemer aldrig være blevet tydeliggjort, og dermed havde artikelserien ikke opnået samme gennemslagskraft og politiske konsekvenser, som den fik.

Når man ser på, hvordan borgerne er blevet anvendt, vælger journalisterne alligevel at begrænse anvendelsen af ikke-elitekilderne, på trods af internettets øgede muligheder for bl.a. at skabe dialog med borgere. Journalisterne har benyttet borgerne som konsekvens eksperter i næsten 100 procent af tilfældene. Borgerne bliver med andre ord primært brugt til at fortælle om personlige erfaringer med politisvigt. I omkring 50 procent af de artikler, video- og lydclip, hvor borgere optræder, kommenterer de også mere generelt på problematikkerne omkring politireformen. Men kun i lidt over 11 procent af artiklerne, som borgerne optræder i, kommer de med forslag til, hvordan de mener politiets problemer kan løses. Borgernes funktion i artikelserien har derfor hovedsageligt været at påpege problemer, mens diskussionen af løsninger på politiets problemer bliver overladt til eksperter, politikere og andre partskilder. Således synes inddragelsen af borgerne ikke at adskille sig væsentlig fra brugen af kilder i den traditionelle journalistik.

I vurderingen af, hvad betydning denne type inddragelse i journalistik har for den demokratiske dialog, er det væsentligt at se på, hvilken type borgere, der er blevet inddraget. Forudsætningen for demokratisk dialog er nemlig, at alle har lige vilkår for at deltage. Af analysen fremgår det ligeledes, at der blandt de inddragede borgere er større diversitet, hvad angår alder, køn og uddannelse, end tilfældet er med de borgere, som den danske presse traditionelt inddrager. Til gengæld må de deltagende borgere, set i forhold til den generelle befolkning, stadig betegnes som relativt ressourcestærke, bl.a. i kraft af deres forholdsvis høje uddannelsesniveau.

Ved at benytte internettet som kommunikationsmiddel har journalisterne dels inddraget de ressourcestærke borgere, som også normalt ville blande sig i den offentlige debat – nemlig dem vi betegner 'de engagerede lokalaktivister'. Men derudover har journalisterne ligeledes tiltrukket en gruppe borgere, som normalt ikke engagerer sig specielt meget i samfundsmæssige emner. Ifølge vores analyse tyder det på, at denne gruppe omfatter de yngre, kvinder og personer med lavere uddannelse. Særligt denne gruppe har fået mod på at deltage i lignende projekter, og give deres stemme til kende i offentligheden. Dermed har artikelserien formået at mobilisere en bredere del af befolkningen end den traditionelle journalistik, hvilket er grundlæggende for at styrke den demokratiske dialog. Fælles for de to typer af borgere, som vi har lokaliseret i vores case, er imidlertid, at de begge er kendetegnet ved at være engagerede primært i deres nærmiljø og de ting, som påvirker dem i hverdagen og, at hoveddrivkraften er det selviske og følelsesmæssige engagement. Borgerne har altså en forventning om, at deres engagement skal komme dem selv til gode, og de engagerer sig derfor ikke kun på baggrund af en almen samfundsinteresse.

Der kan argumenteres for, at den offentlige og demokratiske dialog er blevet forbedret som et resultat af Berlingske Tidendes artikelserie, idet vi som nævnt ser en større diversitet i de borgere, som lader sig inddrage via internettet. Samtidig er de interviewede borgere af den opfattelse, at medierne generelt gør det lettere for dem at få indflydelse på de politiske processer. Trods den større diversitet er det fortsat en forholdsvis ressourcestærk del af befolkningen, som deltager i debatten, hvilket betyder at der fortsat eksisterer en ressourcemæssig opdeling mellem de, der deltager, og de, som ikke deltager, i den demokratiske dialog. Således er der også langt til det demokratiske ideal om lige deltagelse for alle borgere i den offentlige dialog. Ikke mindst fordi journalisterne ikke lader borgerne ytre sig om politiske emner, men i stedet insisterer på at fremstille dem som ofre og vidner. Som vi også har belyst i specialet, så indtager journalisterne i høj grad gatekeepingrollen både i forhold til de borgere som aldrig henvender sig til mediet, dem der ikke når spalterne, og endelig de borgere som får lov til at ytre sig. Dermed hænger journalisterne altså stadig fast i de traditionelle roller og normer.

'Forbrydelsen' blev ikke tænkt som et demokratisk projekt, og dermed var det ikke journalisternes hensigt at forsøge at opildne borgerne til øget deltagelse i den demokratiske dialog. Når det er sagt, er den manglende målsætning om at påvirke den offentlige dialog

irrelevant, når man vurderer artikelserien, idet Berlingske Tidende som en del af den danske dagspresse, uanset deres hensigt, er med til at påvirke det danske demokrati.

Man kan argumentere for, at idet journalisterne ikke har været bevidste om deres demokratiske funktion og betydningen af de journalistiske værktøjer, som de har brugt, så har de muligvis gjort mere skade end gavn i forhold til demokratiet. De journalistiske metoder har skabt et sammensurium af demokratiske idealer, som ikke nødvendigvis spiller sammen. Det har de gjort ved at give en begrænset del af befolkningen øget indflydelse uden at give dem mulighed for at uddybe værdien i deres argumenter og ved at bruge disse borgeres tilkendegivelser til at påvirke det repræsentative demokrati uden om de officielle kanaler.

8. Perspektivering

De metoder, som er blevet brugt til at inddrage borgerne i den journalistiske dækning i 'Forbrydelsen', er ikke en enlig svale. Tværtimod har Berlingske Tidende flere gange benyttet nogle af de samme elementer, som blev brugt i 'Forbrydelsen', som fx det interaktive googlemap. I juni 2009 blev der således lanceret en ny internetbaseret artikelserie fra Berlingske Tidende, som i høj grad bragte de borgerinddragende værktøjer i spil.

Artikelserien 'I lægens hænder' tog udgangspunkt i en historie om den etårige dreng Christian, som døde efter at have slugt et batteri. Artikelserien satte fokus på vagtlægernes behandling, eller mangel på samme, og i den forbindelse blev læserne opfordret til at skrive om deres egne oplevelser, ligesom i 'Forbrydelsen'. I modsætning til i 'Forbrydelsen' er det dog i den nye artikelserie også muligt at skrive ind om sine positive oplevelser med vagtlægen, og dermed kan der siges at blive skabt bedre mulighed for at en reel dialog kan finde sted, og at det ikke kun er borgernes frygt og skuffelse, der bliver videreformidlet.

I den nye artikelserie 'I lægens hænder' har journalisterne videreudviklet udnyttelsen af de interaktive og dialogorienterede muligheder, som internettet byder på. Journalisterne har fx gjort aktivt brug af Facebook, hvor brugerne kan tilmelde sig en gruppe og derigennem få løbende opdateringer fra journalisterne om sagens udvikling. Gennem Facebook-mediet er der ligeledes blevet åbnet op for, at læserne selv kan oprette debatfora, hvor borgerne i 'Forbrydelsen' var afhængige af, at journalisterne oprettede sådanne fora. På den måde har borgerne fået bedre mulighed for selv at forme den offentlige debat i forbindelse med den pågældende sag. Det kunne derfor være interessant at se nærmere på, hvilke muligheder de sociale medier som Facebook og Twitter åbner for både journalistikken og den demokratiske dialog. Man kunne fx forestille sig, at det er muligt at aktivere en anden gruppe borgere igennem de sociale medier. Da vores undersøgelse tyder på, at man allerede i 'Forbrydelsen' tiltrak en befolkningsgruppe, som ikke normalt var særlig engageret i den offentlige debat, er det nærliggende at forestille sig, at det er muligt at udvide denne gruppe endnu mere ved fx at tiltrække flere unge gennem de sociale medier. Journalistisk set åbner brugen af de sociale medier også op for en del muligheder. I artikelserien 'I lægens hænder' har journalisterne bl.a. anvendt Facebook til at udvikle og efterprøve ideer samt til at få researchmæssige inputs fra

læserne²⁴. På den måde er der blevet mulighed for en hurtigere og mere direkte dialog mellem journalist og borger samt borgere imellem, men det er også blevet muligt for journalisterne i højere grad at gøre brug af læsernes ressourcer.

Alt dette tyder på, at internettet og de nye sociale medier giver mulighed for at revolutionere inddragelsen af borgere i journalistik, og at 'Forbrydelsen' blot var begyndelsen på denne udvikling. Men brugen af borgere som medspillere og udnyttelsen af de nye internetbaserede medier kan også være en god forretningsidé. Vi har i denne rapport valgt ikke at beskæftige os med, hvordan læserne tager imod denne form for journalistik, men det kunne ikke desto mindre være interessant at se nærmere på. Berlingske Tidende har fået foretaget en måling af trafikken på 'Forbrydelsen'-sitet, og denne måling viser bl.a., at der i perioden fra juni 2008 til februar 2009 havde været 562.215 visninger af siderne relateret til 'Forbrydelsen' (Se bilag 10: 6). Hver læser brugte i gennemsnit knap 10 minutter på sitet, hvilket må siges at være relativt lang tid. Derudover er det ikke kun den aktuelle historie, som tiltrækker læserne, men også de ældre historier/elementer fx om Pia Rønnei eller googlemappet bliver ved med at blive læst. Hver læser når i gennemsnit at se seks forskellige sider på 'Forbrydelsen'-sitet per besøg (Se bilag 10: 8). Vi kan altså se, at udnyttelsen af internetmediet kan være med til at fastholde og opsamle nye læsere til historierne, selvom de ikke er specielt aktuelle længere. Morten Crone nævner også, at brugen af Facebook i 'I lægens hænder' har vist sig at være en effektiv måde at skaffe trafik til berlingske.dk, og dermed er det muligt, at de nye dialogmuligheder går hånd i hånd med flere og mere dedikerede læsere²⁵.

²⁴ Jf. Radioudsendelsen Mennesker og medier d. 26. juni:
<http://www.dr.dk/P1/menneskerogmedier/Udsendelser/2009/06/25150850.htm>

²⁵ Jf. Radioudsendelsen Mennesker og medier d. 26. juni:
<http://www.dr.dk/P1/menneskerogmedier/Udsendelser/2009/06/25150850.htm>

9. Litteraturliste

9.1 Bøger og artikler

- (Albæk 2005) Erik Albæk 2005: Eksperterne kan være gode nok, men... Om Fagkundskabens Politiske vilkår i Dansk Demokrati. Aarhus Universitetsforlag, Aarhus.
- (Allern 1996) Sigurd Allern 2. udgave 1996: Kildernes Makt – Ytringsfrihetens Politiske Økonomi. Pax Forlag A/S, Oslo.
- (Andersen 2006) Heine Andersen 2006: Jürgen Habermas i „Klassisk og moderne samfundsteori“. Hans Reitzels Forlag, København.
- (Arpi 2005) Susanna Arpi 2005: De nære nyheder. Et casestudium af TV2/Nyhedernes journalistik, Studierække for journalistik, RUC.
- (Bang 2000) Henrik P. Bang 2000: Dansk republikanisme på en skillevej i ”Demokrati fra neden – casestudier fra en dansk kommune” af Henrik P. Bang, Allan Dreyer Hansen & Jens Hoff (red.). Jurist- og Økonomforbundets Forlag s. 275-307, København.
- (Bang m.fl 2005) Henrik P. Bang, Torben Bech Dyrberg & Jens Hoff 2005: Magtens nye ansigt i ”Magtens nye ansigt – netværkspolitik, kulturstyring og ny elitisme” af Henrik P. Bang, Torben B. Dyrberg & Jens Hoff (red.) s. 13-37. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København.
- (Bang 2005a) Henrik P. Bang 2005: Dominans som frihed i ”Magtens nye ansigt – netværkspolitik, kulturstyring og ny elitisme” af Henrik P. Bang, Torben B. Dyrberg & Jens Hoff (red.) s. 79-123. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København.
- (Bang 2005b) Henrik P. Bang 2005: Among everyday makers and expert citizens i “Remaking Governance: People, politics and the public sphere” edited by Janet Newman s. 159-178. The Policy Press, United Kingdom.
- (Bang & Hansen 2005) Henrik P. Bang og Anders Peter Hansen 2005: Kvarterløft: Borgerinddragelse gennem kulturstyring i Kgs. Enghave i ”Magtens nye ansigt –

netværkspolitik, kulturstyring og ny elitisme” af Henrik P. Bang, Torben B. Dyrberg & Jens Hoff (red.) s. 123-167. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København.

- (Bang & Sørensen 1998) Henrik P. Bang og Eva Sørensen 1998: The everyday maker: a new challenge to democratic governance. COS-rapport nr. 3/1998, ISSN 0903-6695. http://www.aub.aau.dk/phd/department02/text/1998/35031998_2.pdf (29.03.09)
- (Bogason 2001) Peter Bogason 2001: Fragmenteret forvaltning – Demokrati og netværksstyring i decentraliseret lokalstyre. Systime
- (Boolsen 2004) Merete Watt Boolsen: Fra spørgeskema til Statistisk analyse – genveje til pålidelige og gyldige analyser på et samfundsvidenskabeligt grundlag. C. A. Reitzels Forlag.
- (Bro 1998) Peter Bro, 1998: Journalisten som aktivist – om presse, politik og demokratisk dialog. Forlaget Fremad A/S, København.
- (Haas 2007) Tanni Haas 2007: The pursuit of public journalism – theory, practice, and criticism. Routledge, Taylor and Francis Group, New York, USA.
- (Habermas 1974) Jürgen Habermas 1974: The public sphere: An Encyclopedia Article i New German Critique nr. 3.
- (Habermas 2001) Jürgen Habermas 2001: Between facts and norms. Contributions to a discourse theory of law and democracy. The MIT Press. Cambridge, Massachusetts.
- (Hackett 1998) Robert A. Hackett og Yuezhi Zhao 1998: Sustaining Democracy? – Journalism and the Politics of Objectivity. Garamond Press, Toronto.
- (Hoff & Storgaard 2005) Jens Hoff og Kresten Storgaard 2005: Indledning i ”Informationsteknologi og demokratisk innovation – borgerdeltagelse, politisk kommunikation og offentlig styring” af Jens Hoff og Kresten Storgaard (red.) s. 11-58. Forlaget Samfundslitteratur, Frederiksberg.
- (Kristensen 2004) Nete Nørgaard Kristensen, 2004: Journalister og kilder – slinger i valsen? Forlaget Ajour.

- (Kvale 1997) Steinar Kvale: Interview – En introduktion til det kvalitative forskningsinterview. Hans Reitzels Forlag A/S, København.
- (Lewis 2005) Justin Lewis, Sanna Inthorn og Karin Wahl-Jorgensen, 2005: Citizens or Consumers? – What the Media Tell Us about Political Participation. Open University Press.
- (Loftager 2004) Jørn Loftager 2004: Politisk offentlighed og demokrati I Danmark. Århus Universitetsforlag, Danmark.
- (Manning 2001) Poul Manning 2001: News and News Sources. A critical Introduction. SAGE Publications Ltd, London.
- (McNair 2000) Brian McNair, 2000: Journalism and Democracy – An evaluation of the political public sphere. Routledge, New York.
- (Merritt 1998) David “Buzz” Merritt 1998: Public Journalism and Public Life – Why Telling the News Is Not Enough. Lawrence Erlbaum Associates, Publishers. Mahwah, New Jersey, London.
- (Norris 2000) Pippa Norris 2000: A virtuous circle – political communications in postindustrial societies. Cambridge University Press. Cambridge, United Kingdom.
- (Pavlik 2001) John V. Pavlik 2001: Journalism and new Media. University Press, Colombia.
- (Putnam 2000) Robert D. Putnam, 2000: Bowling Alone. Simon & Schuster.
- (Rosen 1996) Jay Rosen 1996: Getting the Connections Right – Public Journalism and the Troubles in the Press. The Twentieth Century Fund Press, New York.
- (Shoemaker 1990) Pamela J. Shoemaker 1990: Theorizing about Gatekeeping. SAGE.
- (Skovbjerg & Jørgensen 2006) Annegrethe Skovbjerg og Søren Schultz Jørgensen 2006: Dagpressens Kilder. Danske avisgilders syn på journalisters arbejde. CFJE. Center For Journalistik og Efteruddannelse, Århus.

- (Strömbäck 2004) Jesper Strömbäck 2004: Demokrati och journalistik i "Den medialiserade demokratin". SNS Förlag, Stockholm.
- (Thagaard 2004) Tove Thagaard, 2004: Systematik og indlevelse – En indføring i kvalitativ metode. Akademisk Forlag A/S.
- (Togeby m.fl. 2003) Lise Togeby, Jørgen Goul Andersen, Peter Munk Christiansen, Torben Beck Jørgensen & Signild Vallgård 2003: "Magt og demokrati i Danmark – Hovedresultater fra Magtudredningen". Århus Universitetsforlag, Århus.
- (Torpe mfl. 2005) Lars Torpe, Jeppe Agger Nielsen og Jens Ulrich 2005: Demokrati på nettet- offentlighed, deltagelse og digital kommunikation. Aalborg Universitetsforlag, Aalborg.
- (White 1950) David Manning White 1950: The Gatekeeper – A case study in the selection of news. Journalism Quarterly.
- (Østbye 1997) Helge Østbye m.fl., 1997: Medtodbok for mediefag. Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke A/S.

9.2 Hjemmesider

- ”Public journalism - historien, holdningerne og håndværket bag den nye aktivistiske journalistik” af Peter Bro. <http://www.update.dk/cfje/VidBase.nsf/ID/VB00317231> (03.04.09)
- ”Servicejournalistikken: Et bud på en udvidet forståelse af publikums ønsker til lokalstof” af Peter From Jacobsen. <http://www.update.dk/cfje/VidBase.nsf/ID/VB00108523> (27.04.09)
- ”Tag ved lære af public journalism” af Marianne Hansen. <http://www.update.dk/cfje/VidBase.nsf/ID/VB00100709> (19.04.09)

10. Kommentar til Berlingske Tidende

Journalister gør borgerne til ofre

Hæder og ære tilfaldt i år Berlingske Tidende, da avisen vandt Cavling-prisen for artiklerien 'Forbrydelsen'. I den forbindelse blev journalisterne rost for at levere et gedigent og ikke mindst nyskabende stykke journalistisk arbejde, men i bund og grund var det gammel vin på nye flasker

"Kommer politiet, når du ringer?" Sådan spurgte de to journalister på Berlingske Tidende, Morten Crone og Morten Frich, i sommeren 2008. Spørgsmålet resulterede i, at borgere fra hele landet tog kontakt til journalisterne for at meddele, at nej, det gjorde politiet langt fra altid.

Konsekvenserne af artiklerien; 850.000.000 kroner til forbedring af politireformen og en afskedigelse af rigspolitichef Torsten Hesselbjerg vægtede utvivlsomt i komiteens bedømmelse. Men det var især journalisternes udnyttelse af internettets mulighed for video, lyd og interaktivitet, som vakte Cavling Komiteens opmærksomhed. Der blev "vist nye veje og sat nye standarder for journalistisk grundighed", lød det i komiteens begrundelse for tildelingen af landets mest prestigefyldte journalistpris. Spørgsmålet er imidlertid, hvor nyskabende Berlingske Tidendes artikelserie reelt var?

Tilsyneladende er der visse nyskabende elementer at komme efter. Ved aktivt at benytte internettet formåede journalisterne at hive en bredere gruppe borgere ind i den offentlige dialog. De borgere, der tog imod journalisternes opfordring og henvendte sig til avisen, var i gennemsnit både yngre og havde et lavere uddannelsesniveau end de kilder, som sædvanligvis får lov at udtale sig i pressen. Desuden var næsten halvdelen af dem kvinder, hvilket er en usædvanlig stor andel ikke mindst for Berlingske Tidende, hvor kvinder i gennemsnit udgør omkring 26 procent af avisens kilder.

Tilhængere af borgerinddragende journalistik, der vægter, at alle borgere i samfundet skal have lige adgang til at deltage i den demokratiske dialog, klapper muligvis i hænderne over den øgede diversitet blandt kilderne, men de har ingen grund til også at rejse sig op under klapsalverne. Journalisterne formåede nemlig ikke til fulde at udnytte hverken internettet eller borgernes potentiale. Og det er synd.

I Danmark har journalisternes brug af kilder ændret sig i en retning, hvor politikere, eksperter og andre såkaldte professionelle kilder, udgør en stadig større del af kilderne i medie billedet. Det går ud over journalisternes kontakt til almindelige borgere.

Derfor var det interessant, at journalisterne på Berlingske Tidende med 'Forbrydelsen' tilsyneladende gik mod den udvikling og lod flere almindelige borgere komme til orde – desværre gik de ikke skridtet fuldt ud. De insisterede nemlig på at bruge borgerne, som journalister i de danske medier oftest gør – til at skabe identifikation, så historierne om en reform blev mere spiselige for familien Danmark. Med andre ord blev borgerne fremstillet som ofre, der skulle fortælle om den svigt, de havde været udsat for.

Journalisterne havde alle muligheder for at bruge borgerne mere aktivt, men så snart de havde udspillet rollen som ofre for politisvigt blev de erstattet af politikere, eksperter eller kilder fra politiet, som overtog dagsordenen i avisen og på berlingske.dk. At journalisterne inddrager disse elitekilder giver i sig selv god mening, da det jo i høj grad er politikernes og politiets ansvar, at reformen ikke fungerer efter hensigten. Men hvorfor ikke også høre på hvad borgerne har at sige og lade dem kommentere på politireformens mangler og ikke mindst komme med bud på, hvad de mener, der kan gøres bedre? På den måde kunne borgerne blive aktive deltagere i debatten og få mulighed for at reagere på eksempelvis politikernes forslag.

Journalisternes metode holder dermed borgerne udenfor den politiske debat og fastholder på den måde borgerne i rollen som apatiske ofre uden mening om det samfund de lever i. Og det er ikke borgerne selv, som ikke ønsker at deltage i debatten. Det viser de debatfora på berlingske.dk, hvor mange borgerne ud over blot at tilkendegive utilfredshed med det danske politi, også debatterede, kommenterede og kom med forslag til forbedringer.

Lysten til at deltage i den demokratiske dialog er altså til stede hos mange borgere samtidig med, at internettet gør kommunikationen mellem borger og journalist langt mindre kompliceret. Derfor er det også i høj grad journalisterne ansvar at forbedre dialogen med borgerne. Det er journalisterne, der har magten til at ekskluderer kilderne fra spalterne, og det er også journalister, som har magten til at stille de forskellige spørgsmål til de kilder, de benytter. Denne magt må de erkende og samtidig acceptere, at den nyskabende journalistik ikke er en selvfølge, blot fordi internettet ændrer rammerne for journalistikken.

11. Bilagsliste

Alle bilag er at finde på den vedlagte cd.

Bilag 1: Transskriberet interview med journalist Morten Crone

Bilag 2: Transskriberet interview med Jørn Pedersen

Bilag 3: Transskriberet interview med Mai Lind Nielsen

Bilag 4: Transskriberet interview med Hans Christensen

Bilag 5: Transskriberet interview med Sidsel Zachariassen

Bilag 6: Transskriberet interview med Steen Jeberg

Bilag 7: Supplerende fakta om de fem interviewede borgere

Bilag 8: Indholdsanalyse med beregninger

Bilag 9: Resultater af kvantitative interviews

Bilag 10: Rapport om nettrafik på Berlingske.dk/forbrydelsen